

Avaliku teabe seaduse ja teiste seaduste muutmise

seaduse eelnõu seletuskirja juurde

Lisa 2

Väljatöötamise kavatsuste kooskõlastustabelid

Väljatöötamise kavatsus nr 1

Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus
Andmekogude asutamise ja pidamisega ning andmekirjelduste avaldamisega seotud nõuete
ajakohastamiseks ja andmete teabevärava reguleerimiseks

Asutus	Kommentaar	Seisukoht
Eesti Advokatuur	Eesti Advokatuuri Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon – tutvunud „Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus. Andmekogude asutamise ja pidamisega ning andmekirjelduste avaldamisega seotud nõuete ajakohastamiseks ja andmete teabevärava reguleerimiseks“ (VTK) – peab AvTS muutmise algatust igati hädavajalikuks nii e-riigi toimimise seisukohalt kui ka (isiku)andmete kaitse vaates.	Teadmiseks võetud.
	Asjakohane on põhimõistete definitsioonide väljatöötamine. Soovitame VTK-s defineeritud mõistete toomise seaduse eelnõusse. Lisaks VTK-s välja toodud mõistete võimalikele legaaldefinitsioonidele on mõistlik kaaluda ka andmete rist- ja taaskasutamise legaaldefinitsioonide välja töötamist. VTK rõhutab, et andmete rist- ja taaskasutatavus on peamine eeldus väärtuse loomiseks nii avalikus kui erasektoris. Nende mõistete selge defineerimine seaduse tasandil aitaks vältida õiguslikku ebaselgust, mida VTK ka sissejuhatuses mainib.	Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Põhimõistete ühtne kasutus on vajalik, kuid kõiki VTK-s kirjeldatud mõisteid ei ole otstarbekas tuua legaaldefinitsioonidena seaduse tasandile. Eelnõus on mõistlik piirduda rist- ja taaskasutuse defineerimisega, samuti väärrib defineerimist andmekirjeldus kui keskne mõiste. Ülejäänud mõistete sisu

		saab avada seletuskirjas, rakendusjuhistes või alamaktides, et vältida ülereguleerimist ja liigset jäikust kiiresti arenevas valdkonnas.
<p>VTK-s on välja toodud arvukalt muudatuste alternatiive. VTK staadiumis on mõistlik kaaluda erinevaid alternatiive, kuid samas raskendab see ühtse seisukoha kujundamist ning eelnõu normatiivteksti välja töötamist.</p> <p>Alternatiivide hulgast valiku tegemisel tuleks lähtuda järgmistest põhimõtetest:</p> <p>(i) Ühetaolisus soodustab reformi elluviimist ja hilisemat toimimist. Lubatud peaksid olema ainult väga põhjendatud erandid.</p> <p>(ii) Isikuandmete kaitse seisukohalt ei tohiks kaitsemeetmed vähendada kehtivat kaitsetaset ega andmesubjektide õigusi.</p> <p>Lisaks rõhutame vajadust lahendada õigusaktides sisalduvate andmekoosseisude ja tehniliste andmekirjelduste lahknevuse probleem, tagades nende semantilise ühtsuse ja masinloetavuse, mis on kriitiline eeldus nii andmete ühekordse küsimise põhimõtte rakendamiseks kui ka tehisintellektil põhinevate teenuste arendamiseks</p> <p>Ettepanek Sõnastada andmete rist- ja taaskasutuse legaalseaduse definitsioon.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>VTK tagasiside alusel on kõige laiemalt toetatud neljandat alternatiivi, mille alusel jätkatakse ka eelnõu välja töötamist. Nõustume põhimõttega, et edasises eelnõu väljatöötamises tuleb liikuda selgelt selle eelistatud lahenduse suunas ning tagada võimalikult ühetaoline regulatsioon, lubades erandeid üksnes põhjendatud juhtudel. Samuti peame vältimatuks, et muudatused ei vähenda isikuandmete kaitse taset ega andmesubjekti õigusi. Toetame põhimõtet, et õigusaktides kirjeldatud andmekoosseisud ja tehnilised andmekirjeldused peavad olema semantiliselt ühtsed ja masinloetavad. Andmete rist- ja taaskasutuse puhul peame siiski sobivamaks mitte üldise legaalseaduse definitsiooni loomist, vaid nende sisustamist konkreetsete normide kaudu, määratledes selgelt lubatud kasutusjuhud, tingimused ja piirangud.</p>	
<p>Andmete rist- ja taaskasutamise põhimõtted VTK käsitus hõlmab andmete rist- ja taaskasutamise osas järgmist:</p> <p>(i) põhimõtteid,</p> <p>(ii) eesmärgi selgitust,</p> <p>(iii) seost avaandmete ja teabeväravaga,</p> <p>(iv) seost andmekirjelduste ja koosvõimega,</p> <p>(v) takistuste analüüsi,</p>	<p>Rist- ja taaskasutamise põhimõtete osas oleme nõus, et nimetatud muudatused on pikemas perspektiivis vajalikud. See tähendab aga põhjalikumalt AvTS ümber töötamist ja laiemat kaasamist kui on praeguse VTK skoobis. Laiem andmeõiguse ülevaatus ja</p>	

	<p>(vi) arengusuundi ja poliitikaeesmärke.</p> <p>VTK ei sõnasta rist- ja taaskasutuse õiguslikke põhimõtteid normatiivse printsiipide loeteluna. Kuigi kehtivas õiguses leidub rist- ja taaskasutust võimaldavaid üksikregulatsioone (nt avaandmete, põhiandmete ja andmete ühekordse küsimise põhimõtte kontekstis), puudub terviklik, selgesõnaline ja süstematiseeritud õiguslik raamistik, mis reguleeriks andmete rist- ja taaskasutust ühtsete põhimõtete ja piirangutega. Peame vajalikuks AvTS-s sätestada eraldi rist- ja taaskasutuse printsiipide loetelu ning metoodika. Andmete rist- ja taaskasutamise põhimõtted peavad andmesubjektidele, teistele õigustatud isikutele ja kohustatud isikutele andma selge ülevaate ja piirid andmete rist- ja taaskasutamiseks andmete töötlemisel esialgselt eesmärgist erineval eesmärgil.</p> <p>Andmete teabevärv (ATV)</p> <p>VTK-s jääb ebaselgeks ATV õigusliku alusega seotud küsimused ning roll rist- ja taaskasutuses. Lisaks eeltoodule tuleb VTK alusel väljatöötavas eelnõus mh selgitada avalikustamise põhimõtteid ja ulatust.</p> <p>Ettepanek VTK alusel loodavas eelnõus on vaja täpsustada andmete rist- ja taaskasutuse õiguslikku alust ja põhimõtteid.</p>	<p>ajakohastamine toimub (ressursside eraldamisel) 2027. aastal.</p> <p>ATV osas nõustume, et selle roll ja õiguslik alus tuleb eelnõus selgelt välja tuua. ATV peab olema Eesti keskne andmete kontaktpunkt, mille kaudu on kättesaadavad nii avaandmed, andmekirjeldused kui ka ülevaade avaliku sektori andmekogudest, nende haldajatest, õiguslikust alusest ja seostest teiste süsteemidega. Selleks tuleb õiguslikult selgelt määratleda, et ATV on riigiportaali komponent või selle juurde kuuluv süsteem, täpsustada avaldamise ulatus ning sätestada andmekirjelduste avaldamise kohustus ka juhul, kui andmed ise on juurdepääsupiiranguga.</p>
	<p>Järelevalve- ja sanktsioonimeetmete tõhustamise vajadus</p> <p>Reformi läbiviimise edukuse ja hilisema toimimise seisukohalt tuleb täpsustada järelevalve ja sanktsioonimeetmed. Kuigi järelevalve- ja vastutusmehhanismid on formaalselt olemas, ei ole nende rakendamine praktikas olnud piisav. VTK tunnistas, et praegused protsessid (nt RIHA kooskõlastus) ei toimi praktikas järjepidevalt – dokumentatsioon esitatakse sageli hiline misega või jäetakse üldse esitamata.</p> <p>Ettepanek</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda.</p> <p>Nõustume, et reformi edukaks rakendamiseks tuleb tugevdada järelevalvet ja tagada nõuete parem tegelik täitmine.</p> <p>Samas oli VTK loomisel läbiviidud analüüsi tulemuseks, et vastavaid meetmeid ei ole vajalik ega mõistlik seada õigusaktides, peamiseks mõjuriks on piisava ressursi</p>

	<p>(i) Töötada välja tõhusamad järelevalveprotsessid; (ii) Töötada välja tõhusad ja proportsionaalsed sanktsioonid.</p> <p>Kokkuvõttes peab Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon VTK algatust tervitavaks ning toetab selle eesmärke. Samas on edasise õigusloome õnnestumiseks määrava tähtsusega, et eelnõus tagataks piisav õiguslik selgus ja süsteemsus, eeskätt mõistete tasandil, andmete rist- ja taaskasutuse põhimõtete normatiivsel sõnastamisel, andmete teabevärava selgel õiguslikul raamistikul ning toimival järelevalve- ja vastutusmehhanismil.</p>	<p>olemasolu praegu RIHA kooskõlastamist teostavates asutustes (RIA, AKI, MaRu, STAT, RA).</p> <p>Eesti digiriigi vaatest on otstarbekas kujundada järelevalve eelkõige riskipõhiseks ja andmepõhiseks. See tähendab, et ATV ja sellega seotud protsessid peavad võimaldama automaatset seiret selle üle, kas andmekirjeldused on esitatud, ajakohased, masinloetavad ja kooskõlas õigusliku alusega. Järelevalve peab keskenduma eelkõige sisulistele rikkumistele, mis kahjustavad koosvõimet, läbipaistvust või õiguspärast andmetöötlust, mitte formaalsetele pisivigadele. Uue mudeli toimimine eeldab riskipõhiste seiremeetodite väljatöötamist ning piisavat rakenduslikku tuge.</p> <p>Sanktsioonide osas soovime AVTSi lisada proportsionaalse astmelise lähenemise: esmalt tuleks kasutada ettekirjutust, tähtaja andmist, korduva rikkumise korral kõrgendatud järelevalvet ning vajadusel rikkumise avalikustamist või piiranguid uute arenduste kooskõlastamisel. Rahalisi või muid rangemaid sanktsioone tuleks kaaluda üksnes korduva, olulise või teadliku rikkumise puhul. Eesti õigusruumis töötab paremini mudel, kus vastutus on selgelt seotud konkreetse kohustuse rikkumisega ja kus enne sanktsiooni rakendamist on asutusele antud võimalus puudus kõrvaldada. See aitab vältida olukorda,</p>
--	--	--

		kus mittetoimiv käsitööpõhine protsess asendatakse üksnes uue formaalse sanktsioonimehhanismiga.
Andmekaitse Inspeksioon	Andmekaitse Inspeksioon toetab VTK eesmärki korrastada riigi andmekorralduse raamistikku, parandada andmekirjelduste kvaliteeti ning anda andmete teabeväravale (ATV) selge õiguslik roll. Samas peame tähtsaks, et plaanitava reformiga ei langeks isikuandmete kaitse tase ning andmekogude õiguslik ja tehniline vastavus oleks kontrollitav ka pärast RIHA kooskõlastusprotsessi kaotamist.	Teadmiseks võetud.
	<p>Andmekorraldusliku raamistiku korrastamiseks on VTK-s esitatud neli alternatiivi. Kõik alternatiivid näevad ette tänase RIHA kooskõlastamise kui ebaefektiivse, käsitööpõhise ja dubleeriva protsessi täieliku kaotamise, millega võib nõustuda, kuna praktikas kooskõlastusprotsess oma eesmärki kas üldse ei täida või täidab üksnes osaliselt.</p> <p>Samas kaob kooskõlastusprotsessi kaotamisega ka preventiivne kontroll, mis omakorda tähendab, et kaob võimalus ennetavalt tuvastada õigusvastaseid andmekoosseise ja liiasusega isikuandmete kogumist. Eriti puudutab see I alternatiivi, mis näeb lisaks kooskõlastusprotsessi kehtetuks tunnistamisele ette ka andmekogu registreerimise kohustuse kaotamise ning mõlema protsessi asendamist ATV põhise nn järeelseirega, mida on VTK-s kirjeldatud kui valdkondade põhist post-hoc nõuetelevastavuse seiret. Seega saavad asutused andmekogusid arendada ilma kooskõlastusahelat läbimata ja kogu kontroll hakkab toimuma tagantjärele ehk rikkumised avastatakse alles pärast kahju toimumist.</p> <p>Alternatiivi puuduseks saab kindlasti pidada ka seda, et nii kooskõlastusprotsessi kui ka registreerimise kohustuse lõpetamine jätab kohalike omavalitsuste andmekogud ilma ennetavast kontrollist, mis tähendab, et nende andmekogudega seotud rikkumised ilmnevad alles</p>	<p>Teadmiseks võetud. Neljanda alternatiivi alusel säilib andmekogude registreerimise kohustus, kuid see viiakse üle ühte kesksesse keskkonda ehk ATV-sse koos automatiseeritava kontrolli ja ATV haldaja õigusega nõuda puuduste kõrvaldamist enne kasutuselevõttu.</p> <p>Seaduse või andmekogu põhimääruse kooskõlastamise ja kehtestamise või muutmise protsess ning andmekogu registreerimine jäävad tegevustena mõlemad alles kuid lahutatakse tehnilise süsteemi (eelnõude infosüsteem vs ATV) mõttes ja protsessidena. Küll on eelnõu raames võimalik kaaluda võimalust, et andmekogu registreerimise lõplik kinnitamine on seotud kinnitatud põhimääruse olemasolu ja andmekirjelduse ning andmekoosseisu kooskõllaga. Nii on võimalik vähendada käsitööd, dubleerimist ja menetluskoormust, säilitades samal ajal vajaliku ennetava kontrolli. Paralleelsete RIHA ja ATV süsteemide hoidmist me ei toeta.</p>

	<p>järelekontrollis.</p> <p>Vaatamata puudustele RIHA kooskõlastus- ja toimimisprotsessis on olnud sellisel registreerimise kohustusel siiski üks suur pluss – nimelt on andmekogude loomine ja arendamine, nende kirjeldamine jms olnud algusest peale kõigile ühetaoline. RIHA kooskõlastuse kohustus tõi endaga kaasa selged nõuded, mida andmekogude vastutavad töötlejad teadsid, millest kinni peeti ja mis sundisid protsesse läbi mõtlema. Seeläbi oli tagatud andmekogude loomise teatav raamistatus ja jälgitavus. Välisdelegatsioonidega kohtumistel on avaldatud meie andmekogude registreerimise süsteemi üle imetlust ja see on kujunenud teistele andmekaitseasutustele eeskujuks kui süsteem, mis tagab ühtsed reeglid ja keske ülevaate ning aitab hoida andmetöötluse kontrolli all. Selles on nähtud kui usaldusväärse, sh riigi terviku usaldusväärse tagajat. Seetõttu on meie hinnangul oluline andmekogude registreerimise kohustuse säilitamine.</p> <p>Lisaks leiame, et ennetava kontrolli puudumine võib kaasa tuua ka andmekirjelduste kvaliteedi ja ajakohasuse jätkuva varieeruvuse, aga ka põhiaandmete ebaühtlase määratlemise ja andmete topelt kogumise ohu, mida samuti hakatakse likvideerima alles järeelseire raames.</p> <p>Siinjuures kordame juba varasemalt arutelude käigus öeldut, et proaktiivse kontrolli asendamine tagantjärele järelevalvega ei tähenda lihtsust ja efektiivsust. Ennetamine on alati odavam, kui tagajärgedega tegelemine. Järelekontroll on (inim)ressursimahukam ja sellest tulenevalt ka kulukam protsess. Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 25 näeb ette vastutavale töötlejale lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõtete järgimise kohustuse. See tähendab, et mistahes andmetöötlusprotsesse luues on oluline arvestada andmekaitsepõhimõtetega võimalikult varajases staadiumis. Seegi viitab vajadusele ja kohustusele ennetada andmekaitse küsimusi.</p>	<p>Rõhutame, et kõigi VTK-s kirjeldatud variantide eelduseks on senisest tugevama (ja AKI vaatest kaasavama) andmekogu õigusakti kooskõlastusprotsessi olemasolu. Seega ei saa kindlasti väita, et asutused saavad tulemusena andmekogusid arendada ilma kooskõlastusahelat läbimata.</p> <p>KOVidesse puutuvaid riske tuleb eraldi kaaluda (vt ka kommentaarid ELVLi seisukoha juures)</p>
--	---	---

	<p>Andmekaitsepõhimõtetega vastavusse viimine hilises staadiumis või puuduste tuvastamine järelkontrolli käigus ei tähenda kulusid mitte ainult järelevalveasutusele, vaid puuduste avastamisel ka andmekogu vastutavale töötlejale (süsteemi ümbertegemine).</p> <p>Kui aga seaduse väljatöötaja leiab, et järelkontroll on tõhusam, kuigi kulukam, ja see aitab kiirendada andmekogu loomist ning ollakse valmis sellesse investeerima, siis on selline valik ka arusaadav.</p> <p>Kindlasti ei pea me mõistlikuks II alternatiivis ette nähtud kahe paralleelselt eksisteeriva süsteemi (RIHA ja ATV) pidamist ning toetame andmekirjelduste, avaandmete ja n-ö andmekogude kataloogi ühtsesse keskkonda (ATV) üleviimist, mille vahendusel oleks võimalik saada ülevaade avaliku sektori andmekogudest, nende haldajatest, seotud õigusaktidest jm andmekogu pidamisega seotud üksikasjadest. Nõustume, et see tagab kogu vajaliku teabe kättesaamise ühest kohast, muutes andmevaldkonnast huvitatud isikute ja asutuste jaoks neile vajaliku teabe leidmise hõlpsamaks.</p> <p>III alternatiivi osas on VTK mõjude analüüsis märgitud, et pakutav lahendus kaotab osaliselt tegevused, mida on peetud lisaväärtuseta käsitööks, kuid säilitab Riigi Infosüsteemi Ametile (RIA) olulise kontrollmehhanismi, mis võimaldab tagantjärele toimuva seire kõrval ennetada andmekogude asutamisele ja pidamisele seatud õiguslaseid ja tehnilise koosvõime alaseid rikkumisi.</p> <p>Sama on selgitatud ka IV alternatiivi osas – siiski ei ole registreerimine tulevikus IV alternatiivi kohaselt enam seotud sellele täna eelneva, andmekogu dokumentatsiooni koostöölastamisega, vaid on andmekogu vastutava töötleja vaates sisuliselt automatiseeritav tegevus – viimast</p>	
--	--	--

	<p>selle mööndusega, et sarnaselt tänasele peab ATV haldaja (RIA) andmekogu registreerimise kinnitama, mis võimaldab (jällegi, sarnaselt tänasele) kontrollida ka tehnilise realiseerimise kooskõla andmekogu dokumentatsiooniga ja selle aluseks oleva õigusaktiga.</p> <p>Kokkuvõtvalt toetame alternatiivi, mis säilitab andmekogu, sh kohaliku omavalitsuse andmekogu registreerimise kohustuse koos ATV haldaja kontrolliga ehk õigusega tõkestada ennetavalt nõuetele mittevastava andmekogu kasutuselevõttu. Leiame, et post-hoc nõuetelevastavuse seire üksi ei ole piisav isikuandmete kaitse taseme hoidmiseks.</p> <p>Siinjuures peame vajalikuks rõhutada, et kõikide pakutud variantide probleem on laiem – need eeldavad väga head andmekaitsealast teadlikkust ja andmekaitsekultuuri kõrget taset avalikus sektoris. Kahjuks ütleb tänane kogemus, et andmekaitseteadlikkus avaliku sektori asutuste seas on ebaühtlane. Väga paljudes avaliku sektori asutustes ei ole jätkuvalt tähtsustatud andmekaitse ekspertide vajadust ja rolli, kuni sinnamaani, et nii mõneski neist ei ole tänini andmekaitse spetsialiste või on need ülesanded pandud teisejärgulisena mõne teise rolli juurde ehk siis andmekaitsealane kompetents on olemas vaid paberil. Ehkki selline kohustus kehtib juba pea kaheksa aastat, on see roll nii mõnelgi juhul alahinnatud ja -väärtustatud. See annab aga omakorda alust kahelda asutuste isikuandmete kaitse teadlikkuse küpsuses ja võimekuses tagada piisav isikuandmete kaitse tase andmekogudes. Mis ei tähenda, et vältimatult peaks säilitama eelkontrolli või seda veelgi karmistama. Oluline on hoopis mõista, kui oluline roll on ja saab olema süsteemsel ning tulemuslikul järelkontrollil, millesse investeerimisse ei tohiks suhtuda kergekäeliselt.</p>	
	<p>Järelevalvest</p> <p>Nõuetelevastavuse seire osas on VTK-s rõhutatud, et seire puhul ei ole tegemist haldusjärelevalvega, kuna asutused, kes täna on RIHA</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Oleme nõus, et ükskõik millise lahendusvariandi kõrval on tarvis tõsta</p>

	<p>kooskõlastajad (v.a Andmekaitse Inspeksioon) ei saa võimalike puudujääkide tuvastamisel reageerida haldusjärelevalve meetmetega, kuid võivad võimaliku rikkumise avastamisel sellest teavitada Andmekaitse Inspeksiooni, kes saab olukorrale seejärel juba oma AvTS-i 6. peatüki kohase järelevalvepädevuse raames reageerida.</p> <p>VTK koostajad on mõjude eelanalüüsis märkinud, et AKI kui teabe avalikustamise ning andmekogude asutamise ja pidamise eest vastutava järelevalveasutuse jaoks tähendab IV alternatiiv sarnaselt I ja III alternatiivile üleminekuvajadust tänaselt, n-ö reaktiivselt RIHA kooskõlastusprotsessilt proaktiivsemat panustamist nõudvale riskipõhisele seirele ja samuti tihedamat koostööd Justiits- ja Digiministeeriumiga, et AKI seisukohtadega oleks arvestatud juba andmekogu aluseks oleva õigusakti VV reglemendi järgses kooskõlastusmenetluses (kui tegemist on sellise õigusaktiga, mis VV reglemendi järgi kooskõlastamisele kuulub). AKI jaoks muutub ATV lisaks kõigele muule ka tööriistaks, mille abil on võimalik haldusjärelevalvet läbi viia. Järelevalverolli muutumine ja seirepõhisele nõuetelevastavuse kontrollile üleminek võib endast aga kujutada võimalikku lisakoormust, mis võib nõuda täiendavat tööjõudu.</p> <p>Kindlasti toovad muudatused kaasa Andmekaitse Inspeksiooni töökoormuse suurenemise nii nõuetelevastavuse seire näol, aga ka avaandmete ja andmekirjelduste avalikustamist ning kättesaadavaks tegemist puudutava järelevalve osas. VTK-s on välja toodud, et RIHA-s on tänaseks 61% andmekoosseise puudu või aegunud. Isegi kui eeldada, et uute andmekogude puhul suudetakse riske hinnata ja isikuandmete töötlus läbi mõelda, siis ebaselgeks jääb, kuidas tagatakse juba olemasolevate andmekogude korrastatus. Viimase aasta jooksul ühiskonda raputanud skandaalid andmekogudega viitavad süsteemsetele probleemidele, mida ei ole kõrvaldatud teatud juhtudel ka siis, kui neile tähelepanu on juhitud. Mis tähendab, et kui ootus on süsteemsemale ja</p>	<p>andmekogude haldusjärelevalve taset, sh nii inimeressursi kui (ATV põhise) automatiseerimise mõttes.</p> <p>Samas rõhutame, et ka praegune olukord kus paljud andmekogud ei järgi neile seatud nõudeid, on tulnud ressursipuudusest nii AKIs kui teistes andmekogudele nõudeid seadvates asutustes. Seega ei tulene praegusega võrreldes oluliselt suurem ressursivajadus mitte käesoleva VTKga ette nähtud muudatustest vaid tegemist on laiema ja süsteemsema, juba realiseerunud, probleemiga. JDM on valmis mh ka AKI-le piisava järelevalve tagamiseks ressursse taotlema.</p> <p>Rõhutame, et VTK ei sätesta AKI-le kohustust TI lahenduste läbipaistvuse järelevalve osas.</p>
--	--	--

	<p>jõulisemale järelkontrollile ka nende osas, on inspeksiooni koormuse kasv veelgi suurem.</p> <p>Lisaks näeb VTK ette AI lahenduste läbipaistvuse standardi järgimist ning avaliku nimekirja loomist. See aga tähendab, et Andmekaitse Inspeksioon peab hakkama hindama riskihinnanguid, mõju põhiõigustele ja dokumentatsiooni kvaliteeti, mis omakorda võtab menetluslikult palju ressursse.</p> <p>Siinjuures peame vajalikuks juhtida tähelepanu ka Andmekaitse Inspeksiooni vastandlikele rollidele, mis muudatustega kaasnevad. Nimelt tekib olukord, kus Andmekaitse Inspeksioon ühelt poolt peab hakkama järelevalvemenetluse raames kontrollima avaandmete, mille hulka loetakse ka isikuandmed, avalikustamist ja kättesaadavaks tegemist ning teisalt peab lahendama järelevalvemenetluse raames andmete avalikustamisega seotud vastuväiteid.</p> <p>Seega lisaks töökoormuse märgatavale suurenemisele tekib vajadus inspeksiooni töö laialdasemaks ümberkorraldamiseks ja struktuuriliste muudatuste tegemiseks. Selgelt kõrgem ootus inspeksiooni järelevalve võimekusele eeldab nii inimeste arvu suurendamist kui ka eraldi struktuuriüksuse loomist, et tagada sõltumatus ja vältida huvide konflikti. Kui hetkel teostavad teabenõuete täitmise, teabe avalikustamise ja asutusesiseseks kasutamiseks ettenähtud teabe kaitsmise üle järelevalvet kaks ametnikku ning andmekogude pidamise üle üks ametnik, mis on tänast mahtu arvestades juba liiga vähe, siis ilmselgelt ei ole võimalik nende jõududega muudatustega kaasnevaid lisaülesandeid täita. See aga tähendab Andmekaitse Inspeksioonile vajadust luua täiendavaid töökohti, mis omakorda nõuab olemasolevate ressursside täiendamist arvestusega, et ühe töökoha kulu aastas on kokku 61 400 eurot, s.o tööjõukulu 56 400 eurot aastas (4 700 eurot</p>	
--	--	--

	<p>kuus) ja majanduskulu 5 000 eurot aastas (sh töökoha kulud, koolitused, tervise edendamine, prillikompensatsioonid jms).</p> <p>Andmekaitse Inspektsiooni seisukohtadega arvestamise osas andmekogu aluseks oleva õigusakti kooskõlastusmenetluses selgitame, et juba täna on Andmekaitse Inspektsiooni kaasatud eelnõu esimesse kooskõlastusringi arvamuse andjana. Seda küll mitte alati, mis on osutunud probleemiks ja vajab plaanitava reformi käigus kindlasti lahendamist.</p> <p>Justiits- ja Digiministeerium (JDM) on oma eelnõude koostamise juhises selgitanud, et IKÜM-i kohaselt peab liikmesriik konsulteerima järelevalveasutusega (AKI), kui koostamisel on riigi parlamendis vastu võetava õigusakti eelnõu või sellisel õigusaktil põhinev rakendusakt, mis on seotud isikuandmete töötlemisega (vt IKÜM-i artikli 36 lõige 4).</p> <p>Tavaliselt on selle kohustuse täitmiseks AKI kaasatud eelnõu esimese kooskõlastusringil arvamuse küsimisega. IKÜM-i artikli 52 järgi tegutseb AKI IKÜM-iga kooskõlas antud ülesannete täitmisel ja volituste kasutamisel täiesti sõltumatult. Seetõttu ei ole JDM-il võimalik kohustada AKI-t andma sisendit valitsemisala ühtse seisukoha kujundamiseks ning eelnõu koostaja peab ise eelnõu AKI-le kooskõlastamiseks edastama.</p> <p>Samuti näeb IKÜM artikli 58 lõige 3 punkt b ette Andmekaitse Inspektsiooni kui järelevalveasutuse õiguse esitada omal algatusel või taotluse alusel isikuandmete kaitsega seotud küsimustes arvamusi riigi parlamendile, liikmesriigi valitsusele või, kooskõlas liikmesriigi õigusega, muudele institutsioonidele ja asutustele ning samuti avalikkusele.</p>	
--	---	--

	<p>Seega on Andmekaitse Inspeksioonil juba täna õigus oma arvamuse esitamiseks, kuid puuduvad hoovad, mis sunniks andmekogu haldajaid Andmekaitse Inspeksiooni tehtud märkuste ja soovitusetega arvestama ning puudusi kõrvaldama. Oma senisele praktikale tuginedes võib öelda, et märkused, mis ei ole seotud konkreetsete muudatustega, aga viitavad näiteks üldistele puudustele andmekogu regulatsioonis (liigselt lai volitusnorm, säilitustähtaegade küsimus vms), jäetakse pigem kõrvale märkusega, et hetkel on eesmärk muudatused ellu viia ja põhjalikuma korrastamise juurde tulla tagasi kunagi hiljem. Inspeksioonil puudub ülevaade, kui paljudel juhtudel ka tegelikult hiljem selle juurde tagasi tulla, kuid pigem on kahtlus, et seda juhtub väga harva. Seetõttu ei saa tänast arvamuse andmist pidada preventiivse kontrolli osaks, kui Andmekaitse Inspeksioonil puudub võimalus takistada nõuetele mittevastava andmekogu kasutusele võtmist. Ilmselt ei aita seda tühimikku täita ka tihedam koostöö JDM-iga.</p>	
	<p>RIA kaasamine</p> <p>VTK-st nähtuvalt omab RIA tähtsust nii ATV pidamisel kui ka andmekogude registreerimisel. Arvestades mõlema asutuse rolli seoses andmekogudega, siis peame vajalikuks RIA kaasamist Andmekaitse Inspeksiooni poolt järelevalvemenetluste läbiviimisel, aga ka vastupidi – RIA järelevalvemenetlustes võimalust Andmekaitse Inspeksiooni kaasamiseks.</p> <p>Ilmselt on sellist koostööd võimalik reguleerida koostööleppes, mis tähendab kohustust sõlmida ka isikuandmete töötlemise kokkulepe, kuna üldjuhul eeldab järelevalvemenetlus ka isikuandmete töötlemist. Andmekaitse Inspeksiooni arvates on mõistlik juba seadusega reguleerida võimalus kaasata järelevalvemenetluse raames vajadusel teine asutus ning reguleerida nende vaheline andmetöötlus. Sellisel juhul ei peaks kaks riigiasutust sõlmima omavahelisi koostöökokkuleppeid</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Oleme nõus, et andmekogudele nõudeid seadvate asutuste omavaheline koostöö on igati kohane. Selline ühiselt läbi viidav audit või menetlus oleks ka asutustele vähem koormavam ning arusaadavam.</p> <p>Sellisele koostööle pole mingeid takistusi ka praegu ning see ei vaja meie hinnangul seaduses sätestamist.</p>

	<p>ja vastutava-volitatud töötleja lepinguid. Küll aga peab vastav regulatsioon vastama IKÜM artiklis 28 märgitud tingimustele.</p> <p>Avaandmetega seotud probleemid</p> <p>VTK 3. peatükis nähakse ette järelevalvepädevust ja -meetmeid puudutavad muudatused, millega täiendatakse AvTS §-e 45 ja 51. Muudatuse eesmärk on anda Andmekaitse Inspeksioonile sõnaselge õigus teostada haldusjärelevalvet selle üle, kas teabevaldaja on oma avaandmete ja andmekirjelduste avalikustamist puudutavad kohustused täitnud. Samuti anda Andmekaitse Inspeksioonile õigus ettekirjutuse abil juhtida teabevaldaja tähelepanu asjaolule, et viimane on jätnud avaandmed või andmekirjeldused avalikustamata või nõutud vormingus kättesaadavaks tegemata.</p> <p>Muu hulgas on VTK-s selgitatud, et e-teenuseid, andmekogusid ja nende pidamist puudutavate nõuete kõrval ei saa aga unustada, et igasugune avaliku võimu ülesandeid täites dokumenteeritud teave kujutab endast ka „avalikku teavet“. Avalik teave, millele ei ole seatud juurdepääsupiiranguid, kvalifitseerub omakorda AvTS § 31 lg 1 tähenduses „avaandmeteks“.</p> <p>Lisaks on viidatud AvTS § 31 lõikele 4 ning § 29 lõigetele 5 ja 6, mis nõuavad, et avaandmed peavad olema avalikkusele kättesaadavaks tehtud Eesti teabevärava kaudu ning seda masinloetaval kujul, avatud vormingus ja koos neid puudutavate andmekirjeldustega.</p> <p>Seega kuuluvad masinloetaval kujul avaandmetena avalikkusele kättesaadavaks tegemisele ATV kaudu ka isikuandmed, kui nende andmete üldiseks kasutamiseks andmine ei kahjusta oluliselt isiku eraelu puutumatust. Selleks näeb AvTS ette, et enne teabe üldiseks kasutamiseks andmist peab teabevaldaja esmalt hindama teabe üldisele kasutamisele piirangute kehtestamise vajadust ning seejärel hindama, kas piiranguta isikuandmete üldiseks kasutamiseks andmine võib</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda.</p> <p>Nõustume, et avaandmete, andmekirjelduste ja isikuandmete omavaheline suhe vajab eelnõu edasises väljatöötamises selgemat ja praktilisemat avamist. VTK eesmärk on anda AKI-le sõnaselge järelevalvepädevus avaandmete osas, JDMi hinnangul ei ole ka vastuolu olukorras, kus sama asutus teeb järelevalvet avalikustamise riskide osas ning vastavalt tulemusele suunab asutusi kas oma andmeid rohkem avalikustama või piirama.</p> <p>Andmekirjelduste kvaliteedi ja asjakohasuse osas järelevalve teostamine on juba täna AvTS-i alusel Statistikaameti roll ning eelnõus ei ole seda ülesannet kavas AKI-le anda.</p> <p>Kehtiv AvTS juba eristab ühelt poolt avaandmeid ning teiselt poolt juurdepääsupiiranguga teavet, mida üldiseks kasutamiseks ei anta. VTK järgi tuleb ka edaspidi lähtuda põhimõttest, et kui esineb alus juurdepääsupiiranguks või andmete üldiseks kasutamiseks andmine tooks kaasa kaitstud teabe avalikuks tuleku ohu, siis vastavaid andmeid avaandmetena ei avaldata; avalikustada võib üksnes sellise osa teabest või andmekirjelduse taseme, mis ei kahjusta kaitstavat hüve.</p>
--	--	---

	<p>kahjustada isiku eraelu puutumatust ja kui kahjustab, siis anda see üldiseks kasutamiseks viisil, mis ei kahjusta oluliselt isiku eraelu puutumatust.</p> <p>Samas on Andmekaitse Inspeksioonile avaandmete seires antud tagasisides juhitud tähelepanu sellele, et teabevaldajal on isikuandmete puhul keeruline eraelu riive mõju hinnata, kuna puudub kogumis ülevaade sellest, millist teavet on inimese kohta võimalik muudest allikatest saada.</p> <p>Siinjuures tuleb tagasiside andjaga nõustuda. Kuna avaandmete puhul on üheks nõudeks, et need peavad olema ka masinloetavad, siis annab see võimaluse erinevaid infokilde kokku segades saada inimese kohta kogumis sellist teavet, mis lõpuks võib riivata oluliselt tema eraelu puutumatust, kuid mida teabevaldaja ei oska algselt ette nähagi. Seega võib öelda, et isikuandmete piiranguta üldiseks kasutamiseks andmine on alati seotud eraelu puutumatuse riivega ning arvestades mosaiigiefekti võib piiranguta avaldamine lõpptulemuseks viia eraelu puutumatuse olulise riiveni.</p> <p>Avaandmetega seonduvast oleme kirjutanud ka oma 19.12.2025 antud arvamuses Euroopa Komisjoni avaldatud digiomnibusi lihtsustamispaketile. Arvamuse punktis 18, mis puudutab avaandmetega seotud muudatusi, oleme märkinud, et hetkel on avaandmete direktiivi erinevalt ülevõtmine toonud kaasa piiranguta andmete taaskasutamise piiride erinevad tõlgendused.</p> <p>Seetõttu on tervitatav avaandmete direktiivi ja andmehalduse määrus ühildamine, sh lähenemine, et isikuandmeid ei tohi anda avaandmetena taaskasutamiseks ilma kaitsemeetmeid rakendamata. Ühtlasi oleme leidnud, et avaandmete avaldamisel ja taaskasutamisel on oluline leida tasakaal avatud juurdepääsu ja isikuandmete kaitse vahel, seda eelkõige</p>	<p>Lähtuvalt VTK-le saadud tagasisidest on JDMi plaan eelnõus seada nõue:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avaandmete kirjeldamiseks DCAT-AP standardi ulatuses (andmestik, andmeteenused, levitused) • Andmekogude kirjeldamiseks andmestiku, andmeteenuste, levituste, andmesõnastiku ja ärisõnastiku tasemel. <p>Seega oleks detailse ja tehnilise asutuse siseselt kasutatud andmeelementide kirjelduse avalikustamine asutustele vabatahtlik.</p>
--	--	--

	<p>juhul, kui avaandmed võivad sisaldada isikuandmeid. Seega peavad piiranguta andmete üldiseks kasutamiseks andmist puudutavad muudatused selgelt välja tooma, kuidas avaandmed ja isikuandmed omavahel suhestuvad, sh kehtestama teabe taaskasutamiseks andmisele konkreetsed nõuded (sh millal peaks seaduse alusel avalikustatava ja isikuandmeid sisaldava teabe üldiseks kasutamiseks andmist piirama täiendavate meetmetega ning millistega) ning andma teabevaldajale selged juhised üldisele kasutamisele piirangute kehtestamise vajaduse hindamiseks. Alternatiiv sellele on, et isikuandmed ei ole avaandmeteks.</p>	
	<p>Tehisaru algoritmi läbipaistvust puudutavad muudatused VTK-s on probleemina esile tõstetud, et avalikus sektoris puudub ajakohane ülevaade rakendatud tehisaru kasutusjuhtudest. Seetõttu on tervitatavad muudatused, mis suurendavad avalikus sektoris tehisintellekti kasutamisel läbipaistvust. Selleks kavandatakse kehtestada avalikule sektorile tehisaru algoritmi läbipaistvusega seotud dokumenteerimise ja avalikustamise kohustus. VTK-s pakutud muudatustest nähtuvalt on sihtrühm küll muu hulgas järelevalveasutused, kuid ei nähtu lahendusi, kas ja mil viisil võiks järelevalveasutustele järelevalve selgemaks ja tõhusamaks muutuda. Selles osas ei ole lahendusi välja pakutud ning seda ei aita mõista ka kavandatav AvTS § 331 sätte sõnastus. Seetõttu palume kaaluda kavandatava sätte muutmist selliselt, et järelevalveasutusel on õigus enne tehisintellekti kasutusele võtmist kavandatava AvTS § 331 lõikes 2 nimetatud dokumentidele ligi pääseda. Küsimus ei ole niivõrd volituse või pädevuse aluse loomises, kuna selle annab tehisintellekti käsitlev määrus järelevalveasutustele otse, vaid viisis, kuidas võiksid dokumendid järelevalveasutusele kättesaadavad olla, et tagada järelevalveasutustele selline mõju, nagu on VTK-s kirjeldatud.</p> <p>Samuti juhime tähelepanu IKÜM-ist tulenevatele läbipaistvusnõuetele. Juhul kui avaliku sektori tehisintellekti rakendust kasutatakse</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Nõustume, et tehisaru algoritmi läbipaistvust puudutavate sätete eesmärk peab olema lisaks avalikkuse teavitamisele ka järelevalve toetamine. VTK eesmärk on luua avalikus sektoris ühtne, ajakohane ja standardiseeritud ülevaade kavandatavatest, arendatavatest, hangitavatest ja kasutatavatest tehisarul põhinevatest lahendustest, kuna praegu on kirjeldused killustunud, ebaühtlased ja ei võimalda piisavat nähtavust ega koordineerimist.</p> <p>Täpsustame eelnõu edasises väljatöötamises, kuidas muutuvad AvTS § 331 lõikes 2 nimetatud dokumendid järelevalveasutusele kättesaadavaks ning kas vajalik on muudatused. Peame põhjendatuks, et järelevalveasutusel oleks oma seadusest või otsekohalduvast EL õigusest tulenevate ülesannete täitmiseks juurdepääs vajalikule dokumentatsioonile, kuid me ei pea vajalikuks</p>

	<p>automatiseeritud otsuste tegemiseks, siis tuleb andmesubjektile esitada teave IKÜM artikli 22 lõigetes 1 ja 4 osutatud automatiseeritud otsuste, sh profiilianalüüsi tegemise kohta. Lisaks tuleb, vähemalt nendel juhtudel, esitada sisuline teave ka kasutatava loogika kohta ning selle kohta, millised on sellise töötlemise tähtsus ja prognoositavad tagajärjed andmesubjekti jaoks. Seega tuleks meie hinnangul kaaluda kavandatavasse AvTS §-i 331 ka IKÜM-ist tuleneva teabe dokumenteerimise ja esitamise kohustuse lisamist (IKÜM artikkel 13 lõige 2 punkt f, artikkel 14 lõige 2 punkt g, artikkel 15 lõige 1 punkt h), et seeläbi suurendada ka isikuandmete töötlemise läbipaistvust automatiseeritud otsuste tegemisel.</p> <p>Lisaks viidatakse VTK-s, et oma olemuselt võivad sätted sobida hästi ka haldusmenetluse seaduse eelnõusse, mis käsitleb automaatotsuseid. Samuti on meile teadaolevalt loomisel tehisintellekti käsitleva määruse rakendamise seadus. Juhime tähelepanu sellele, et kui erinevad tehisintellekti juurutamist ja kasutamist puudutavad nõuded on killustatuna erinevates seadustes, siis see ei pruugi luua asjaosalistes selgust ja võib raskendada kõikide täitmiseks kohustuslike nõuete hoomamist. Seda eelkõige tehisintellekti rakendajate vaatest.</p> <p>Tehisintellekti käsitleva määruse artikli 71 kohaselt peavad suure riskiga tehisintellektisüsteemide juurutajad (avaliku sektori asutused, ametid või organid) enne määruse lisas loetletud suure riskiga tehisintellektisüsteemi kasutamist end registreerima ELi andmebaasis ning valima seal süsteemi, mida nad kavatsevad kasutusele võtta. Selleks on neil kohustus edastada EL andmebaasile teatavad andmed. VTK kohaselt peaksid avaliku sektori tehisarul põhinevate lahenduste pakkujad ja juurutajad samuti koostama enne süsteemi kavandamist, turule laskmist või kasutuselevõtmist algoritmi läbipaistvuse standardi ning esitama JDM-ile. VTK-st ei nähtu, kas ja kuidas kavandatakse kahte andmete esitamise kohustust ühildada. Seega võivad AvTS-i</p>	<p>kujundada sellest üldist eelnevat kooskõlastus- või loa andmise mehhanismi kõigi tehisarulahenduste kasutuselevõtule. Lahendus peab toetama järelevalvet, kuid vältima ebaproportsionaalset halduskoormust.</p> <p>IKÜM-ist tulenevate läbipaistvusnõuete osas nõustume sisuliselt, et automatiseeritud otsuste tegemisel tuleb järgida isikuandmete kaitse õigusest tulenevaid teavitamis- ja läbipaistvuskohustusi. Samas ei pea me esialgu vajalikuks dubleerida AvTS-is ammendavalt neid kohustusi, mis tulenevad juba otse IKÜM-ist. Pigem peame oluliseks, et AvTS-i lahendus oleks nende nõuetega kooskõlas ning vajadusel täpsustame seletuskirjas või normitehniliselt, et dokumenteerimise raamistik hõlmab ka sellist teavet ulatuses, milles see on kohaldatava õiguse järgi nõutav.</p> <p>Topeltandmete esitamise kohustuse osas nõustume, et seda tuleb vältida. Kuna VTK kohaselt on eesmärk saada keskne ülevaade avaliku sektori tehisarul põhinevatest lahendustest ning osa suure riskiga süsteemide puhul tulenevad registreerimis- ja teabe esitamise kohustused otse EL tehisintellekti määrusest, tuleb eelnõu edasisel kujundamisel lähtuda põhimõttest, et samu andmeid ei küsita asutustelt mitmekordselt. Võimalusel tuleb luua lahendus, kus riigisisene nimekiri ja</p>
--	---	--

	<p>kavandatavad tehisintellekti algoritmi läbipaistvuskohustuse muudatused tuua teatud avaliku sektori asutustele kaasa topelt andmete esitamise kohustuse, mis aga suurendab halduskoormust. Seejuures on tehisintellekti määrusest tulenevad nõuded otsekohalduvad ja avaliku sektori asutustele järgimiseks kohustuslikud.</p>	<p>dokumenteerimiskohustus on ühildatav EL tasandi andmebaasi kohustustega või kasutab juba esitatud andmeid taaskasutatavalt.</p>
ELVL	<p>Väljatöötamiskavatsus (edaspidi VTK) käsitleb muudatusi, mis on suunatud kõigile teabevaldajatele AvTS § 5 tähenduses. Seega hõlmab kavatsus lisaks riigiasutustele ka teisi avaliku sektori teabevaldajaid sh kohalikke omavalitsusi (edaspidi KOV). Vaidlust ei peaks olema ka selle üle, et KOVid täidavad avalikke ülesandeid ja kuuluvad AvTS § 5 tähenduses teabevaldajate hulka. Samas on praktikas (sh meedias ja asutuste vahel) esinenud ka vastupidiseid tõlgendusi. Seetõttu palume õigusselguse huvides tuua KOVid VTK-s sõnaselgelt esile või kasutada läbivalt mõistet „teabevaldaja“. Eelnevast tulenevalt palume viia kogu VTK terminikasutus vastavusse AvTS § 5 adressaatidega ning asendada tekstis läbivalt „riik/riigiasutused“ üldistavad viited mõistega „teabevaldaja“, v.a kohtades, kus reguleeritakse üksnes riigiasutusi.</p> <p>Õigusselguse huvides tuleks sõltumata valitud variandist keskenduda sõnastuses teabevaldajatele tervikuna, mitte käsitleda teemat üksnes riigi või riigiasutuste keskselt. Teabevaldajate hulka võivad kuuluda ka eraõiguslikud isikud. Kuigi eelnõu alguses on märgitud, et see hõlmab kõiki teabevaldajaid, ei nähtu see edasisest sõnastusest piisavalt selgelt.</p>	<p>Osaliselt nõustume.</p> <p>Õigusselguse huvides tuleb eelnõu sõnastuses kasutada läbivamalt ja selgemalt teabevaldaja mõistet ega käsitleda teemat põhjendamatult üksnes riigi või riigiasutuste keskselt.</p>
	<p>Andmete kasutamise õigus ja vajadus on kõigil andmeid esitavatel teabevaldajatel. Samuti peaks andmete ühekordse kogumise põhimõte laienema kõigile teabevaldajatele, et vältida olukorda, kus osa neist peab andmeid ise koguma üksnes seetõttu, et neid ei ole võimalik saada riigiasutuste andmekogudest, kuigi teenuste osutamine isikutele seda eeldab. Selline olukord ei ole kooskõlas VTK eesmärgiga, milleks on senise praktika ühtlustamine ja lihtsustamine</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Käesoleva VTK ja sellele järgneva eelnõu eesmärk ei ole muuta laiemalt andmeõigust vaid piirduda eelkõige andmekogude registreerimise ja riigi andmete leitavuse tagamise vaatega.</p>

	<p>Palume VTK-s ja edasises eelnõu koostamises käsitleda selgelt, kuidas tagatakse ühekordse kogumise põhimõtte rakendamine teabevaldajate üleselt ning kuidas on teabevaldajatel võimalik teenuste osutamiseks vajalikke andmeid taaskasutada. See on oluline nii halduskoormuse vähendamiseks kui ka avaliku teenuse toimimiseks, sh olukordades, kus teenust osutab KOV või muu teabevaldaja, kuid andmed paiknevad riigi andmekogus.</p> <p>Eriti oluline on see olukorras, kus vaja on taaskasutada isikuandmeid ning kerkib küsimus põhiõiguste riivist. Justiitsministeerium on 31.05.2024 kirjas nr 10-4/3644-3 Tartu Linnavalitsusele märkinud, et “põhiõiguste riive puhul vajab seadusliku aluse nõude, riive intensiivsuse ulatuse ja kohaliku omavalitsuse enesekorraldusõiguse ühildamine täiendavat analüüsi ning seda lisaks eraelu puutumatusele ka muude põhiõiguste kontekstis. Analüüs võimaldaks teha kaalutletud õiguspoliitilisi valikuid.</p> <p>Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakond on valmis võtma sellise analüüsi väljatöötamise oma tulevastesse tööplaanidesse.” Kui see on vajalik, siis palume ministeeriumil nimetatud analüüs ja VTK-ga edasimineku omavahel siduda.</p>	<p>2027. aastal on kavas laiem andmeõiguse ülevaatus, mh saab selle käigus täpsustada selgemalt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuidas toetab uus raamistik andmete ühekordse küsimise põhimõtte rakendamist teabevaldajate üleselt; • ning milles on selle raamistiku piir, st et andmete tegelik jagamine ja kasutamine eeldab jätkuvalt vastavat materiaalõiguslikku alust.
	<p>Riigi infosüsteemi haldussüsteemis (RIHA) on aktiivseid KOVide infosüsteeme 365.</p> <p>Neist enamik on standardlahendused (ligikaudu 89,9%). See tähendab, et enamik omavalitsuste poolt registreeritud ja kasutatavatest infosüsteemidest on teenusepakujate poolt loodud. Samas puudub VTKs standardlahenduste käsitus. Puudub nii standardlahenduse määratlus kui ka infosüsteemi teenuse pakkuja ja teenuse tarbija kohustuste määratlus. Kohustuste muutumise võimaluse tekkimine eeldab üksikasjalikumat mõju, sh rahalise, hindamist.</p> <p>Standardlahenduste käsitluse puudumine muudab ebaselgeks enamike</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda.</p> <p>Nõustume, et standardlahenduste osakaalu arvestades vajab see teema eelnõu edasises väljatöötamises selgemat käsitlemist. Kui enamik kohalike omavalitsuste infosüsteemidest põhineb standardlahendustel, siis ei saa uus mudel lähtuda üksnes eeldusest, et iga infosüsteemi vastutav töötleja kujundab ja haldab kõiki andmekirjeldusi, liidestusi ja nõuete täitmist täielikult iseseisvalt.</p>

	kohalike omavalitsuste kohustuste ja seeläbi ka vastutuse määra, mistõttu palume täiendada VTKd standardlahenduste käsitlesega.	
MKM / EVS	<p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium edastab Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse tähelepanekud seoses EIS-s kooskõlastamisel oleva avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusega (EIS-i toimik JDM/26-0172).</p> <p>Kommentaariid puudutavad kahte standardi viidet väljatöötamiskavatsuse dokumendi allmärkustes.</p> <p>Allmärkuse 11 (lk 3) puhul soovime juhtida tähelepanu, et standard ISO/IEC 2382-17 on kehtetu ja asendatud standardiga ISO/IEC 2382.</p> <p>Allmärkuse 13 (lk 3) puhul viidatakse standardile ISO 8000-2:2002. Kuna seda standardit ei ole 2002. a dateeringuga teada, siis ilmselt on mõeldud standardit ISO 8000-2:2022.</p>	Teadmiseks võetud.
ITL	<p>VTK üldised eesmärgid</p> <p>Toetame VTK eesmärki kehtestada andmekogude asutamisele ja pidamisele mõistlikud nõuded ja protsessid, mille abil oleks tagatud neis toimiva andmetöötluse nõuetekohasus ning tagada kõigis sektorites tegutsevate osapoolte jaoks täpne ja ajakohane ülevaade riigi käsituses olevatest andmetest.</p> <p>Eesti IKT ettevõtete esindajana on meie jaoks olulised muudatused, millest saavad kasu andmete taas- ja ristkasutusest huvitatud isikud, kes soovivad avaandmeid kasutada äärmisel või mitteäärmisel eesmärgil (nt vastavalt ettevõtluseks või teadustööks), mis ei lange kokku algse eesmärgiga, mille jaoks see teave avalikke ülesandeid täites saadi või</p>	Teadmiseks võetud.

	<p>loodi. Toetame muudatusi, mis vähendavad ettevõtjate koormust ja kulusid andmete leidmisel ning kasutamisel.</p> <p>RIHA roll riigi infosüsteemis</p> <p>VTK-s sisalduv hetkeolukorra kirjeldus räägib sellest, et andmekogude asutamisel ja muutmisel on praktikas riigi infosüsteemi halduse infosüsteemiga (RIHA) (sh kooskõlastamisega) mitmeid väljakutseid ja probleeme. Seejuures asi ei paista olevat, et seaduses oleks midagi puudu, vaid, et praktikas lihtsalt ei järgita reegleid. Seega, probleem paistab seisnevat eelkõige olemasoleva regulatsiooni rakendamise puudulikkuses. Sellisel juhul tuleks kaaluda, kas lahendus peaks keskenduma regulatsiooni muutmisele või pigem selle rakendamise tõhustamisele.</p> <p>Samuti jääb mulje, et rõhk on andmekogude asutamisel samas, kui riigi infosüsteemi (RIS) vaatest uute kriitiliste andmekogude loomisega praktikas ei tegeleta (või tegeletakse väga harva) ning küsimus on pigem selles, kuidas kajastada RIHA-s muutusi loogilises andmemudelis. See ongi päris keeruline ja kindlasti vastutavale töötajale töömahukas töö.</p> <p>RIHA rolli riigi infosüsteemi (RIS) osana ei tohiks aga vaadelda kitsalt kui kasutatud kooskõlastust vaid see on üks keskseid süsteeme, mille eesmärk on tagada tegelik ülevaade andmekogudest, nendes olevatest andmetest ning kooskõlastamise kaudu (RIA, AKI, Statistikaamet) tagada ka kodanike õiguste kaitse.</p> <p>Seega, RIHA-st kergekäelist loobumist ei saa esmapilgul põhjendatuks pidada. ITL-i liikmete eksperdid, kes on ka ise olnud RIHA kooskõlastajad (nii RIA kui AKI poolel), avaldasid arvamust, et mured kooskõlastamisel vähemalt mõni aasta tagasi polnud nii suured, kui VTK-st võib järeldada.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Nõustume, et VTK-s kirjeldatud probleemid ei tulene üksnes regulatsiooni puudulikkusest, vaid olulisel määral ka selle ebaühtlasest rakendamisest. Samas ei tähenda see, et lahendus saaks piirduda ainult olemasoleva korra jõustamisega. Meie hinnangul on probleem nii tänase mudeli praktilises toimimises kui ka selles, et RIHA-põhine kooskõlastus- ja registreerimisloogika ei vasta enam piisavalt hästi riigi andmehalduse laiematele vajadustele.</p> <p>Eelnõu eesmärk ei ole käsitleda RIHA-t kitsalt „kasutu kooskõlastusena” ega vähendada selle ajaloolist rolli riigi infosüsteemi ülevaate tagamisel. Nõustume, et RIHA on täitnud olulist funktsiooni keskse nähtavuse loomisel ning kodanike õiguste kaitset toetava kontrollimehhanismina. Samas näitab senine praktika, et tänane mudel on muutunud liialt käsitööpõhiseks, raskesti ajakohastatavaks ning ei taga piisavalt hästi ajakohast ülevaadet andmekogudes toimuvatest muudatustest.</p> <p>Seetõttu ei lähtu me RIHA-st „loobumise” eesmärgist, vaid selle funktsioonide ümberkujundamisest. Meie eesmärk on viia andmekogude registreerimine,</p>
--	---	--

	<p>VTK jätab ebaselgeks, kas kavandatavad muudatused teenivad ikkagi eelkõige RIHA protsessi parendamist või laiemat riikliku andmehalduse ümberkorraldust. Kui viimast, siis pole päris selge, millist selle probleemi soovitakse lahendada. Pidevalt uute (ja kriitiliste) andmekogude loomise probleem ei ole tänases RIS-is enam kesksel kohal ning seega tasub küsida ka, et kas poleks mõistlik eristada andmekogude asutamise regulatsiooni selle muutmisest ning viimase osas ette näha lihtsustatud menetlemise korda.</p>	<p>andmekirjeldused ja keskne ülevaade ühte ATV-põhisesse lahendusse, lõpetades senise eraldiseisva käsitööpõhise kooskõlastusprotsessi.</p>
	<p>Andmehalduse küsimused</p> <p>Oleme seda meelt, et käsitöö aeg ongi läbi ja tuleks vaadata lahenduste poole, mis oleksid automaatsed. Selleks, et oleks olemas automaatselt loodud, avalik ja masinloetav meta-andmete kirjeldus, mille loob tarkvara ise (koos muudatuste logiga), on vaja eraldi töövahendit ning vastavat standardit.</p> <p>VTK-s kirjeldatud lahendus, mis sunnib andmekirjeldusi looma, on küsitav, sest see on ühtpidi väga koormav, kuid kipub irduma sellest loogikast, et töödeldavad (isiku)andmed on osa asutuse äriprotsessist ning salvestatakse selle käigus. Lisaks, kui küsimus on andmekvaliteedis, siis sel on ka mõju kodanikele ja ettevõtetele, sest andmekvaliteedi tagamise viisiks on ka see, et toimub põhjalikum kontroll, suurem andmete õigsuse kinnitamine jmt.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Nõustume, et andmehalduse korraldamisel tuleb liikuda käsitöölt võimalikult suure automatiseerituse suunas. Ka eelnõu eesmärk ei ole luua uut käsitsi täidetavat kirjelduskoormust, vaid kujundada lahendus, kus andmekirjeldused, nende ajakohasus ja muudatuste jälgitavus oleksid võimalikult suures ulatuses toetatud standardite, liidestuste ja andmehaldustarkvara kaudu. Just seetõttu näeme ATV edasiarendust ja masinloetavate kirjelduste kasutuselevõttu eelkõige tehnilise võimestajana, mitte eesmärgina omaette.</p> <p>Samas ei nõustu me täielikult väitega, et andmekirjelduste loomise nõue oleks tervikuna küsitav. Eelnõu eesmärk ei ole lahutada andmekirjeldusi asutuse äriprotsessidest, vaid vastupidi siduda need senisest paremini andmete tegeliku tekkeloogika, andmekasutuse ja andmehaldusega. Nõustume, et kui kirjeldused luuakse äriprotsessist eraldiseisva formaalse</p>

		<p>kohustusena, tekibki risk, et need muutuvad koormavaks ega peegelda tegelikku andmetöötlust. Seetõttu tuleb uus mudel kujundada nii, et kirjeldused oleksid võimalikult suurel määral seotud olemasolevate protsesside, süsteemide ja andmemudelitega ning tekiksid seal, kus andmeid päriselt hallatakse.</p> <p>Andmekvaliteedi osas ...</p>
	<p>Tehisintellekti (TI) teemad</p> <p>VTK osades „Kvaliteetsete andmekirjelduste avalikustamise seos riiklike eesmärkidega“, „Mõju majandusele“ ning „Mõju teadus- ja arendustegevusele“ luuakse loob mitmeid seoseid TI arendusega.</p> <p>Näiteks seostatakse tehisintellekti (TI) arendamine masinloetavate andmekirjelduste või ATV lahenduse olemasoluga. Enamik masinõppe projekte maailmas algavad ilma riikliku meta-andmete kataloogita ning tehnilises mõttes ei ole TI arendamise eelduseks keskne meta-andmete süsteem või konkreetne andmete teabevärava (ATV) lahendus.</p> <p>Miks on VTK-s selline seos loodud vajab täiendavat põhjendamist ja täpsustamist.</p> <p>TI lahendused eeldavad kvaliteetseid ja mõistetavaid andmeid, kuid andmete kvaliteet ei sünni meta-andmete kataloogist. Kuna andmed tekivad avalike ülesannete täitmise käigus toimuvates äriprotsessides, sõltub nende kvaliteet ja koosseis eelkõige protsesside ülesehitusest, õiguslikust raamistikust ning teenusejuhtimise tasemest.</p> <p>Andmekirjelduste korrastamine võib toetada andmete läbipaistvust,</p>	<p>Osaliselt nõustume. Eelnõu eesmärk ei ole väita, et tehisintellekti tehniline arendamine eeldaks keske metaandmete kataloogi või ATV olemasolu. Nõustume, et andmete kvaliteet sõltub eelkõige protsessidest, õiguslikust raamistikust ja teenusejuhtimisest, mitte üksnes andmekirjeldustest. Samas peame põhjendatuks seostada kvaliteetsed, võrreldavad ja leitavad andmekirjeldused riigi võimega rakendada andmepõhiseid teenuseid ja TI lahendusi süsteemsemalt, läbipaistvamalt ja vastutustundlikumalt.</p>

	<p>leitavust ja riskasutust, kuid ei saa asendada sisulist protsesside kvaliteeti.</p> <p>Kokkuvõttes ei määra masinloetavate andmekirjelduste olemasolu seda, kas TI-d on võimalik arendada või mitte, vaid seda, kui süsteemselt ja läbipaistvalt saab seda riigi tasandil rakendada. Struktureeritud ja võrreldavad andmekirjeldused toetavad riigiülest andmehaldust ning vastutustundlikku TI kasutamist. Küsimus ei ole seega TI tehnilises võimalikkuses, vaid riigi võimes oma andmeid terviklikult ja järjepidevalt hallata. Seepärast peaks selguse huvides eristama riigi tasandi andmehalduse süsteemsus kui strateegiline eesmärki ja TI tehniline arendamine.</p> <p>Kokkuvõttes leiame, et VTK-s toodud lahendusvariantide sisuline hindamine eeldab esmalt selget ja eristavat probleemi määratlust. Ilma selleta on oht, et valitakse lahendus, mis ei adresseeri tegelikku kitsaskohta või loob täiendavat regulatiivset koormust ilma soovitud mõjuta.</p>	
KLIM	<p>Kooskõlastame avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse järgmiste märkustega.</p> <p>Toetame VTK üldist eesmärki kujundada selgem, ühtsem ja tõhusam andmekorralduse raamistik.</p> <p>Eelkõige peame oluliseks järgmisi suundi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - RIHA kooskõlastusprotsessi reform; - andmete teabevärava (ATV) täiendamine ja ajakohasena hoidmine; - andmekirjelduste ühtlustamine ja masinloetavuse tagamine; - põhiandmete kvaliteedi parandamine; - tehisaru kasutusjuhtude läbipaistvuse tagamine. 	Teadmiseks võetud.
	<p>Tehisintellekti (TI) kasutust reguleeriva muudatusettepaneku (VTK lk 15-16) praegust sõnastust ei ole võimalik toetada, kuna see kehtestaks ebaproportsionaalselt laiaulatusliku eelkooskõlastuse kohustuse kõigile</p>	Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Me ei näe vajadust kehtestada üldist kohustuslikku

	<p>TI-ga seotud tegevustele. Selline nõue piiraks põhjendamatult asutuste võimet tehisintellekti lahendusi katsetada, arendada ja piloteerida ning looks tarbetuid halduslikke takistusi innovatsioonile. Peame oluliseks, et Justiits- ja Digiministeeriumi roll oleks suunatud teavitamisele ja juhendamisele, mitte kohustuslikule eelkooskõlastusele, mis ei ole proportsionaalne ega toetaks valdkonna arengut.</p>	<p>eelkooskõlastuse nõuet kõigile tehisaruga seotud tegevustele. Selline lahendus oleks ebaproportsionaalne, looks liigse halduskoormuse ning võiks põhjendamatult takistada katsetamist, piloteerimist ja innovatsiooni avalikus sektoris. Eelnõu eesmärk ei ole kujundada Justiits- ja Digiministeeriumist kõigi tehisaru-lahenduste keskset eelkontrollijat.</p> <p>Meie eesmärk on tagada riigiülene nähtavus, ühtlasem praktika ning kõrgema riskiga kasutusjuhtude varajane tuvastamine. Seetõttu peame põhjendatuks lahendust, kus üldreeglina nähakse ette teavitamiskohustus, mitte universaalne eelkooskõlastus.</p>
	<p>AvTSi § 43² lõike 1 muudatuse osas märgime, et ka kavandatavas sõnastuses jääb vähemalt teoreetiliselt alles võimalus, et AvTSi § 43¹ definitsioonile vastava andmekogu vastutava töötleja kohustused on tingimuslikud. Kui eksisteerib riiklikke andmekogusid, mis ei ole infosüsteemide andmevahetuskihiga liitunud ega andmekogude pidamist kindlustavad süsteemid, siis ei laiene neile jätkuvalt kõik vastutava töötleja kohustused tekib ka ebaloogiline olukord, kuna infosüsteemide andmevahetuskihiga kaudu andmete vahetamise kohustus on samaaegselt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nõue, mis kehtib üksnes riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele (riigi andmekogud vahetavad andmeid X-tee kaudu), ning 	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Võtame teadmiseks, et eelistatakse VTK-s kirjeldatud IV alternatiivi, mille kohaselt RIHA kooskõlastusprotsess lõpetatakse, andmekogude registreerimise kohustus säilib ümberkujundatult ning viiakse üle ATV-sse kui ühtsesse kesksesse keskkonda. See on kooskõlas ka VTK ühe põhisuunaga kujundada ATV-st keskne andmekirjelduste, avaandmete ja andmekogude kataloogi keskkond ning loobuda RIHA kui eraldiseisva paralleelsüsteemi ülalpidamisest.</p> <p>Samuti on plaanitava muudatuse üheks eesmärgiks anda asutustele laiapõhjaline oma</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • tingimus, mille mittetäitmisel riigi infosüsteemi kuulumine välistatakse, mistõttu nõue enam ei kohaldu. <p>Seega juhul, kui AvTSi § 43¹ definitsioonile vastav andmekogu ei ole veel X-teega liitunud, ei pea ta X-teed kasutama ega järgima riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele kehtivat põhiandmete aluseks võtmise kohustust. See loob sisulise regulatiivse lünga, mis vajab täpsustamist.</p> <p>VTKs pakutud kavandatud lahendustest (alates lk 30) eelistame IV varianti: „RIHA kooskõlastusprotsessi ette nägevad sätted tunnistatakse kehtetuks, andmekogude registreerimise kohustus säilib, kuid kujundatakse ümber. RIHA kui keskkonna ülalpidamisest loobutakse ning RIHA määrus tunnistatakse kehtetuks. Andmekogude registreerimine toimub ATV-s, mitte enam RIHA-s ning ei sõltu enam andmekogu dokumentatsiooni kooskõlastamisest. ATV toimib samaaegselt nii avaandmete ja andmekirjelduste avaldamise kohana (seda nii avaandmete kui andmekogude vaates) kui ka n-ö „andmekogude kataloogina“, mille vahendusel on võimalik saada ülevaade avaliku sektori andmekogudest, nende haldajatest, nendega seotud õigusaktidest jm üksikasjadest.“</p> <p>Peame vajalikuks välja tuua, et kõik VTKs pakutud alternatiivid eeldavad täiendavaid ressursse. Kavandatud andmekirjelduste, andmekvaliteedi ning läbipaistvuse nõuete täitmine senisest oluliselt laiemas mahus toob kaasa täiendava töökoormuse ja tehnilise arenduse vajaduse. Mõjude analüüsi peatükist ilmneb suurenev ressursivajadus, kuid jääb ebaselgeks, kas ja kuidas selle katmine on kavandatud. Andmehalduse arendamine, sealhulgas andmekirjelduste avalikustamine ja automatiseerimine, eeldab IT arendusi või spetsialiseeritud</p>	<p>andmetike kirjeldamise ja kirjelduste avalikustamise kohustus, ehk ka praeguse VTK järgi ei kohaldu nõue ainult riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele vaid laiemalt.</p> <p>Põhiandmetesse puutuva regulatsiooni muutmine ei ole praeguse VTK eesmärk. Põhjalikum andmeõiguse ülevaatus on JDMil kavas 2027. aastal.</p> <p>Nõustume tähelepanekuga, et muudatuste rakendamine eeldab täiendavaid ressursse. Samas on oluline rõhutada, et a) täiendavad ressursid puudutavad eelkõige automatiseerimist võimaldavate tarkvaralahenduste kasutuselevõttu, mis omakorda vähendab andmekirjelduste loomiseks ja ajakohasena hoidmiseks (ehk kehtiva nõude) jaoks vajaliku inimressursi hulka; b) andmehalduse tarkvarad asutustes aitavad eelkõige saavutada asutuse sisese kontrolli oma andmete ja nende kvaliteedi üle, mille tulemusena väheneb asutustes vajadus tegeleda ad hoc andmekvaliteedi ja leitavuse probleemidega – ehk andmehaldureid on asutustel oma strateegiliste eesmärkide tarbeks vaja niikuinii, andmehalduse tarkvarad võimaldavad neil töötada efektiivsemalt ja saavutada suuremat mõju.</p>
--	---	--

	<p>andmehaldustarkvara kasutuselevõttu, litsentside soetamist ning lahenduste järjepidevat haldamist ja uuendamist.</p> <p>Palume seadusemuudatuste edasises menetluses arvestada ning planeerida muudatuste elluviimiseks rahastusmeetmed nii tööjõukulude (IT ja äriandmehaldurid) kui ka IT lahenduste juurutamise, uuendamise ja ülalpidamise katmiseks riigiasutustes. Ilma täiendavate rahaliste vahenditeta ei ole VTKs kirjeldatud tegevuste rakendamine realistlik.</p>	<p>Sellest lähtuvalt ei ole pikaajaliste täiendavate ressursside tagamine teabevaldajatele nõuete rakendamiseks põhjendatud. Küll kavandab JDM järgmise perioodi SF vahenditest asutuste toetamist esmase investeeringu (andmekataloogi tarkvara hankimine ja ATV-ga liidestamine) osas. Samalaadset tuge on mh asutustele pakutud ka juba 2025 – 2026 aastal ning mitmed asutused ja haldusalad on tulemusena oma andmekataloogid juba juurutanud.</p>
KUM	<p>Kultuuriministeerium kooskõlastab avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse järgmiste märkustega.</p> <p>Avaandmete kättesaadavuse parandamine on Kultuuriministeeriumi hinnangul väga oluline eesmärk. Avaliku teabe seaduse (AvTS) täiendamine nii andmekogude kui andmestike avalikustamise osas on õige suund regulatiivse selguse loomiseks ning andmete taaskasutatavuse parandamiseks. Andmete teabevärvale (ATV) regulatiivne võimestamine läbi liidestamiskohustuse on vajalik ajakohase ülevaate saamiseks avalikest andmestikest. Välja toodud variantidest RIHA ja ATV reguleerimistest tundub kõige otstarbekam variant IV, mis tooks kogu valdkonna teabe ühele platvormile kokku, kus andmekogude ja andmestiku registreeritakse suures osas automaatselt liidestuse loomise käigus. Kultuuriministeerium on oma haldushalas tänaseks neli andmekogu ATVga liidestanud ning näeb selle keskkonna jätkuvas arendamises potentsiaali andmehalduse riikliku tasandi seire lihtsustamisel ja korraldamise suunamisel. VTK-le järgneva eelnõu väljatöötamisel tuleks Kultuuriministeeriumi hinnangul pöörata tähelepanu järgmistele küsimustele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kas on seadusmuudatuste käigus plaanis muuta ka Vabariigi Valitsuse määrust „Teenuste korraldamise ja teabehalduse 	<p>Täname Kultuuriministeeriumi toetava tagasiside eest. Võtame teadmiseks toetuse suunale, mille kohaselt tuleb parandada avaandmete kättesaadavust, suurendada andmestike ja andmekogude avalikustamise regulatiivset selgust ning tugevdada ATV rolli keskse andmete kontaktpunktina. Samuti võtame arvesse toetuse VTK-s kirjeldatud IV alternatiivile, mille kohaselt RIHA kooskõlastusprotsess lõpetatakse, andmekogude registreerimise kohustus säilib ümberkujundatult ning viiakse üle ATV-sse kui ühtsesse kesksesse keskkonda. See on kooskõlas VTK põhisuunaga koondada andmekirjeldused, avaandmed ja andmekogude kataloogi funktsioon ühele platvormile ning võimaldada andmekirjelduste senisest suuremat automatiseeritud edastamist liidestuste kaudu.</p>

	<p>alused“, mis sätestab andmehalduse kohustuse ainult üldsõnaliselt ja piiritleb selle valitsusasutustega? Juhul kui muudatused puudutavad ainult avaandmete avaldamise kohustust, kuid ei käsitle andmehaldust ega andmete kvaliteeti, ei pruugi mitteregulatiivsetest vahenditest piisata taaskasutuse jaoks vajaliku kvaliteediga andmestike avaldamiseks. Täpsustada tuleks andmehalduse korraldamise kohustust (kas see laieneb riigi andmekogudelt ka neile andmekogudele, kus hoitakse avaandmeid), andmekvaliteedi tagamise korraldust asutustes ning andmestike ja andmete haldamise korraldust laiemalt</p>	<p>Teenuste korraldamise ja teabehalduse aluste määruse osas on tähelepanek asjakohane. VSamas ei ole laiem teabehalduse korralduse ülevaatus praeguse VTK ja eelnõu skoobis vaid seda käsitletakse laiema andmeõiguse ülevaatus käigus 2027. aastal.</p>
2.	<p>Milliseid mitteregulatiivseid meetmeid nähakse ette kavandatavate muudatuste elluviimise toetamiseks? VTK toob õigesti välja, et avaandmete kättesaadavuse ja taaskasutuse parandamiseks ei piisa ainult regulatiivsetest vahenditest, vaid oluline on ka andmehalduse korraldamine asutustes, kellele kuuluvad avaandmed. Andmehalduse korra välja töötamine ja jõustamine vajab vastavate kompetentsidega isikuid (sh. andmejuhid, andmehaldurid, analüütikud jt.) ning muul kujul tuge (juhendmaterjalid, koolitused, tarkvara litsentsid andmehalduse rakendustega, mis on võimelised ATVga liidestuma). Kuivõrd avaandmetena avaldatavate andmekoosseisude hulk kasvab, on vaja vastavad ressursid asutustele tagada. Kohustuste laiendamine ilma nende jõustamiseks ettenähtud vahenditeta ei too oodatud tulemusi</p>	<p>Eelnõu edasises väljatöötamises näeme mitteregulatiivsete meetmetena eelkõige juhendmaterjalide ja standardite ajakohastamist, sihitud koolitusi, keskset nõustamist, üleminekut toetavat kommunikatsiooni ning ATV kasutuselevõttu toetavaid tehnilisi lahendusi.</p> <p>Kuna nõuded on eksisteerinud suures jaos juba täna, ei pea me vajalikuks täiendava lisaressursi tagamist teabevaldajatele.</p>
3.	<p>Kas kogu andmekoosseisu kirjelduse avaldamise kohustus hõlmab ka andmebaaside tehnilisi andmeelemente? Nende avaldamine ei ole otstarbekas ning tooks kaasa märkimisväärse turvariski. Seetõttu tuleks absoluutsest avalikustamise kohustusest loobuda. See omakorda tähendab, et tuleks võimalikult selgelt ära määratleda, milliseid andmeelemente on vaja avaldada ning milliseid mitte.</p>	<p>Nõustume, et tuleb selgemalt piiritleda, milline teave kuulub avaldamisele. Lähtuvalt VTK-le saadud tagasisidest on JDMi plaan eelnõus seada nõue:</p> <ul style="list-style-type: none"> Avaandmete kirjeldamiseks DCAT-AP standardi ulatuses (andmestik, andmeteenused, levitused)

		<ul style="list-style-type: none"> Andmekogude kirjeldamiseks andmestiku, andmesõnastiku ja ärisõnastiku tasemel. Kui on olemas, tuleb kirjeldada ka levitused ja andmeteenused (lähtuvalt eelkõige EL andmehalduse määrusest tulenevatest rakendusnõuetest). <p>Vastavalt ei ole JDMi eesmärgiks nõuda detailse ja tehnilise andmeelementide kirjelduse avalikustamist.</p>
	<p>4. Kas ja kuidas on plaanis täpsustada (riigi) andmekogu määratlust? Mitmed väiksemad infosüsteemid (nt loomeliitude andmekogu) on praeguse definitsiooni järgi riigi andmekogud ning seetõttu laienevad neile väga suured kohustused andmete töötlemisel. Kui andmete teabevärava kasutusele võtmisega laieneks riigi andmekogudelt avaandmete avaldamise kohustus kõigile avaandmeid sisaldavatele andmekogudele, siis ehk ei vajaks väiksemad andmekogud enam eraldi põhimäärust ja riigi andmekogu staatust. Andmete nõuetelevastavus oleks tagatud ATVga liidestamise kohustusega</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Andmekogu määratluse ja seonduvalt laiema teabehalduse ning teabe ja selle kirjelduste avalikustamise regulatsiooni laiem ülevaatus ei ole praeguse VTK skoobis vaid sellega kavatakse tegeleda 2027. aastal.</p>
MaRu	<p>Justiits- ja Digiministeerium edastas Maa- ja Ruumiametile arvamuse avaldamiseks avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse (edaspidi VTK).</p> <p>Esitame käesolevaga arvamuse seoses VTK-s kavandatavate riigi andmekorralduse raamistikumuudatustega. VTK eesmärk muuta andmekorraldus läbipaistvamaks, lihtsamaks ja kesksamaks on tervitatav ning kavandatavad muudatused on Maa- ja Ruumiametile üldjoontes soodsad.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda.</p> <p>Täname Maa- ja Ruumiametit toetava tagasiside eest ning võtame arvesse tähelepaneku, et RIHA senise lahenduse keskne eesmärk on olnud ennetav kvaliteedikontroll. Nõustume, et probleem ei seisne üksnes eesmärgis, vaid suurel määral ka senise mehhanismi praktilises toimimises.</p>

	<p>Samas juhime tähelepanu RIHA kaotamise kavatsusele. RIHA loodi ennetava kvaliteedimehhanismina, et tagada andmekogude vastavus õiguslikele ja tehnilistele nõuetele nende kavandamise etapis. VTK-s on leitud, et kuna selle väärtus on jäänud teoreetiliseks, siis tuleks sellest ebaefektiivsuse tõttu loobuda.</p> <p>Leiame, et probleem seisneb eeskätt rakendamises, mitte mehhanismi eesmärgis. Ennetava kontrolli kaotamine võib suurendada nõuetele mittevastavate andmekogude tekkimise riski ning tuua kaasa suuremad kulud vigade hilisemal parandamisel.</p> <p>Peame põhjendatuks kaaluda RIHA ümberkujundamist ja kaasajastamist, säilitades ennetava kvaliteedikontrolli põhimõtte. Palume analüüsida võimalust kujundada tõhusam ja paindlikum kvaliteedikontrolli raamistik, mis toetab VTK eesmärke ning riigi andmekorralduse jätkusuutlikku arengut.</p>	<p>Uus ATV võimaldab Maa- ja Ruumiaametil senisest lihtsamini ja automatiseeritavana läbi viia regulaarset nõuetele vastavuse kontrolli. VTK IV alternatiiv lähtubki sellest, et RIHA kooskõlastusprotsess lõpetatakse, kuid andmekogude registreerimise kohustus säilib ümberkujundatult ning viiakse üle ATV-sse.</p> <p>Meie eesmärk ei ole jätta andmekogude kasutuselevõtt täielikult eelkontrollita. Vastupidi, eelnõu edasises väljatöötamises lähtume põhimõttest, et andmekogude registreerimise kohustus säilib ATV-s koos automatiseeritava kontrolli ja ATV haldaja õigusega nõuda puuduste kõrvaldamist enne kasutuselevõttu. See võimaldab vähendada käsitööd, dubleerimist ja menetluskoormust, säilitades samal ajal vajaliku ennetava kontrolli andmekirjelduse, tehnilise kooskõla ja õigusliku aluse vaates. Paralleelset RIHA ja ATV süsteemi ei ole seejuures otstarbekas säilitada.</p>
Rahvusarhiiv	<p>Tutvustime Rahvusarhiivis AvTS muutmise kavadega, mis puudutavad andmekogude asutamise reeglistiku ning andmete teabevärava rolli kaasajastamist. Aitäh teavitamast!</p> <p>Oleme RIHA kooskõlastusprotsessi osalised ja nõus sellega, et kogu protsess tuleks üle vaadata. Kindlasti oleme huvitatud sellest, et Rahvusarhiiv oleks kaasatud aruteludesse andmekogude asutamise ja haldamise nõuete ning praeguse kooskõlastusprotsessi muutmise üle.</p>	<p>Võtame teadmiseks.</p>

RIA	<p>Justiits- ja Digiministeerium on Riigi Infosüsteemi Ametile saatnud arvamuse avaldamiseks Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse.</p> <p>Riigi Infosüsteemi Ametil ei ole märkusi Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse osas.</p>	Võtame teadmiseks.
Riigikogu Kantselei	<p>Riigikogu Kantselei toetab põhimõtteliselt VTK-s kavandatud plaani korraldada ümber andmekogude kooskõlastuse, liitumise ja andmete esitamise süsteem senises RIHAs.</p> <p>Esitatud nelja alternatiivse variandi vahel valiku tegemisel tuleks lähtuda sellest, milline neist tagaks avaliku sektori asutustele kõige väiksema haldus- ja finantskoormuse ning välistaks kahe paralleelse süsteemi toimimise. Sellest lähtuvalt võiks eelistada alternatiivvarianti I ja pigem mitte eelistada alternatiivvarianti II.</p> <p>Ühtlasi tuleks eelnõu koostamisel mõelda ka rakendussätetele, mis peaksid tagama võimalikult lihtsa ülemineku uuele korraldusele (seni RIHAs registreeritud andmekogusid ei peaks asutused hakkama teistkordselt esitama vms).</p> <p>Küsitav on tehisarustusüsteemide sätte (§ 331) paigutamine avaliku teabe seadusesse. Sättest ei selgu, et see puudutaks ainult AvTS-i reguleerimisala (avalikku teavet, andmekogusid vms). Ka paragrahvi viimine haldusmenetluse seadusesse on problemaatiline, kui normi ei kohaldata ainult haldusmenetluses kasutatavatele tehisarustusüsteemidele.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Täname Riigikogu Kantseleid toetava tagasiside eest. Nõustume, et alternatiivide vahel valiku tegemisel tuleb arvestada haldus- ja finantskoormust ning vältida kahe paralleelse süsteemi püsimist.</p> <p>Lähtume edasises eelnõu väljatöötamises jätkuvalt sellest, et enamuse VTK-le tagasisidet andnud osapoolte eelistatud suund on IV alternatiivile lähedane lahendus. See vastab samuti eesmärgile vältida paralleelse RIHA ja ATV süsteemi toimimist, kuid säilitab andmekogude registreerimise kohustuse ümberkujundatult ATV-s. VTK kohaselt on IV alternatiivi võtmetähtsusega erinevus I alternatiivist just see, et andmekogu kasutuselevõtt eelneva registreerimiseta ei ole jätkuvalt lubatud ning ATV haldaja kinnitab registreerimise, mis võimaldab kontrollida tehnilise realisatsiooni kooskõla andmekirjelduse ja õigusliku alusega. See võimaldab vähendada halduskoormust, vältida paralleelsüsteeme ja säilitada samal ajal minimaalse, kuid vajaliku ennetava kontrolli.</p>

		<p>Oleme arvestanud, et senised andmekoosseisud ja kirjeldused migreeritakse RIHA-st ATV-sse.</p> <p>Tehisarü käsitleva sätte paigutuse osas on tähelepanek asjakohane. Nõustume, et normi paiknemine peab olema sisuliselt põhjendatud ja õigusakti reguleerimisesemega kooskõlas. Eelnõu edasises väljatöötamises hindame täiendavalt, kas tehisarü läbipaistvust puudutav säte on kõige sobivam lahendada AvTS-is, kus oleme selle reguleerimist hetkel näinud.</p>
Riigikantselei	<p>Täname JDM-t AvTS muutmise VTK väljatöötamise eest. Toetame eesmärki korraldada praegune andmekogude RIHA-s kooskõlastamise, andmete esitamise jne süsteem ümber. Väga tänuväärne on ka lahendus, mille puhul koondub ühte kohta teave kõikidest andmekogudest (meie arusaamist mööda alternatiiv IV ja ATV).</p> <p>Seoses VTK-ga soovime JDM-le esitada mõned tähelepanekud.</p>	Teadmiseks võetud.
	<p>Otsus, millise alternatiiviga edasi liikuda, peaks lähtuma eelkõige sellest, mis motiveeriks andmekogu omanikku/vastutavat töötajat kõige enam, et ta seda süsteemi ka tegelikult kasutama hakkaks. Ka VTK-s on märgitud, et praegune süsteem ei oma vastutavate töötajate arvamuse kohaselt praktilist väärtust. Mh tuleks vastata küsimusele mis juhtub, kui andmekogu jääb ATV-s registreerimata või RIHA-s kooskõlastamata või mis muutub vastutava töötaja jaoks paremaks, kui andmekogu registreeritakse või kooskõlastatakse? Ilmselt ei ole igal juhul mõistlik edasi liikuda alternatiiviga, mille puhul jääb kasutusse kaks erinevat keskkonda – RIHA ja ATV.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda.</p> <p>Nõustume, et valitav lahendus peab olema selline, mis motiveerib andmekogu vastutavat töötajat uut süsteemi päriselt kasutama. Samuti nõustume, et kahe paralleelse keskkonna säilitamine ei ole otstarbekas. Just seetõttu ei pea me põhjendatuks lahendust, kus RIHA ja ATV jäävad püsivalt kõrvuti toimima, vaid lähtume jätkuvalt ühest keskest ATV-põhisest lahendusest.</p>

		<p>Motivatsioon ei saa seejuures tugineda üksnes sanktsioonile, vaid süsteemi praktilisele väärtusele vastutava töötaja jaoks. Eelnõu eesmärk on, et uus kord oleks senisest lihtsam, automatiseeritavam ja kasutajale kasulikum: andmekogude registreerimine toimub ühes kohas, see ei sõltu enam eraldiseisvast käsitööpõhisest kooskõlastusprotsessist ning ATV kaudu tekib nähtav ja ajakohane ülevaade andmekogust, selle andmekirjeldusest, põhiandmetest ja seostest. VTK järgi on IV alternatiivi puhul registreerimine andmekogu vastutava töötaja vaates sisuliselt automatiseeritav tegevus, kuid samal ajal säilib ATV haldaja kinnituse kaudu vajalik ennetav kontroll.</p> <p>Registreerimata jätmise tagajärg tuleb eelnõus üheselt sätestada. Meie lähtekoht on, et andmekogu kasutuselevõtt ilma eelneva registreerimiseta ei tohi olla lubatud ka uues mudelis. See on VTK-s juba IV alternatiivi ühe keskse elemendina välja toodud ning just see eristab IV alternatiivi I alternatiivist.</p>
	<p>VTK lk 32. AvTS-sse kavandatakse sõnastust, mille kohaselt määrab andmekogu vastutav töötaja kindlaks andmekogu põhiandmed. Kui andmekogu andmeid on ka edaspidi kavas jaotada põhiandmeteks ja neid toetavateks andmeteks, oleks mõistlik see määratleda, mis on andmekogu põhiandmed. Probleemiks võib kujuneda ka see, et põhiandmed peab määratlema vastutav töötaja. Kuna andmekoosseis ja andmekogu eesmärk määratakse kas seaduse või põhimääruse tasandil (so seaduseandja või VV või minister), siis pole selge, milline võimalus</p>	<p>Nõustume osaliselt.</p> <p>Põhiandmete mõiste ja nende kindlaksmääramise loogika vajavad eelnõu edasises väljatöötamises täpsustamist. Eelnõu eesmärk ei ole anda andmekogu vastutavale töötajale piiramatut otsustusruumi põhiandmete määratlemiseks, vaid panna talle</p>

	jääb vastutavale töötlejale põhiandmete määratlemiseks, kui vastutavaks töötlejaks on näiteks valitsemisala asutus.	kohustus määratleda ja kirjeldada põhiandmed ATV-s andmekogu aluseks oleva õigusakti, andmekoosseisu ja eesmärgi alusel. Kaalume põhiandmete sisulise määratluse ning täpsemate kriteeriumide või meetoodika täiendavat selgitamist, et vältida ebaühtlast praktikat.
	Oleme arvamisel, et tehisarul põhinevate süsteemide regulatsiooni viimine HMS-i ei ole põhjendatud, kui see ei ole otseselt seotud haldusmenetlusega.	Teadmiseks võetud.
	VTK-s kasutatakse korduvalt terminit „post-hoc seire“. Tegemist on uue terminiga, mida tuleks täpsemalt avada, s.h mida sisuliselt post-hoc seire tähendab, kas tegemist on järelevalve liigiga, millel on õiguslikud tagajärjed või on tegemist mitteametliku seirega vms.	Mõiste „post-hoc seire“ vajab eelnõu edasises väljatöötamises selgemat avamist. VTK-s peetakse selle all silmas ATV vahendusel toimuvat tagantjärele nõuetelevastavuse seiret, mitte uut iseseisvat haldusjärelevalve liiki. Seire eesmärk on võimaldada vastutusvaldkonna asutustel süsteemselt jälgida nõuete täitmist ja vajadusel teavitada pädevat järelevalveasutust. Õiguslikud tagajärjed ei teki seirest endast, vaid pädeva asutuse edasisest tegutsemisest kehtiva õiguse alusel. Täpsustame termini kasutust ja vajadusel selle sõnastust eelnõu väljatöötamise käigus.
Siseministeerium	Toetame VTK eesmärki kaotada andmekogude topeltregistreerimine ning suurendada andmete ristkasutust erinevates andmekogudes. Nagu ka VTK-s on välja toodud, ei toimi mitu erinevat kooskõlastust praktikas. Mitme erineva kooskõlastusringi puhul tekib oht, et juriidiliselt saadakse kooskõlastus, kuid hiljem n-ö tehnilise kooskõlastuse raames enam kooskõlastust ei saada. Seega on kahe protsessi liitmine mõistlik.	Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Nõustume, et andmekogude topeltregistreerimise vähendamine ja dubleerivate kooskõlastusprotsesside lõpetamine on vajalik. Ka eelnõu eesmärk on liikuda lahenduse suunas, kus andmekogude registreerimine, andmekirjeldused ja nendega seotud info koonduvad ühte kesksesse

	<p>Samas peame vajalikuks märkida, et VTK-s ei ole kirjeldatud, kuidas jõuda olukorrani, kus kõik riiklikes registrites kasutatavad andmed oleksid riskasutatavad, teistele asutustele vajadusel kättesaadavad, üheselt mõistetavad ning samas ka piisavalt turvatud, ning millised ressursid on ette nähtud taolise süsteemi loomiseks ja ülalpidamiseks.</p> <p>VTK-s kirjeldatud olukorrani jõudmine nii alternatiivi I, II, III kui ka IV puhul nõuab üleriigilist planeerimist ja koordineeritud tegutsemist. Andmete, andmekoosseisude ja andmete jagamise protsesside kirjeldamiseks on kõikide alternatiivide puhul vaja ühtset haldusalade ülest metoodikat. Riigi hajusa infosüsteemide arhitektuuri arvestades tuleb protsess väga täpselt analüüsida ja kirjeldada, vastasel juhul võib taoline kohmakas süsteem saada takistuseks uute lahenduste loomisel, muudatuste tegemisel või vajalike andmete leidmisel. Väga detailsete andmekirjelduste ja nende avaldamisega kaasnevad paraku olulised riskid.</p>	<p>keskkonda ning välditakse olukorda, kus sama andmestikku või muudatust tuleb menetleda mitmes erinevas protsessis. Samuti nõustume, et õigusliku ja tehnilise vaate lahutamine eri menetlustesse ei ole praktikas olnud piisavalt tõhus.</p> <p>Nõustume ka sellega, et riigi hajusa infosüsteemi arhitektuuri tõttu ei tohi uus lahendus muutuda liigselt kohmakaks. Seetõttu peame oluliseks, et andmekirjelduste esitamise ja haldamise mudel oleks võimalikult standardiseeritud, masinloetav ja automatiseeritav ning et see toetaks uute lahenduste loomist, mitte ei takistaks seda. Mh on juba olemas riigi andmekirjelduse standard ja juhised, mis annavad ühtse riigiülese aluse andmekirjelduste koostamiseks.</p> <p>Kuna nõuded on eksisteerinud varem, siis täna me ei näe vajadust täiendava lisaressursi tagamiseks keskselt teabevaldajatele.</p>
	<p>Andmekirjelduste detailse avaldamisega kaasnevad turvariskid</p> <p>Teenuste arendamine, sealhulgas siseturvalisuse andmekogude andmete kasutamine uute lahenduste loomisel, on tervitatav. Samas andmekirjelduste avaldamine VTK-s toodud detailsusastmes julgeolekut puudutavates ja sarnastes andmekogudes tähendab olulist turvariski.</p> <p>Juurdepääsupiiranguga teabe hulka võivad kuuluda ka andmekirjeldused, kui see võib oluliselt kahjustada asutuse</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Nõustume, et andmekirjelduste avaldamise kohustus ei tohi viia selleni, et ATV kaudu muutuvad kättesaadavaks sellised detailid, mis annavad ründe-eelise, kahjustavad toimepidevust või seavad ohtu julgeolekuasutuste tegevuse. Samas leiame, et ka praegune AvTS annab piisava aluse andmetele ligipääsu piiramiseks mh riigikaitselistel alustel. Pigem on probleemiks</p>

	<p>toimepidevust või kujutada riski julgeolekuasutuste tegevuse kahjustamiseks. Juurdepääsupiiranguga andmete kirjeldamine ei ole ka otstarbekas, sest neid ei ole võimalik teistel osapooltel kasutada.</p> <p>VTK-s loetletud eesmärgid, nagu riigi andmekorralduse läbipaistvuse ja usaldusväärsuse tagamine, andmete ühekordse küsimise põhimõtte järgimine, andmete ja andmekirjelduste kiire leitavus ja taaskasutatavuse tagamine, ei ole ülimuslikud eesmärgist kaitsta teavet, sealhulgas andmekirjeldusi, kui selleks on seaduslik alus ja põhjendatud juhud.</p> <p>RIHA ja andmete teabevärava (ATV) näol on tegemist infosüsteemiga, kuhu koondatakse kõikide, sh Siseministeeriumi valitsemisala infosüsteemide kirjeldused, liideseid kirjeldavad dokumendid, arhitektuurivaated ning seosed, lisaks nende turvaastmeklassid ning muu informatsioon, mida oma valitsemisalas kaitseme kui asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud informatsiooni. SIM valitsemisala andmekoosseisude kajastamist RIHAs on käsitletud juba 2016. aastal ning toona oli SIMi seisukoht, et tsentraliseeritud andmekoosseisude kirjeldamine kujutab endast oluliselt suuremat ründeäärtust potentsiaalsele ründajale ning on seetõttu ohuks ka SIM valitsemisala infosüsteemidele. Seda ka olukorras, kus ründaja otsene eesmärk ei ole SIM.</p> <p>SIM valitsemisala asutuste andmed võivad lekkida lisaks põhilise ründeobjekti andmetele. Näiteks kui ründaja soov on saada Transpordiameti andmekogude kohta informatsiooni, on suur tõenäosus, et eduka ründe korral ei jäeta SIM andmeid puutumata, vaid kasutatakse kogu saadud informatsiooni. Enamik SIM valitsemisala andmekogusid on kõrge kaitsetarbega, RIA kaitsetarve on teadmata (sh RIHA). Tekib küsimus, kas kõrgema kaitsetarbega andmete kirjeldust peaks hoiustama madalama osaklassiga registris.</p>	<p>teabevaldajate vähene teadlikkus ja suutlikkus andmetega seotud riske tuvastada ja asjakohaselt andmetele ligipääsupiiranguid seada. Selle probleemiga tegelevad hetkel aktiivselt nii Riigikantselei, Siseministeerium, Kaitseministeerium kui teised – vastavast koostööst ei ole seni tekkinud ettepanekuid kehtiva õiguse muutmiseks.</p> <p>Andmete teabevärava eesmärgiks ei ole koondada infosüsteemide tehnilist dokumentatsiooni, seega pole sellise teabe lekkimine praeguse VTK kontekstis käsitletav teave. Andmekoosseisude avalikustamise detailsuse küsimust on adresseeritud järgmises kommentaaris.</p>
--	--	---

	<p>Eelnevast tulenevalt tuleks SIM valitsemisala infosüsteemide puhul hoiduda liigsete detailide avalikustamisest, mis võivad kolmandatele isikutele teada saamisel anda olulise ründe-eelise ning seeläbi seada ohtu sisejulgeoleku asutuste poolt töödeldavad andmed. Taoliste andmekogude andmekirjeldused peaksid olema võimalikult üldsõnalised ning mitte kirjeldama detailselt infosüsteemi olemust, selle liideseid või rakenduse ülesehitust. Piirduma peaks infosüsteemi eesmärgi ning seal töödeldavate põhimääruses toodud andmete kirjeldusega.</p> <p>Kogu riigi andmemudelite, andmekogude ja nende vaheliste seoste avaldamine ühes keskses kohas on eraldi arvestatav turvarisk. Lisaks tuleb hinnata riske olukorras, kus asutuse infosüsteemidega ühenduses olev andmehaldustarkvara hakkab otse andmete teabeväravasest andmekirjeldusi saatma. Seda mõju pole aga VTK-s analüüsitud ega kordagi mainitud.</p>	
	<p>Andmete ja andmekoosseisude kirjeldamise detailsus</p> <p>VTK ei erista andmekoosseisude kirjeldust andmete kirjeldustest. Andmekirjeldused on hoopis teise detailsusastmega kui seda on andmekoosseisude kirjeldused. Kui kõikides andmekogusid ja registreid kehtestavates õigusaktides peaks olema eraldi andmete kirjeldused täpsusega, mis aitab selgitada nende unikaalsust, siis peaks selleks jätma ka piisavalt aega, sest taoliste muudatuste sisseviimine on erakordselt ajamahukas ning kindlasti tuleks kaaluda, kas sellise protsessi läbiviimine on eesmärgipärane ja otstarbekas.</p> <p>VTK-s väljendatakse soovi luua ühendus andmehaldustarkvaraga ja teha avalikuks infosüsteemide andmemudel selle suurimas detailsuses. Protsess, mille tulemusel peaks jõudma olukorrani, kus kõikide</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda.</p> <p>VTK mõistes on andmekoosseis andmekogusse kogutavate andmeelementide loetelu, samas kui andmekirjeldus on andmeelemendi formaliseeritud kirjeldus ning seega teistsuguse detailsusastmega nähtus. Samuti on VTK-s osutatud, et RIHA senine „andmekogu dokumentatsioon“ on olnud laiem kui andmekirjeldus, hõlmates mh tehnilist dokumentatsiooni, mida me ei soovi ATV avaldamisloogikasse üks ühele üle kanda.</p>

	<p>registrite andmekoosseisud ja salvestatavad andmed on kirjeldatud nii, et need vastavad valdkondade üleselt samadele nõuetele ning moodustavad ühe terviku nii semantilisest kui ka andmete jagamise protsessi vaatest, on pikaajaline. Pelgalt andmete ja metaandmete kirjeldamisest ei piisa aga selleks, et vajalikud andmed oleksid teistele asutustele kättesaadavad ja kasutatavad.</p> <p>Täna on andmekogude määrustes ja seadustes üldsõnaliselt kirjeldatud andmeobjektid (näiteks kütusekulu, töötamise asukoht vms). Selleks, et teada, kas mitmes registris on kogutud samad andmed, on vaja oluliselt täpsemaid kirjeldusi.</p> <p>Tarvis on kirjeldada vähemalt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • andmeobjektide detailseid definitsioone • andmesubjekte • kasutatud klassifikaatoreid • kasutatud mõõtühikuid • ajaraami, milles andmeid kogutakse ja esitatakse • andmete granulaarsust <p>Detailne andmekirjeldus peaks jääma asutusele endale ning avalikustama peaks nende andmeelementide detailsed kirjeldused, mis võivad luua lisaväärtust ka teistele kasutajatele. Andmete jagamisel erinevate asutuste vahel on lisaks semantilistele takistustele ka õiguslikud takistused. Riikliku statistika seadus ei luba teiste asutustega jagada andmeid. RStS § 35 lg (1) Riikliku statistika tegija levitab riikliku statistika tegemiseks kogutud andmeid ainult sellisel kujul, mis välistab statistilise üksuse otsese või kaudse tuvastamise võimaluse, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti. Isikuandmeid on lubatud kasutada ainult sel eesmärgil, milleks neid on kogutud. IKÜM artikkel 5 lg tuleneb eesmärgi piirangu põhimõtte, mille kohaselt ei tohi</p>	<p>Samuti ei ole VTK eesmärgiks nõuda täies mahus kogu asutustes oleva andmekirjelduse (sh andmeelementide, andme- ja ärisõnastike terminite, andmeteenuste ja levituste kirjelduste) avalikustamist. Põhjendatud juhtudel võib asutus loobuda eelkõige andmeelementide kirjelduste avalikustamist ja piirduda andmesõnastiku tasandiga.</p> <p>Meie eesmärk ei ole nõuda, et kõik andmekogude aluseks olevad õigusaktid hakkaksid sisaldama täielikke detailseid andmekirjeldusi samas detailsusastmes nagu asutuste sisemised andmehaldus- või andmemudeli kirjeldused. Andmekogu aluseks olev õigusakt peab ka edaspidi kirjeldama andmekoosseisu piisava selgusega, et oleks arusaadav, milliseid andmeid kogutakse ja mis eesmärgil (nn andmesõnastiku tasandil). Detailsemad andmekirjeldused võivad olla vajalikud koosvõime, taaskasutuse ja andmehalduse seisukohast, kuid nende haldamine ei pea tervikuna toimuma õigusakti tekstis. VTK järgi ongi eesmärk, et ATV ja andmehaldustarkvarade liidestused võimaldaksid andmekirjelduste ajakohastamist masinloetavalt ja võimalikult suurel määral automatiseeritult.</p> <p>Nõustume ka tähelepanekuga, et pelgalt andmete ja metaandmete kirjeldamisest ei piisa. Andmete riskasutus ja kättesaadavus</p>
--	--	---

	<p>isikuandmeid töödelda viisil, mis on vastuolus isikuandmete kogumise ja töötlemise esialgsete eesmärkidega.</p>	<p>eeldavad lisaks semantilisele ühtsusele ka õiguslikku alust, selgeid kasutustingimusi ja toimivaid andmevahetuslahendusi. Seetõttu ei käsitle me eelnõus andmekirjeldusi eesmärgina omaette, vaid osana laiemast andmekorralduse raamistikust. Samuti lähtume sellest, et avalikustamisele peab kuuluma eeskätt selline kirjeldustase, mis toetab andmete leidmist, mõistmist ja õiguspärast kasutamist.</p>
	<p>Põhiandmete mõiste ja andmete unikaalsus</p> <p>Ühe võimalusena võiks andmekogudes, mille andmekirjeldused võivad olla avalikud, detailne kirjeldamine piirduda põhiandmete või asutuse äriprotsesside jaoks oluliste andmetega. Juba täna kasutatakse avalikes andmekirjeldustes praktikat, kus tähendused ärisõnastikust ning muud detailsed kirjeldused omistatakse ainult olulisematele organisatsiooni andmetele. Ka VTK seletuskirjas on välja toodud, et Andmekaitse Inspektsiooni (AKI) hinnangul ei tohiks õigusaktides loetletud andmekoosseisud olla koormatud tehniliste andmetega.</p> <p>Põhiandmete mõistet ei ole täna aga piisavalt detailselt lahti kirjutatud. AvTS § 436 määratleb põhiandmed kui riigi infosüsteemi kuuluvasse andmekogusse kogutavad andmekogu unikaalsed andmed, mis tekivad andmekogu haldaja avalike ülesannete täitmise käigus. Selleks, et andmetest väärtust luua, tuleb neid kombineerida teiste andmetega ning samad andmed võivad olla põhiandmeteks mitmes andmekogus. Isikukood on põhiandmetena oluline kõikides andmekogudes, mis käsitlevad füüsilisi isikuid; majandustehingutega seotud andmeid käsitletakse nii tervise-, sotsiaalvaldkonna-, ettevõtluse-, põllumajanduse- kui ka maksudega seotud andmekogudes. Ilma kesket superandmebaasi loomata ei saa taolisest praktikast loobuda.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Põhiandmete mõistet me eelnõu raames muutma ega uuesti määratlema ei lähe. Samas nõustume, et rakendamisel peab olema selgem, kuidas põhiandmeid kirjeldatakse ning millises ulatuses tuleb arvestada võimalike taaskasutajate vajadustega. VTK lähtub juba täna kehtivast põhimõttest, et põhiandmeid tuleb taaskasutada, mitte koguda dubleerivalt, ning probleemina on välja toodud eeskätt põhiandmete ebaühtlane kvaliteet, kirjelduste vähene leitavus ja erinev detailsus, mitte põhiandmete mõiste enda puudumine.</p> <p>Nõustume ka sellega, et „unikaalsus“ ei tähenda praktikas seda, et sama andmeelement ei võiks esineda mitmes andmekogus. Eelnõu eesmärk ei ole välistada sama liiki andmete kasutamist eri andmekogudes, vaid tagada, et oleks arusaadav, millises andmekogus on konkreetse</p>

	<p>VTK seletuskirjas on öeldud, et õigusaktides loetletud andmekoosseisud peavad olema täpsed ja ajakohased ning võrreldavad peavad olema ka andmekogude andmekirjeldused. Tuleb määratleda, kus erinevate andmekogude kirjeldused peaksid asuma ning kas andmeid peaks kirjeldama ainult samadel tehnilistel alustel või ka samadel semantilistel alustel.</p> <p>VTKs on välja toodud, et uuendatud printsiibi kohaselt oleks teabevaldaja kohustatud oma põhiandmete kirjeldamisel arvestama võimalike taaskasutajate põhjendatud vajadusi, sealhulgas vajadusi, mis tulenevad kehtivatest andmete teisest kasutamisest avalike ülesannete täitmisel, teenuste osutamisel, analüüsimisel või teadus- ja arendustegevuses.</p> <p>Andmekogude pidajate jaoks oleks taolise korra kehtestamisel vaja täpsemat definitsiooni põhjendatud vajaduste kohta. Kõikidest võimalikest andmete taaskasutajatest ülevaadet saada on ettevaatavalt, andmete kirjeldamise etapis, võimatu.</p>	<p>ülesande täitmiseks põhiandmete roll ning kuidas neid tuleb taaskasutada.</p>
	<p>Lahenduse mõjuanalüüs ja protsesside kaardistus</p> <p>Selleks, et AvTSi muutmisega edasi minna nii, nagu VTK-s kirjeldatakse, on vaja analüüsida andmekirjelduste keskse avaldamise mõju andmete turvalisusele. Samuti on vaja analüüsida töö teostamiseks vajalikke ressursse ning tagada nende olemasolu pikema aja jooksul.</p> <p>Lisaks andmete kirjeldustele on vaja keskselt kokku leppida ka andmetega seotud protsessid ning sätestada valdkondade ülene raamregulatsioon.</p> <p>Tarvis on kirjeldada:</p>	<p>Ressursivajaduse osas on tähelepanek asjakohane. Oleme ka varasemalt lähtunud sellest, et paljud kohustused eksisteerivad juba täna, kuid muudatuste mõju seisneb selles, et nende täitmine muutub süsteemsemaks, nähtavamaks ja kontrollitavamaks.</p> <p>Nõustume, et keskne andmekirjelduste avaldamine eeldab turvamõjude analüüsi. Eelnõu eesmärk ei ole luua lahendust, mille tulemusel muutuvad avalikuks andmekirjeldused või tehnilised detailid viisil, mis suurendaks ründepinda või kahjustaks toimepidevust.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Millise detailsusega ja milliseid andmeid tuleb andmeid ATVs kirjeldada? • Milline on andmete jagamise protsess? • Kas on vaja ühtset andmestandardit? • Kuidas luuakse andmete jagamiseks õiguslik alus? • Kuidas toimub andmekirjelduste muutmine? • Kuidas toimub andmete tagasisidestamine? • Kuidas toimub esitatud andmete muutmine? • Kuidas toimub andmete kvaliteedi kontroll? • Kuidas toimub andmekirjelduste kvaliteedi kontroll? • Millised on erinevate asutuste õigused, kohustused ja vastutuse piirid andmete töötlemisel? • Kuidas hakkab toimuma rahvusvaheline andmevahetus? <p>AvTSi muutmine viisil, mis on VTK-s kirjeldatud, põhjustaks asutustele suurt halduskoormust ning tähendab lisatööd, mille tegemiseks ei pruugi tänaste personali- ja eelarvekärbete tingimustes ressursse olla. Järelevalvet saab teha ainult selliste protsesside üle, mille täitmiseks on olemas ka ressursid.</p> <p>VTKs on välja toodud, et ka hetkel jääb kontrollimata nii andmekogude vastavus õigusaktidest tulenevatele nõuetele (sh isikuandmete töötlemise nõuded, andmete ühekordse küsimise põhimõte) kui ka tehniline koosvõimelisus, turvalisus ja kvaliteet. Õigusakti eelnõu raames tuleb ka hetkel kehtivatest reeglitest lähtuda.</p> <p>Ettepanek on liikuda vajaduspõhiselt, seada prioriteediks kõrge avaliku väärtuse ja selge taaskasutusnõudlusega andmekogud ning otsustada andmekirjelduste avaldamise ulatus alles pärast lisaväärtuse ja mõjude selget väljaselgitamist. Isegi juhul, kui kõik andmed on piisava detailsusega kirjeldatud on andmete jagamine VTKs kirjeldatud mahus keeruline.</p>	<p>Lähtuvalt VTK-le saadud tagasisidest on JDMi plaan eelnõus seada nõue:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avaandmete kirjeldamiseks DCAT-AP standardi ulatuses (andmestik, andmeteenused, levitused) • Andmekogude kirjeldamiseks andmestiku, andmesõnastiku ja ärisõnastiku tasemel. Kui on olemas, tuleb kirjeldada ka levitused ja andmeteenused (lähtuvalt eelkõige EL andmehalduse määrusest tulenevatest rakendusnõuetest). <p>Vajaduspõhise rakendamise ettepanekuga nõustume sisuliselt. Samas on juba toimimas 30 olulisema andmekogule rangemate nõuete seadmine. Laiem väärtus- või vajaduspõhise teabehalduse kontseptsioon ei ole praeguse VTK / eelnõu skoobis.</p> <p>Me ei käsitle me avaandmete või andmekirjelduste regulatsiooni kui alust kõrvale kalduda valdkondlikest piirangutest või isikuandmete kaitse nõuetest.</p> <p>Algoritmi läbipaistvust puudutava regulatsiooni osas analüüsime, kas vastavad sätted on kõige sobivam lahendada AvTS-is või vajavad need teistsugust õiguslikku raamistikku.</p>
--	---	--

	<p>VTK eirab ka juriidilist konflikti, mis on eksisteerinud avaandmete nõude kehtestamise algusest saati. Ühest küljest nõutakse andmete avalikustamist, teisest küljest aga andmekogude pidamist konkreetse eesmärgi saavutamiseks ning eesmärgipärast andmetöötlust. Ühegi andmekogu volitusnorm ei sätesta „avaandmete avalikustamist“ andmetöötluste eesmärgina. Algoritmi läbipaistvust puudutavad muudatused vajavad eraldi õigusakti.</p>	
	<p>Tagasiside väljatoodud alternatiividele</p> <p>I Alternatiiv – RIHA kooskõlastusprotsess ja andmekogude RIHA-s registreerimise kohustus kaotatakse mõlemad täielikult ja asendatakse ATV põhise nn post-hoc seirega. Andmekogu RIHA-s registreerimise kohustuse kehtetuks tunnistamine eeldab omakorda AvTS § 432 lõike 1 kohase „riigi infosüsteemi“ definitsiooni muutmist. RIHA määrus tunnistatakse kehtetuks. RIHA määruse § 5 põhimõtted, sh põhiandmete osas tõstetakse seaduse tasandile.</p> <p>I alternatiivina pakutud nõuete vastavuse seire sisseviimine kohustaks asutusi regulaarselt kontrollima andmekogusid, see toob kaasa töökoormuse kasvu ning võib suurendada vajadust täiendava kompetentsi järele. Pideva seiramise automatiseerimise arendamine eeldaks ka rahalist kulu. Ilma automatiseeritud vahenditeta jääb seire käsitsi tehtavaks, mis omakorda suurendab andmekogu eest vastutava töötaja koormust.</p> <p>II Alternatiiv – RIHA kooskõlastusprotsess tunnistatakse kehtetuks, kuid andmekogude RIHAs registreerimise kohustus säilitatakse. ATV ja RIHA hakkavad toimima kahe paralleelselt eksisteeriva, kuid erinevaid eesmäärke teeniva süsteemina. (ATV toimiks avaandmete ja nii avaandmete kui andmekogude andmekirjelduste avaldamise kohana, RIHA toimiks n-ö „andmekogude kataloogina“, mille vahendusel on võimalik saada ülevaade avaliku sektori andmekogudest, nende haldajatest, nendega seotud õigusaktidest jm üksikasjadest). Kahe</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Täname alternatiivide kaupa esitatud tagasiside eest. Nõustume üldise tähelepanekuga, et valitav lahendus peab vähendama dubleerimist, olema asutustele praktiliselt rakendatav ning vältima olukorda, kus uus mudel suurendab käsitööd, halduskoormust või süsteemide killustatust. Samuti nõustume, et kõigi alternatiivide rakendamisel tuleb arvestada nii tehnilise arenduse, töökorralduslike muudatuste kui ka juhendamise vajadusega.</p> <p>IV alternatiivi osas peame jätkuvalt seda kõige tasakaalukamaks edasi liikumise aluseks. See võimaldab loobuda RIHA kooskõlastusprotsessist ja paralleelsest keskkonnast, kuid säilitada andmekogude registreerimise kohustuse ümberkujundatult ATV-s. Nõustume, et selle rakendamine eeldab uut töökorraldust, juhendmaterjale, tehnilisi lahendusi ja õigusraamistiku täpsustamist. Samas ei käsitle me seda „puhtalt lehel alustamisena“, vaid olemasolevate kohustuste,</p>

	<p>süsteemi ülalpidamine on ressursi ebaotstarbekas kasutamine, eriti kui arvestada, et eesmärk on topehttööd vähendada. See alternatiiv looks olukorra, kus dubleerida tuleb andmete kirjeldusi ning neid mõlemas kohas ajakohasena hoida. Samuti tuleks arvestada mõlema süsteemi arendus-ja halduskuludega.</p> <p>III Alternatiiv – AvTS § 439 lõike 1 punktis 6 nimetatud kindlustav süsteem nimetatakse ümber „andmete teabevärava süsteemiks“ ning selle alusel kehtestatud RIHA määrus nimetatakse ümber ATV määruseks. Sisuliselt kujundatakse tänane RIHA aluseks olev õigusakt ümber ATV aluseks olevaks õigusaktiks</p> <p>RIHA koostööstusprotsess on olnud ebaefektiivne ning see probleem jääb III alternatiivi puhul lahendamata. Tervitatav on see, kui riiklikest andmekogudest ülevaate saamiseks oleks üks platvorm ning lahendatud saaksid ka RIHA kasutajamugavuse ja vananenud struktuuriga seotud probleemid.</p> <p>IV Alternatiiv – RIHA koostööstusprotsessi ette nägevad sätted tunnistatakse kehtetuks, andmekogude registreerimise kohustus säilib, kuid kujundatakse ümber. RIHA kui keskkonna ülalpidamisest loobutakse ning RIHA määrus tunnistatakse kehtetuks. Andmekogude registreerimine toimub ATV-s. Puhtalt lehelt alustamine eeldab palju tegevusi ning luua tuleb uued juhendid, paika panna töökorraldus ja luua uus õigusraamistik.</p>	andmete ja protsesside ümberkujundamisena ühtsemaks ja toimivamaks mudeliks.
Sotsiaalministeerium	<p>Toetame riikliku andmekorralduse lihtsustamist ja dubleerimise vähendamist. Toetame ka seonduva regulatiivse raamistiku, protsesside ja tehniliste lahenduste ülevaatamist eesmärgiga pakkuda terviklikku ja ajakohast ülevaadet riigi andmekogude andmetest. Lisaks toetame ka andmekirjelduste masinloetavuse parandamist.</p> <p>Väljapakutud alternatiividest toetame alternatiivi nr 4. Toetame andmete teabevärava (ATV) arendamist riigiüleseks ühtseks andmekogude kataloogi ja andmekirjelduste keskkonnaks ning RIHA koostööstusprotsessist loobumist. Seni kehtinud andmekogude formaalselt fikseeritud koostööstamise protsess võiks asendada</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>IV alternatiivi osas peame jätkuvalt seda kõige tasakaalukamaks edasi liikumise aluseks. See võimaldab loobuda RIHA koostööstusprotsessist ja paralleelsest keskkonnast, kuid säilitada andmekogude</p>

	<p>kombinatsiooniga selgetest formaalsetest nõuetest andmekogu pidamisel (nt dubleeriva andmekogumise keeld), mida toetatakse ühiste mitteformaalsete koostööformaatidega asutuste vahel (nõustav funktsioon) ning tehakse pistelist kontrolli nõuete täitmise üle. Andmekogude pidamise ja arendamise protsessid on tihedalt seotud IKT-arenduste juhtimismudeli ülevaatamisega (https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/49a2170f0e3e-4624-a0cd-911611b6c97e), mistõttu võiks neid küsimusi koos käsitleda.</p>	<p>registreerimise kohustuse ümberkujundatult ATV-s. Nõustume, et selle rakendamine eeldab uut töökorraldust, juhendmaterjale, tehnilisi lahendusi ja õigusraamistiku täpsustamist. Samas ei käsitle me seda „puhtalt lehelt alustamisena“, vaid olemasolevate kohustuste, andmete ja protsesside ümberkujundamisena ühtsemaks ja toimivamaks mudeliks.</p>
	<p>Teeme ettepaneku hoiduda andmekogude põhimäärustes andmekoosseisude kirjeldamisel liigse tehnilise detailsuse nõudest.</p> <p>VTK suundumus eeldab andmekogude põhimäärustes senisest detailsema andmekoosseisu esitamise. Meie hinnangul ei ole ülemäärane detailiseerimine põhimääruses siiski otstarbekas, kuna see hägustab õigusakti ja tehnilise kirjelduse rollijaotust. Põhimääruse eesmärk on luua selge õiguslik raamistik – määratleda andmekogu eesmärk, andmekategooriad ja andmesubjektide ring. See ei peaks kujunema tehniliseks andmekataloogiks ega sisaldama infosüsteemi tasandi detailkirjeldusi. Liigne tehniline detailsus muudab õigusakti raskesti loetavaks, vähendab arusaadavust ning piirab andmekogu arendamise paindlikkust.</p> <p>Andmekogude pidevat arendamist tingivad tervise- ja sotsiaalvaldkonnas riigisisene teenuste ümberkujundamine ja kaasajastamine ning muudatused Euroopa Liidu õiguses. Tehniline detailsus andmekoosseisu sõnastamisel õigusaktis toob kaasa sagedased normimuudatused, suurendab ametnike töökoormust ja aeglustab arendustegevust. Leiame, et andmekoosseis peab olema piisavalt täpne õigusselguse tagamiseks, kuid samas arusaadav ka andmesubjektile. Tegelik läbipaistvus ei suurene tehniliste detailide ülemäärase loetlemisega õigusaktis.</p>	<p>Ettepanekuga saab suures osas nõustuda. Nõustume, et andmekogude põhimäärustes ei ole otstarbekas nõuda ülemäärast tehnilist detailsust. Eelnõu eesmärk ei ole muuta põhimäärusi tehnilisteks andmekataloogideks ega kanda õigusakti tasandile üle infosüsteemi sisemisi andmemudeleid või muid tehnilise teostuse detaile. Põhimääruse roll peab ka edaspidi olema eeskätt õigusliku raamistiku loomine: andmekogu eesmärgi, andmekategooriate, andmesubjektide ringi ning andmete töötlemise põhialuste määratlemine.</p> <p>Nõustume ka sellega, et õigusliku ja tehnilise tasandi rollid tuleb selgemalt eristada. Meie eesmärk on, et andmekoosseis oleks õigusaktis kirjeldatud piisava täpsusega õigusselguse tagamiseks, kuid detailsem, masinloetav ja ajakohastatav andmekirjeldus oleks hallatav ATV kaudu. See võimaldab tagada parema läbipaistvuse, koosvõime ja tehnilise</p>

	<p>Praktikas selguvad detailsed andmekoosseisud õigusmuudatustega paralleelselt või hiljem (IT arendustööde käigus). VTK suundumus eeldab seega olulist protsessinihet, kuna õigusloome protsessile lisandub süsteemse andmeanalüüsi (sh andmemudeli) koostamise vajadus.</p> <p>Sellega kaasneb täiendav ajakulu ja töökoormus vähemalt seni, kuni vajalikud tööriistad ja automatiseerimine on olemas. Lisaks vajab täpsustamist, kuidas neid protsesse nähakse õigusloome tervikvaates, näiteks Riigikogu menetluses muudatuste tegemisel.</p> <p>Seetõttu teeme ettepaneku eristada selgelt õiguslik ja tehniline tasand: põhimääruses sätestada andmekategooriad, andmesubjektide kategooriad ja andmete kogumise eesmärk, samas kui detailne, masinloetav ja ajakohastatav andmekirjeldus avaldatakse ATV-s. Selline lähenemine tagab õiguskindluse, säilitades samal ajal vajaliku tehnilise paindlikkuse ja vältides normitehnilist ülereguleerimist.</p> <p>Kokkuvõttes toetame andmekorralduse lihtsustamist, topeltkoormuse vähendamist, andmete teabevärava (ATV) kujundamist keskeks andmekataloogiks ning RIHA kooskõlastusprotsessi lõpetamist, kuid peame ka vajalikuks vältida andmekoosseisude liigset tehnilist detailsust põhimäärustes. Lisaks toome välja, et uute nõuete ja protsesside rakendamine asutustes eeldab muu kõrval ka üleminekuaga ja rahastuse olemasolu.</p>	<p>paindlikkuse ilma, et iga andmemudeli täpsustus eeldaks kohe normimuudatust.</p> <p>Peame asjakohaseks ka tähelepanekut, et liiga tehniline detailsus õigusaktis võib vähendada arusaadavust, suurendada muudatuste sagedust ja koormata õigusloomet olukorras, kus andmekoosseisu detailid selguvad sageli alles arenduse käigus või täpsustuvad paralleelselt rakenduslahenduse kujunemisega. Eelnõu edasises väljatöötamises peame seetõttu oluliseks kujundada lahendus, kus õigusakt ja ATV täiendavad teineteist, mitte ei dubleeri sama infot eri detailsusastmetes.</p> <p>Samas peab andmekoosseis olema õigusaktis endiselt piisavalt selge, et oleks arusaadav, milliseid andmeid kogutakse, mis eesmärgil ja milliste andmesubjektide kohta. Seega ei toeta me ka liiga üldsõnalist lähenemist, mis jätaks andmekoosseisu tegeliku sisu üksnes tehnilise kirjelduse tasandile.</p> <p>Üleminekuaja ja rakenduskulude osas nõustume samuti, et uue mudeli rakendamine eeldab etapiviisilist üleminekut, juhendamist, tehnilisi lahendusi ja realistlikku ressursihinnangut.</p>
Statistikaamet	<p>Statistikaamet täidab nii avaliku teabe seaduse (edaspidi AvTS) kui riikliku statistika seaduse (edaspidi RStS) alusel funktsioone, mis on seotud VTK eesmärkidega riigi andmete leitavuse ning riigi andmekogude õiguspärasuse tagamisel. Nõustume VTKs esile toodud</p>	<p>Ettepanekuga saab nõustuda. Nõustume, et kavandatav muudatus ei saa toimida üksnes regulatiivse ümberkorraldusena, vaid peab tuginema regulatiivsete ja mitteregulatiivsete</p>

	<p>konstanteeringuga, et muudatus peab toimima mitteregulatiivsete ja regulatiivsete meetmete kombinatsioonina. Sealjuures tuleb vältida riski, kus lihtsalt asendatakse üks regulatsioon teisega, ilma jõustamisele täit tähelepanu pööramata. See teeb keeruliseks soovitud eesmärkide täitmise - iseäranis riigi andmete leitavuse osas.</p>	<p>meetmete koosmõjule. Eelnõu eesmärk ei ole asendada üht formaalset raamistikku teisega ilma rakendusvõimekust, protsesse ja tegelikku kasutatavust parandamata.</p>
	<p>Andmehaldust koordineerides on Statistikaametil samuti teadmine, et asutustel puudub selge, täpne ja ajakohane ülevaade oma valduses olevatest andmetest ja seda nii andmekogude, andmekoosseisude kui ka andmekirjelduste tasandil. Asutustele ei ole selge, millist avalikku teavet või avaandmeid, kus ja kuidas tuleb asutuse sees hallata. Vähesed asutused on seni suutnud halduse alla saada need andmed, mis ei ole andmekogudes. Keerukusi on nii kontseptsioonide (andmed, teave, andmestik, andmevara jne) praktilise rakendamisega haldusel kui ka sellega, mis moodi siduda ühtseks pildiks avaandmete, isikuandmete, põhiandmete ja andmeturbe vaated. Kokkuvõttes, kuna puudub ülevaade asutuste kaupa, ei ole seda ka üle riigi.</p> <p>Mitmel juhul on väidetud, et kuna VV määruse Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused §12 lõike 1 kohaselt peab asutusel olema ülevaade oma põhiülesannete täitmisel tekkiva teabe, selle allikate ja hoiukohtade kohta, siis õiguslikult on vajalik norm olemas, kuid probleem on suuresti selles püstitatud eesmärkide täitmisel. Praktikas näeme, et asutustes on teabehaldus, dokumendihaldus, andmehaldus, andmekaitse ja infoturve korraldatud nii, et soovitud ülevaadet ei ole tekkinud ei asutusel ega riigil. VTK toob ära hulga juhiseid, millest osa on ka Statistikaameti koostatud, kuid kuna seaduse või määruse tasemel puudub asutustele pandud selge kohustus, ei ole Statistikaamet saanud teostada kohast haldusjärelevalvet. Seega on vaja määruses sätestada nõuded, mis võimaldaks riigil ka päriselus andmetest ülevaadet saada.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Nõustume tähelepanekuga, et praktikas puudub paljudel asutustel endiselt selge, täpne ja ajakohane ülevaade nende valduses olevatest andmetest, andmekoosseisudest ja andmekirjeldustest ning sellest tulenevalt puudub täielik ülevaade ka riigi tasandil. Samuti nõustume, et probleem ei seisne üksnes juhistes puudumises, vaid selles, et olemasolevad nõuded ja vastutusjaotus ei ole toonud kaasa piisavalt ühetaolist ja tegelikult toimivat andmehaldust. Samas ei ole nende probleemide lahendamine praeguse VTK / eelnõu eesmärk vaid osaks suuremast andmeõiguse ülevaatuses 2027. aastal.</p> <p>Samas on oluline arvestada, et mitmed vastavad kohustused eksisteerivad juba täna. Eelnõu eesmärk ei ole luua andmehalduse valdkonnas täiesti uut kohustuste süsteemi nullist, vaid muuta olemasolevate nõuete täitmine selgemaks, süsteemsemaks, nähtavamaks ja paremini jõustatavaks. Just see on ka põhjus, miks peame vajalikuks täpsustada andmehalduse ja</p>

		<p>andmekirjelduste korraldamise raamistikku nii seaduse kui vajadusel rakendusaktide tasandil.</p> <p>Nõustume ka sellega, et üksnes üldsõnalistest nõuetest ei piisa. Eelnõu edasises väljatöötamises tuleb hinnata, millises ulatuses on vaja täpsustada määruse tasandil asutuste kohustusi andmevara ülevaate loomisel, andmekirjelduste haldamisel, andmete liigitamisel ning nende seostamisel avaandmete, isikuandmete, põhiandmete ja andmeturbe vaatest. Meie eesmärk on, et riigil tekiks päriselus parem ülevaade andmetest, mitte üksnes formaalne norm.</p> <p>Samas ei näe me lahendust ainult uute kohustuste lisamises. Muudatus peab toimima koos mitteregulatiivsete meetmetega, sh ühtsete meetodikate, juhendmaterjalide, koolituste, tehniliste lahenduste ja keskse koordineerimisega. Vastasel juhul on oht, et ka täpsem norm jääb praktikas täitmata.</p>
	<p>Andmekogude asutamise ja pidamise, sealhulgas RIHA kooskõlastusprotsessi osas on VTK-s esitatud neli alternatiivi.</p> <p>Statistikaameti seisukohad on järgmised:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leiame, et AvTS-is sätestatud riigi infosüsteemi käsitlus (andmekogud ja toetavad süsteemid) on ajale jalgu jäänud. Jaotus teabe ja andmekogude vahel ei võimalda hõlmata kogu andmevara (nt andmestikud, tehisintellekti alusandmed) 	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Täname Statistikaametit põhjaliku tagasiside eest. Nõustume, et tänane riigi infosüsteemi käsitlus vajab ajakohastamist ning et andmekorralduse raamistik peab paremini toetama kogu andmevara tervikvaadet. Samuti nõustume, et andmekogude</p>

	<p>ühtsesse haldusesse. Pelgalt definitsiooni muutmine ei pruugi olla piisav.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toetame andmekogu registreerimiskohustust ATV-s. Samas ei pea vajalikuks eraldi kooskõlastusprotsessi jätkamist – andmekoosseisu muudatustest on võimalik saada ajakohane ülevaade automatiseeritud liidestuste kaudu (nt RIHAKE). • Peame põhjendatuks, et tehnilise dokumentatsiooni nõue asendatakse liidestuskohustusega, mis tagab ajakohasema ja praktilisema ülevaate. • Toetame RIHA ja ATV määruste ühendamist, kuid sellega koos tuleks ajakohastada ka klassifikaatorite määrus. • ATV avaandmete osa vajab täiendavat mõjuanalüüsi ja selget rakenduslahendust nii asutuste kui ka riigi vaates. • Varajane andmekogude kooskõlastamine (enne õigusakti ja arenduse algust) aitaks vältida dubleerimist, soodustada andmete riskasutust ning hoida kokku ressursse. <p>Kokkuvõttes oleme hinnanud, et III alternatiivi puhul säiliks andmekogude registreerimiskohustus, jääks alles kontrollimehhanism ehk rikkumiste ennetamiseks enne andmekogude kasutuselevõttu ning loodaks üks keskkond põhiandmete, andmekogude ja avaandmete jaoks, mis soodustab andmete taaskasutust. Sel juhul AvTS § 439 lõike 1 punktis 6 nimetatud kindlustav süsteem nimetatakse ümber „andmete teabevärava süsteemiks“ ning selle alusel kehtestatud RIHA määrus nimetatakse ümber ATV määruseks.</p> <p>Samas jääb ebaselgeks, kuidas ja kelle poolt oleks planeeritud korraldada järelevalvet, kuivõrd ka VTK-s endas räägitakse, et ainult juhendamisest ja koolitamisest ei piisa. Teisalt kui õigusaktist tulenevad nõuded on mitmeti tõlgendatavad ja asutusel puudub selge visioon ning arusaam tema valduses olevate andmete potentsiaalst, siis RIHA kogemus näitab, et detailsete juhiste väljatöötamine ning</p>	<p>registreerimiskohustus peaks säilima ning et eraldiseisva käsitööpõhise kooskõlastusprotsessi asemel tuleb liikuda lahenduse suunas, mis tugineb rohkem automatiseeritud liidestustele, ajakohastele andmekirjeldustele ja kesksele ATV-põhisele ülevaatele.</p> <p>Samas ei jaga me lõppjärelt, et eelistatud peaks olema III alternatiiv. Meie hinnangul ei piisa olemasoleva RIHA õigusliku raamistiku ümbernimetamisest ja keskkonna ümberkujundamisest, kui soov on lahendada ka tänase kooskõlastusprotsessi sisulised probleemid. Eelnõu edasises väljatöötamises lähtume jätkuvalt lahendusest, kus andmekogude registreerimiskohustus säilib, kuid viiakse üle ATV-sse, RIHA kooskõlastusprotsess lõpetatakse ning uus mudel kujundatakse võimalikult automatiseeritavaks ja üheseks. Selles mõttes on meie lähtekoht jätkuvalt lähemal IV alternatiivile, mitte III alternatiivile. See seisukoht tugineb ka VTK-le laekunud tagasisidel, mille raames IV alternatiiv leidis enim toetust.</p> <p>Nõustume sisuliselt ka sellega, et tehnilise dokumentatsiooni nõudeid tuleb vähendada ning eelistada lahendusi, mis võimaldavad ajakohast infot saada liidestuste ja masinloetavate kirjelduste kaudu. Samuti on asjakohane tähelepanek, et ATV avaandmete</p>
--	--	---

	<p>süsteemne andmeomanike koolitamine on endiselt oluline ja ainult sund ning karistamine ei tekita koostöö õhkkonda. Sellega haakub ka tõsiasi, et üksnes kohustuslike infoväljade kehtestamine ei taga veel kvaliteetseid ja sisuliselt täidetud metaandmeid süsteemis. Seega, tõhusam järelevalve ja selgemad, praktilised juhised aitavad tagada, et nõudeid ei täideta formaalselt, vaid metaandmed oleksid sisukad, ajakohased ja tegelikult kasutatavad nii järelevalveks kui ka andmete taaskasutuse toetamiseks.</p>	<p>osa, liidestuste mudel ja rakenduskorraldus vajavad eelnõu koostamise käigus täiendavat mõjuanalüüsi ja praktilist läbimõtlemist. Sama puudutab ka klassifikaatorite, andmekirjelduste ja teiste seotud regulatsioonide koostoimet.</p> <p>Varajase koordineerimise osas nõustume põhimõttega, et andmekogu loomise või muutmise kavandamine peab olema nähtav võimalikult varases etapis, et vältida dubleerimist ja toetada riskasutust. Samas ei pea me vajalikuks taastoota senist eraldi kooskõlastusprotsessi. Meie kujundatud lähenemine on, et andmekogu esmane registreerimine peaks toimuma paralleelselt andmekogu loomise või muutmise õigusliku aluse kujundamisega, kuid lõplik registreerimine ja kasutuselevõtt peavad olema seotud andmekirjelduse, tehnilise teostuse ja õigusliku aluse kooskõla kontrolliga ATV-s.</p> <p>Järelevalve, juhendamise ja metoodilise toe osas nõustume tähelepanekuga täielikult. Eelnõu eesmärk ei ole asendada üks mittetoimiv protsess teisega ega eeldada, et kvaliteet tekib üksnes kohustuslike väljade lisamisest. Uus mudel peab põhinema regulatiivsete ja mitteregulatiivsete meetmete kombinatsioonil: selged nõuded, praktilised juhised, ühtsed standardid, koolitused, keskne tugi, automatiseeritud kontrollid ja riskipõhine</p>
--	--	--

		järelevalve. Nõuete täitmine peab olema sisuline, mitte formaalne.
	<p>Tulenevalt eelnevast on meie ettepanek lähtuda (viitame siinkohal digiriigi arengukavale, andmete ja tehisintellekti valgele raamatule, dokumendile eesti 2035, majanduskasvu kavale 2026 jt) riigi tasandil nii andmehalduse kui tehisintellekti vaates kokkulepitust. Kui andmete teabevärv ehk ATV oleks tulevikus keskne koht, kust leiab nii andmekirjeldused kui ka selge info selle kohta, kuidas ja millistel tingimustel andmeid taaskasutada saab, siis oleks asjakohane mõelda ka tehnoloogiliselt eelkontrolli võimaldamisele, mis annaks hinnangu nii kohustuse täitjale endale kui võimalikule järelevalve teostajale, kas sisestatav info on asjakohane või puudulik ning millises faasis on kirjelduste esitamine. AvTS-i võiks seejuures täiendada põhimõttega, et ATV kaudu peab olema kättesaadav info taaskasutatava teabe ja selle kasutamise tingimuste kohta.</p>	<p>Ettepanekuga saab suures osas nõustuda. VTK ja eelnõu väljatöötamise lähtekoht ongi, et andmehalduse ja tehisaru regulatsiooni kujundamisel tuleb lähtuda riigi tasandil juba kokkulepitud strateegilisest suunast ning luua ühtne, praktiliselt toimiv ja tehnoloogiliselt rakendatav lahendus. ATV eesmärk on kujuneda Eesti keskseks andmete kontaktpunktiks, kus on kättesaadavad nii andmekirjeldused kui ka ülevaade taaskasutamise võimalustest. Samuti on VTK-s juba ette nähtud, et ATV peab tulevikus olema liidestatav teabevaldajate andmehaldustarkvaradega, et andmekirjeldused ja nende muudatused kanduksid võimalikult suures ulatuses üle automatiseeritult.</p> <p>Peame asjakohaseks ka tehnoloogilise eelkontrolli suuna kaalumist. Eelnõu edasises väljatöötamises on põhjendatud kujundada ATV-s lahendus, mis võimaldab kontrollida andmekirjelduste vormilist ja loogilist terviklikkust, standardile vastavust ning seda, millises menetlus- või küpsusastmes kirjeldus parajasti on. Selline valideeriv eelkontroll aitaks nii kohustuse täitjal endal puudusi varakult tuvastada kui toetaks ka hilisemat seiret ja järelevalvet.</p>

		<p>Samas ei tohiks tehnoloogiline eelkontroll kujuneda uueks käsitööpõhiseks kooskõlastusmenetluseks.</p> <p>AvTS-i täiendamise osas peame sisuliselt põhjendatuks, et ATV kaudu oleks kättesaadav info taaskasutatava teabe ning selle kasutamise tingimuste kohta. See on kooskõlas VTK senise loogikaga, mille järgi ei peaks ATV kajastama üksnes avaandmeid kitsas tähenduses, vaid laiemalt andmekirjeldusi ning ülevaadet andmete kättesaadavusest ja kasutamise raamistikust. Eelnõu koostamisel tuleb seda siiski sõnastada piisavalt täpselt, et eristada omavahel andmekirjeldused, taaskasutatav teave, juurdepääsupiirangud ning teabe kasutamise õiguslikud tingimused.</p> <p>Täpsustame eelnõu edasises väljatöötamises, kas ja millises ulatuses on otstarbekas see põhimõtte sätestada seaduses endas ning millises osas jätta detailsemad nõuded rakendusakti või tehnilise standardi tasandile. Meie eesmärk on vältida nii normi liigset üldsõnalisust kui ka ülereguleerimist.</p>
TRAM	<p>Toetame VTK üldist eesmärki kujundada selgem, ühtsem ja tõhusam andmekorralduse raamistik. Eelkõige peame oluliseks järgmisi suundi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - RIHA kooskõlastusprotsessi reform; - Andmete teabevärava (ATV) täiendamine ja ajakohasena hoidmine; 	Teadmiseks võetud.

	<ul style="list-style-type: none"> - andmekirjelduste ühtlustamine ja masinloetavuse tagamine; - põhiandmete kvaliteedi parandamine; - tehisaru kasutusjuhtude läbipaistvuse tagamine. 	
	<p>Tehisintellekti (TI) seonduva reguleerimise ettepanekut ei ole praegusel kujul võimalik toetada. See seab põhjendamatu piirangu, mille kohaselt tuleks kõik TI-ga seotud tegevused eelnevalt Justiits- ja Digiministeeriumiga (JDM) kooskõlastada, sealhulgas enne nende sisulist katsetamist. Mõistlikum on lahendus, kus JDMi teavitatakse tegevustest, mitte ei seata kohustuslikku eelkooskõlastuse nõuet.</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Me ei näe vajadust kehtestada üldist kohustuslikku eelkooskõlastuse nõuet kõigile tehisaruga seotud tegevustele. Selline lahendus oleks ebaproportsionaalne, looks liigse halduskoormuse ning võiks põhjendamatult takistada katsetamist, piloteerimist ja innovatsiooni avalikus sektoris. Eelnõu eesmärk ei ole kujundada Justiits- ja Digiministeeriumist kõigi tehisaru-lahenduste keskset eelkontrollijat.</p> <p>Meie eesmärk on tagada riigiülene nähtavus, ühtlasem praktika ning kõrgema riskiga kasutusjuhtude varajane tuvastamine. Seetõttu peame põhjendatuks lahendust, kus üldreeglina nähakse ette teavitamiskohustus, mitte universaalne eelkooskõlastus.</p>
	<p>AvTSi § 43² lõike 1 muudatuse osas märgime, et ka kavandatavas sõnastuses jääb vähemalt teoreetiliselt alles võimalus, et AvTSi § 43¹ definitsioonile vastava andmekogu vastutava töötleja kohustused on tingimuslikud. Kui eksisteerib riiklikke andmekogusid, mis ei ole infosüsteemide andmevahetuskihiga liitunud ega andmekogude pidamist kindlustavad süsteemid, siis ei laiene neile jätkuvalt kõik vastutava töötleja kohustused tekib ka ebaloogiline olukord, kuna infosüsteemide andmevahetuskihi kaudu andmete vahetamise kohustus on samaaegselt:</p>	<p>Ettepanek kordab KLIMi tagasisidet</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - nõue, mis kehtib üksnes riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele (riigi andmekogud vahetavad andmeid X-tee kaudu), ning - tingimus, mille mittetäitmisel riigi infosüsteemi kuulumine välistatakse, mistõttu nõue enam ei kohaldu. <p>Seega juhul, kui AvTSi § 43¹ definitsioonile vastav andmekogu ei ole veel X-teega liitunud, ei pea ta X-tee kasutama ega järgima riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele kehtivat põhiandmete aluseks võtmise kohustust. See loob sisulise regulatiivse lünga, mis vajab täpsustamist.</p> <p>Palume selgitada, kas andmete avaldamist käsitlevate eriseaduste muutmine on kavandatud AvTSi muudatuse raames, see VTKst üheselt ei selgu.</p>	
	<p>VTKs pakutud kavandatud lahendustest (alates lk 30) eelistame IV varianti „RIHA kooskõlastusprotsessi ette nägevad sätted tunnistatakse kehtetuks, andmekogude registreerimise kohustus säilib, kuid kujundatakse ümber. RIHA kui keskkonna ülalpidamisest loobutakse ning RIHA määrus tunnistatakse kehtetuks. Andmekogude registreerimine toimub ATV-s, mitte enam RIHA-s ning ei sõltu enam andmekogu dokumentatsiooni kooskõlastamisest. ATV toimib samalaadsest nii avaandmete ja andmekirjelduste avaldamise kohana (seda nii avaandmete kui andmekogude vaates) kui ka n-ö „andmekogude kataloogina“, mille vahendusel on võimalik saada ülevaade avaliku sektori andmekogudest, nende haldajatest, nendega seotud õigusaktidest jm üksikasjadest.“</p> <p>Peame vajalikuks välja tuua, et kõik VTKs pakutud alternatiivid eeldavad täiendavaid ressursse. Kavandatud andmekirjelduste, andmekvaliteedi ning läbipaistvuse nõuete täitmine senisest oluliselt</p>	<p>Ettepanekuga saab osaliselt nõustuda. Võtame teadmiseks, et eelistatakse VTK-s kirjeldatud IV alternatiivi, mille kohaselt RIHA kooskõlastusprotsess lõpetatakse, andmekogude registreerimise kohustus säilib ümberkujundatult ning viiakse üle ATV-sse kui ühtsesse kesksesse keskkonda. See on kooskõlas ka VTK ühe põhisuunaga kujundada ATV-st keskne andmekirjelduste, avaandmete ja andmekogude kataloogi keskkond ning loobuda RIHA kui eraldiseisva paralleelsüsteemi ülalpidamisest.</p> <p>Nõustume tähelepanekuga, et muudatuste rakendamine eeldab täiendavaid ressursse. Samas on oluline rõhutada, et andmekirjelduste, andmekvaliteedi,</p>

	<p>laiemas mahus toob kaasa täiendava töökoormuse ja tehnilise arenduse vajaduse.</p> <p>Mõjude analüüsi peatükist ilmneb suurenev ressursivajadus, kuid jääb ebaselgeks, kas ja kuidas selle katmine on kavandatud. Andmehalduse arendamine, sealhulgas andmekirjelduste avalikustamine ja automatiseerimine, eeldab IT arendusi või spetsialiseeritud andmehaldustarkvara kasutuselevõttu, litsentside soetamist ning lahenduste järjepidevat haldamist ja uuendamist.</p> <p>Palume seadusemuudatuste edasises menetluses arvestada ning planeerida muudatuste elluviimiseks rahastusmeetmed nii tööjõukulude (IT ja äriandmehaldurid) kui ka IT lahenduste juurutamise, uuendamise ja ülalpidamise katmiseks riigiasutustes. Ilma täiendavate rahaliste vahenditeta ei ole VTKs kirjeldatud tegevuste rakendamine realistlik.</p>	<p>läbipaistvuse ja andmehaldusega seotud nõuded ei teki kavandatava reformiga tühjalt kohalt, vaid nõuded eksisteerivad juba täna. Sellest lähtuvalt täiendavate ressursside tagamine teabevaldajatele nõuete rakendamiseks pole põhjendatud.</p>
--	---	--

Avaliku teabe seaduse ja teiste seaduste muutmise

seaduse eelnõu seletuskirja juurde

Lisa 2

Väljatöötamise kavatsuste kooskõlastustabelid

Väljatöötamise kavatsus nr 2

Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus

Andmejälgija ja selle kohustuslikkuse reguleerimiseks

Nr	Ettepaneku esitaja	Märkus/ettepanek	VTK autorite seisukoht
1.	Andmekaitse Inspeksioon	IKÜM läbipaistvuse põhimõtte eeldab, et isikuandmete töötlemisega seotud teave ja sõnumid oleksid kättesaadavad, arusaadavad lihtsalt sõnastatud. Seega peaks ka logikirjetes inimesele edastatav teave olema arusaadav. Pelgalt tehnilise päringunimetuse kuvamine ei ole piisav ning selgitus peab avama päringu põhjuse sisuliselt.	Teadmiseks võetud. Nõustume. Sama vajadust on väljendatud ka VTK-s (nt lk-del 5 ja 15: “[loodav määrus] peaks hõlmama ka nõudeid logikirjete põhjenduste selgusele, mille sisustamist omakorda on võimalik ja tõenäoliselt ka vajalik toetada RIA väljatöötatavate, kuid osaliselt ka täna eksisteerivate juhenditega”).
2.	Andmekaitse Inspeksioon	Andmejälgijas tuleks selgelt eristada inimese enda tehtud päringud, automaatpäringud ja ametnike tehtud	Teadmiseks võetud. Nõustume. See on eeskätt küsimus mitte regulatsioonist, vaid tulevikulahenduse

		päringud, et vältida infomüra ja vähendada selgituskoormust.	kasutajaliidese disainist. Selle kavandamisel võetakse siin ja mujalgi ettepanekutes toodud kaalutlusi arvesse.
3.	Siseministeerium	Enne arendus- ja ressursivajaduse hindamist on vaja täpsustada loodavat regulatiivset raamistikku, sh täpsustada andmejälgija kohaldamisala, rollijaotust x-tee osapoolte vahel ning nõutavat detailsusastet. Näiteks millises ulatuses tuleb andmejälgijat rakendada (ainult üle x-tee toimuvad päringud vs andmekogu sisene andmetöötlus), kummal x-tee poolel tuleb päringuid välja näidata, millise detailsusastmega tuleb andmejälgijat rakendada jne.	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud.</p> <p>Eelnõu ning selle seletuskirja koostamisel käsitletakse võimaluste piires kõiki küsimusi, mis võimaldavad asutustel hinnata kaasnevat arendus- ja ressursivajadust. VTK-s pakutud lahenduse kavand on esialgne ning VTK-s kajastuv kuulub alati õigusloome edasistes etappides täiendamisele.</p> <p>Vastavalt VTK-s kirjeldatule on kavandatava regulatsiooni fookuses <u>üle x-tee</u> toimuv, mitte andmekogude sisene andmetöötlus. Tänane andmejälgija tehniline arhitektuur võimaldab kuvata logikirje selle andmekogu juures, kust andmeid päriti (st andmeandja juures).</p>
4.	Siseministeerium	Paljud teekaardis toodud analüüsid on planeeritud 2027-2028. aastasse. Sellega tuleb arvestada, sest nii asutuste kui SMIT-i tööplaanid on arenduste mõttes pikalt ette planeeritud seoses erinevate projektide, partnerite vahetuste, õigusaktide muutumiste jms-ga.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Rakendussätete ja/või üleminekuaja planeerimisel võetakse võimalikul määral arvesse asutuste ajalisi võimalusi ja varasemalt määratud prioriteete.</p>

5.	Siseministeerium	<p>Vajab täpsustamist, milline on õiguslik alus ja vastutus väliste andmekogude omanike kohustamiseks arendada andmeälgiat viisil, mis võimaldab päringupõhiselt otsustada logikirje kuvamise üle ning eristada, kas tehtud päring kuvatakse andmeälgiatasse või mitte.</p>	<p>Selgitatud</p> <p>Kohustus andmekogude liidestamiseks andmeälgiataga kehtestatakse õigusaktiga, konkreetsemaltavaliku teabe seaduse tasandil ning selle alusel antava rakendusaktiga (VTK-s kajastatud kui nn AJ määrus).</p> <p>Seaduses sätestatakse liidestumiskohustus andmekogu vastutavale töötlejale. Rakendusaktis täpsustatakse tehnilised ja funktsionaalsed nõuded, sh vajadusel tingimused, mille alusel saab päringu tegemisel märkida avalikustamise piirangu või eristada päringuid x-tee alamsüsteemi lõikes. Eelnõu koostamisel täpsustatakse nõuete ulatust selliselt, et need oleksid tehniliselt teostatavad ja proportsionaalsed.</p> <p>Andmesubjektile ajutiselt (või püsivalt) mittekuvatavate päringute osas on hetkel täiendavalt väljaselgitamisel, millised tehnilised võimalused ja arendusvajadused visandatud kujul andmeälgiat rakendamisea täpsemalt kaasneksid.</p> <p>Kui mõjud osutuvad ebamõistlikeks, kaalutakse ka andmeälgiataga liidestumiskohustuse rakendamist sellisel kujul, et teatud asutuste (asutuste ring, kellel on õiguslik alus andmesubjektile teavet n-ö viitega avaldada või üldse mitte avaldada) päringud jäetakse andmeälgiatast välja ehk nn <i>blacklistitakse</i>. Selline otsus kujutaks endast algselt visandatud kohustuse vaates kahtlemata väga olulist järeleandmist, kuid</p>
----	-------------------------	---	--

			<p>kui see on ainuvõimalik variant liidestumiskohuse realiseerimiseks, tuleb seda kaaluda.</p> <p>Andmejälgija on andmesubjekti õiguste teostamise võimaluste valguses n-ö täiendav tööriist ja tingimusel, et inimesi on selles kajastuvate logikirjetega seotud võimalikest väljajätmistest informeeritud, puudub riigil kohustus andmejälgijas tingimata tagantjärele kõik algselt varjatuks jäänud päringud nähtavaks teha.</p>
6.	Siseministeerium	<p>Mõnes andmekogus ei ole andmejälgija rakendamine võimalik või põhjendatud (nt isikukoodiga mitteseostatavad andmed, seadusest tulenevad piirangud (PPA, KAPO süsteemid), väga väike maht või ebaproportsionaalne kulu), samuti võib x-tee põhine andmevahetus moodustada vaid väikese osa asutuse isikuandmete töötlemisest.</p>	<p>Teadmiseks võetud, arvestatud</p> <p>VTK-s esitatud esialgne regulatiivne ettepanek sisaldab juba erandite loetelu, mis hõlmab mh andmekogusid, mis ei sisalda isikuandmeid (andmejälgija definitsioonipõhine erand), mis ei sisalda isikukoodi või mille liidestamine andmejälgijaga ei ole majanduslikult põhjendatud.</p> <p>Eelnõu koostamisel kaalutakse täiendavalt, kas lisaks majandusliku põhjendamatus kriteeriumile on vajalik täpsustada või laiendada erandite regulatsiooni ka muudel alustel, sh juhtudel, kus andmejälgijaga liidestumine ei täidaks sisuliselt (vaatamata liidestumisele) oma eesmärki. Eesmärk on kujundada erandite regulatsioon selliselt, et see oleks proportsionaalne ning arvestaks andmekogude eripäradega.</p> <p>PPA, KAPO ja muude ajutiselt või püsivalt varjatud päringute teostamise õigusega asutuste tegevust</p>

			puudutavate logikirjete osas vt ka kommentaarile nr 5 antud vastust (lõigud 3-5).
7.	Siseministeerium	Lisaks andmejälgijale tuleks võimaldada alternatiivseid läbipaistvusmeetmeid (nt andmetöötluse kaardistamine ja kirjeldamine), sh riigiülene ühtse struktuuriga vorm, mis annaks inimesele arusaadava ülevaate asutusesisest ja -vahelisest andmetöötlusest.	<p>Selgitatud</p> <p>VTK kohaselt ei kuvata andmejälgija kaudu logikirjeid juhul, kui esineb õiguslik alus andmesubjekti teabeõiguse piiramiseks. Sarnane piirang kehtib ka olukorras, kus andmesubjekt esitab nn traditsioonilise juurdepääsutaotluse IKÜM artikli 15 alusel. See ei ole aga põhjuseks jätta andmekogu tervikuna andmejälgijaga liidestamata.</p> <p>IKÜM artiklite 12–14 kohaselt on vastutaval töötlejal niikuinii kohustus kirjeldada oma andmetöötluse eesmärgi ja toiminguid (nt privaatsustingimustes). Selline tegevuse kirjeldus küll suurendab läbipaistvust, kuid ei asenda andmejälgija eesmärki – andmesubjekti võimalust näha konkreetseid tema isikuandmetega seotud päringuid ja hinnata nende õiguspärasust. Täiendavad selgitavad meetmed (nt andmetöötluse kaardistused või juhendmaterjalid) võivad andmejälgijat toetada, kuid ei ole selle sisuline alternatiiv.</p>

8.	Siseministeerium	Kui andmekogul on juba toimiv andmejälgija vm sarnane lahendus (nt rahvastikuregistril), tuleks täpsustada, et RIA hallatava keske lahenduse kasutamine ei ole sellisel juhul kohustuslik.	Mittearvestatud AJ eesmärk on keskne lahendus- kõikide päringute vaatamine ühest kohast- oma AJ (logiraamat vms) võib olla eraldi toimiv ja oma süsteemis kasutatav lahendus, kuid riiklikuga peab olema liidestatud.
9.	Siseministeerium	Sihtrühma määratlemisel tuleks arvestada, et andmejälgija potentsiaalsed kasutajad ei ole üksnes Eestis elavad isikud, vaid kõik Eesti isikukoodiga inimesed, sh välismaal elavad Eesti kodanikud, kelle andmeid töödeldakse Eesti andmekogudes.	Arvestatud Nõustume tähelepanekuga, ettepanekuga arvestatakseelnõu koostamisel arvesse.
10.	Siseministeerium	Toetame andmejälgija üldist kohustust, kuid kes ja millal töötab välja andmejälgija kasutamise selge õigusliku aluse ja reeglistiku?	Selgitatud Andmejälgijaga seotud kohustuste ja reeglite kehtestamiseks koostatakse seaduseelnõu ning selle alusel rakendusakt (VTK-s viidatud kui „AJ määrus“). Seaduses sätestatakse üldine liidestumiskohustus ja põhimõtted, rakendusaktis täpsustatakse tehnilised ja korralduslikud nõuded. Eelnõu koostab Justiits- ja Digiministeerium koostöös teiste valitsemisalade, RIA ning asjakohaste sihtrühmadega. Reeglistik töötatakse välja eelnõu koostamise käigus ning kooskõlastatakse vastavalt Vabariigi Valitsuse reglemendis ettenähtud korrale, et andmekogude

			pidajatel oleks võimalik nõuetega mh arendusfaasis arvestada.
11.	Siseministeerium	VTK leheküljel 8 on viidatud inimestele, kes omavad küll riigiportaali sisselogimiseks vajalikku e-identimise vahendit, kuid neil ei ole Eesti isikukoodi. Keda siin on täpsemalt selle kirjelduse all mõeldud?	Selgitatud Mõeldud on teiste EL liikmesriikide elanikke, kes peavad eIDAS määruse (910/2014 ja selle muutmise määrus 2024/1183) alusel oma riigi e-identimise vahendiga saama ligi Eesti avaliku sektori e-teenustele, kuid kellel puudub Eesti isikukood.
12.	Siseministeerium	Vajab täpsustamist, kas andmesubjekti õiguste piiramise otsustab alati andmekogu vastutav töötleja või peaks see teatud juhtudel olema andmesaaja ülesanne, kuna andmeandjal ei pruugi olla teavet menetluse konteksti (nt kriminaalmenetluse) kohta.	Arvestatud Märkus õige. Päringulogi andmesubjekti kuvamise piiramise otsust ei saa teha andmeandja, kuna tal puudub teadmine menetluse sisust. Konkreetse päringu osas peab logikirje kuvamise ja võimalike piirangute üle otsustama päringu teinud asutus kui selle töötlemistoimingu osas isikuandmete vastutav töötleja, sest päringu viib läbi see asutus, sellel asutusel lasuvate avalike ülesannete kui andmetöötlemiseesmärkide täitmiseks.

13.	Siseministeerium	VTK leheküljel 11 on küsimus, kas andmekogus peaks kuvama isikule tema enda kohta tehtud päringuid. Meie rahvastikuregistris kuvame, nt sisselogimine portaali. Kas seda peaks tegema? Kui jah, siis kas kõikidel juhtudel või on siin erandeid?	Teadmiseks võetud Täname tagasiside eest. VTK autorid on nõus - isiku enda kohta tehtud päringute kuvamine võib võimaldada avastada teatud tüüpi isikuandmete väärkasutusi (nt e-identimise vahendi volitamata kasutamist teise isiku poolt). Küll aga võib ülevaatlikkuse huvides olla mõistlik luua andmejälgija kasutajaliidesesse kasutajale võimalus seesuguste päringute väljafiltreerimiseks.
14.	Siseministeerium	VTK leheküljel 12 on öeldud, et pakutud lahendus mõjutab positiivselt nii andmesubjektide IKÜM-s kui ka IKS-s kirjeldatud teabeõigust. Me lisame siia juurde, et ka eriseaduste kohustustele.	Arvestatud Eelnõu seletuskirjas sisalduvat mõjude analüüsi täiendatakse siin kirjeldatud positiivse mõjuga.
15.	Siseministeerium	Kavandatav AvTS § 43 ¹⁰ peaks sisaldama piisavalt laia volitusnormi andmejälgijaga seotud ühtsete põhimõtete ja reeglite (nt päringu mõiste, järjestikuste päringute logimine) kehtestamiseks. Ootame väga ühtseid põhimõtteid ja selgeid reegleid, vältimaks möödarääkimisi.	Teadmiseks võetud Nõustume, et reeglid peavad olema selged ja ühetaolised. Volitusnormi sõnastus vaadatakse eelnõu koostamisel üle ja vajadusel seda täiendatakse.
16.	Siseministeerium	Algselt varjatud logikirjete hilisema avaldamise kohustus peaks potentsiaalselt olema sätestatud juba seaduses, mitte rakendusakti tasandil.	Selgitatud Andmejälgijaga seotud regulatsioon ei muuda andmesubjekti teabeõiguse sisulist ulatust. Õiguslikud alused teabeõiguse piiramiseks – mis kujutavad endast ühtlasi põhiõiguste piiranguid – tulenevad juba kehtivatest eriseadustest. Kavandatava regulatsiooni loomisel soovitakse tagada, et andmejälgija kasutamisel lähtutaks

			<p>neistsamadest piirangutest ja põhimõtetest. Algse piirangu alus ja selle äralangemise eeldused sätestatakse jätkuvalt seaduse tasandil (eriseadustes). Seetõttu võiks väita, et andmejälgija regulatsioonist ei tulene (vähemasti antud küsimuses) iseseisvat privaatsuspõhiõiguse riivet samuti eriseadustes sisalduvate, täna eksisteerivate riive aluste leevendust ega laiendust või muud sellist.</p> <p>Samas tuleb arvestada, et eelnõu koostamise eel ja selle käigus selguvatest mõjudest (teatud logikirjete varjamisega seotud andmejälgija arendusvajadused ja sellega kaasnevad kulud) sõltub ka see, millisel funktsioone on võimalik päringuid sooritavatele asutustele pakkuda ning sellega omakorda seonduvalt võib küsimus teatud päringute hilisemalt nähtavaks tegemisest päevakorrast välja jääda (vt ka kommentaari nr 5 juures antud vastust, lõigud 3-5).</p>
17.	Siseministeerium	Vajab täpsustamist, millises ulatuses logisid tuleb andmejälgijas kuvada ja kuidas käsitleda nõ kaasuvate isikute andmete töötlemist (kas peab samuti andmejälgijas näitama). Samuti palume SIM-i rahvastikuregistri tiheda seotuse tõttu eelnõu koostamisse kaasata.	<p>Selgitatud, arvestatud</p> <p>Logikirjete kuvamisega seotud üksikasjad täpsustatakse eelnõus ja selle alusel kehtestatava rakendusakti kavandis. Eesmärk on sätestada selge ja kõigile andmekogude vastutavatele töötlejatele üheselt mõistetav raamistik, mis on tehniliselt teostatav ning kooskõlas andmejälgija eesmärgiga (anda andmesubjektile ülevaade <i>tema</i> isikuandmetega seotud päringutest).</p> <p>Mitut isikut puudutavate päringute käsitlemisel lähtutakse põhimõttest, et andmejälgija annab inimesele ülevaate <i>tema</i> isikuandmete kohta</p>

			<p>sooritatud päringutest, mitte kogu menetlusest või isikustatud kujul teiste isikute suhtes sooritatud päringutest.</p> <p>Siseministeeriumit kaasatakse kindlasti eelnõu koostamisse ja hoitakse edasiste arengutega kursis.</p>
18.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	Rõhutame, et KOVide võimekus andmejälgija rakendamiseks võib erineda riigiasutustest ning seda tuleks VTK-s eraldi esile tuua.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Kõnealust küsimust käsitletakse eelnõu koostamisel, mõjuanalüüsi koosseisus.</p>
19.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	<p>Enne andmejälgija kohustuslikku rakendamist KOVide andmekogudes tuleb lahendada KOVide andmekogude õigusliku aluse küsimus.</p> <p>Justiits- ja Digiministeerium on varasemalt selgitanud, et on valmis võtma oma vastava analüüsi - ootame jätkuvalt, et see analüüs valmiks.</p> <p>Ka VTKs viidatud Justiitsministeeriumi 2021. aasta analüüs „Andmekogud ja isikuandmed: EV Põhiseadusest ja IKÜM-st tulenevad nõuded regulatsioonile“ toonitas vajadust andmekogud regulatsiooniga vastavusse viia. Kõnealuse analüüsi peamine lahenduseta jäänud punkt ongi KOVide olemasolevate andmekogude õiguslik alus.</p>	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>Kooskõlastuskirjas on märgitud, et tänases „<i>olukorras ei ole võimalik alustada andmetöötluse läbipaistvusega ilma, et eelnevalt oleks loodud vajalikud seaduslikud alused nende andmekogude pidamiseks.</i>“.</p> <p>Selle mõttekäiguga ei paraku saa nõustuda. Kui andmetöötlus tegelikkuses aset leiab, tuleb seda ka läbipaistvalt näidata ning seda sõltumata võimalikust õiguslikust vaieldatavusest, mis üht või teist konkreetset andmekogu võib puudutada. Mingit teatud andmetöötlust või nende kogumit ümbritsev õiguslik ebaselgus iseenesest ei saa kujutada endast ettekäänet kõnealuste andmetöötlustoimingute andmesubjekti eest varjamiseks.</p>

20.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	<p>VTK koostajad on palunud arvamust selle kohta, kas andmejälgijas peaks kajastuma ka päringud, mis on tehtud isiklikul otstarbel.</p> <p>Leiame, et selliste päringute kuvamine andmejälgijas ei ole põhjendatud järgmistel põhjustel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • IKÜM ei kohaldu töötlemisele, mida teostab füüsiline isik eranditult isiklikul või kodusel eesmärgil; • Ainuüksi päringu tegija nime kuvamine ei võimalda andmesubjektil tegelikult oma õigusi teostada; • Samuti ei ole päringu teinud isikul kohustust andmesubjekti pöördumisele vastata, kuna tegemist ei ole andmetöötlejaga IKÜM mõttes; • Selliste päringute kuvamine võib kaasa tuua põhjendamatuid konflikte, kaebusi ja andmekaitseasutuse töökoormuse kasvu. 	<p>Mittearvestatud</p> <p>Täname tagasiside eest. IKÜM art 4 punkti 7 kohaselt saab isikuandmete vastutavaks töötlejaks olla <i>„füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes üksi või koos teistega määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid”</i>.</p> <p>Asjaolust, et isikuandmeid on töödeldud (nt teise isiku kohta päringu sooritanud) füüsiline isik, mitte mõni ettevõtte või organisatsioon, ei järeldu automaatselt ja ainuvõimalikult, et kõnealune andmetöötlus on toimunud n-ö <i>“koduste tegevuste”</i> erandi raames või kuuluks mistahes muul põhjusel väljapoole IKÜM kohaldamisala.</p> <p>Andmekaitse Inspeksioon on korduvalt, sh 2025. aastal kahes olulises meediakünnist ületanud juhtumis tuvastanud IKÜM rikkumised just nimelt olukordades, kus kinnistusraamatu päringuid sooritasid füüsilised isikud ja algselt <i>“koduste tegevuste”</i> erandile tuginedes. Asjaolude lähemal vaatlusel (andmesubjektide päringutele vastamisel ja sellele järgnenud järelevalvemenetluste käigus) selgus, et tegemist siiski ei olnud erandi alla kuuluva tegevusega, vaid õigusvastase andmetöötlusega.</p> <p>Kõnealused juhtumid avastati suuresti just nimelt tänu andmejälgijale ning ilma vastavaid logikirjeid kuvamata oleks need juhtumid jäänud avastamata või</p>
-----	--------------------------------------	---	---

			vähemalt ei oleks pälvinud niivõrd mõjukat ühiskondlikku arutelu.
21.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	Andmejälgija kasutuselevõtt ei pruugi asutuste halduskoormust vähendada, vaid võib andmesubjektide pöördumiste arvu hoopis suurendada. Vältida tuleks ebaselgetest logikirjetest tulenevat põhjendamatut küsimuste kasvu.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Kommentaaris väljendatuga arvestatakse eelnõu koostamise raames läbi viidavas mõjuanalüüsis. Andmesubjektide huvi erinevates andmekogudes toimuva andmetöötluse vastu varieerub ning üksikute andmekogude põhjal ei ole võimalik valitsemisalade üleselt kohalduvaid järeldusi teha.</p> <p>Nõustume, et andmejälgijas kuvatav teave (logikirjete selgitused) peavad olema võimalikult täpsed ega tohiks tekitada põhjendamatuid küsimusi või selguse asemel hoopis täiendavat segadust. VTK-s (nt lk-del 5 ja 15) on kõnealust mõtet ka selgelt väljendatud.</p>

22.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	Teeme ettepaneku jätta andmejälgijast välja andmekvaliteedi tagamiseks tehtavad automaatpäringud ning kuvada üksnes need päringud, mille puhul on konkreetse isiku andmeid tegelikult avatud või kasutatud.	<p>Selgitatud</p> <p>Masin-masin päringute ja inimese algatatud päringute tehniline eristamine ei pruugi alati üheselt võimalik olla. Samuti ei pruugi olla objektiivselt tuvastatav, kas konkreetse päringu tulemusel isikuandmeid üksnes väljastati või neid ka sisuliselt „vaadati“.</p> <p>Andmejälgija kasutusmugavuse ja logikirjete arusaadavuse tagamisel on seetõttu keskne roll kasutajaliidesel ja filtreerimisvõimalustel. Nende kavandamisel võetakse arvesse vajadust vähendada infomüra ning eristada eri liiki päringuid viisil, mis on tehniliselt teostatav ja ei moonuta ülevaadet tegelikust andmetöötlusest.</p>
23.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	Rõhutame vajadust kehtestada andmekogude vastutavatele töötlejatele kohustus koolitada kasutajaid, võimaldada minimaalse andmekoosseisuga (nt „jah/ei“) päringuid ning tagada tehniline võimalus märkida päringu tegemise põhjus.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Kasutajate koolitamise vajaduse rõhutamine on põhjendatud, kuid avaliku sektori siseselt ei ole otstarbekas seda lahendada eraldi regulatiivse kohustusena. Tegemist on asutustel niigi lasuva juhtimis- ja korraldusliku vastutusega, mis on tuletatav juba kehtivast õigusest.</p> <p>Minimaalse andmekoosseisuga päringute võimaldamine on seotud iga andmekogu tehnilise ülesehitusega. Andmete minimaalse töötlemise põhimõtte (IKÜM art 5 lg 1 p c) kehtib aga juba täna ning ei sõltu andmejälgija regulatsioonist.</p>

			Päringu tegemise põhjuse märkimise vajadus on asjakohane ning see tuleb eelnõu koostamisel tõepoolest lahendada. VTK autorid konsulteerivad RIA-ga, kas vastav lahendus on võimalik kujundada keskse nõudena või tuleb see rakendada andmekogupõhiselt, arvestades andmekogude erinevust ja muid, tehnilisi üksikasju.
24.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	Juhime tähelepanu, et andmejälgija praegune sünkroonsele päringule ja päringuhetkel toimuvale agregeerimisele tuginev arhitektuur ei pruugi olla skaleeritav ega tulevikukindel, arvestades liidestuste suurt hulka, kasvavat andmekogude arvu ja kõrget päringumahtu.	Teadmiseks võetud
25.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	<p>Leiame, et andmejälgija liidestamise koguinvesteering võib kujuneda riigi jaoks ebamõistlikult kulukaks, arvestades ühe andmekogu liidestamise hinnangulist maksumust, halduskulu ja kulude lineaarset kasvu liidestatud andmekogude arvu suurenemisel.</p> <p>VTK-ga planeeritavate muudatuste põhjal räägime liidestumise kogukulust vahemikus 1,2 miljonit eurot kuni 8 miljonit eurot (300 × 4 000 eurot kuni 800 × 10 000 eurot).</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Kavandatava regulatsiooniga seotud mõjusid käsitletakse üksikasjalikult eelnõu koostamise etapis ning selle tulemusi võetakse omakorda arvesse üleminekuaegade kavandamisel.</p>

		Senise praktika põhjal jääb ühe andmekogu andmejälgijaga liidestamise maksumus vahemikku 4 000–10 000 eurot, millele lisanduvad püsivad haldus- ja hoolduskulud.	
26.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	Juhime tähelepanu, et andmejälgija praegune lahendus ei toeta seadusest tulenevate nähtavuspiirangute (sh ajalise viitega kuvamine) ühtset ja tsentraalset rakendamist, mis võib tekitada riske õigusselguse ja ühtse praktika seisukohalt.	Teadmiseks võetud Vt ka kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).
27.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	Leiame, et andmejälgija tõhus valitsemine eeldab ühtset tsentraalset tehnilist lahendust, kuna praegune killustatus (keskne lahendus vs asutuste enda versioonid) suurendab kulusid, raskendab kvaliteedi juhtimist ja järelevalvet. X-tee on suurepäraseks näiteks, kuidas riik on suutnud andmevahetuse ühetaolise rakendamise lahendada tsentraalse tehnilise lahenduse abil kogu riigis.	Teadmiseks võetud Nõustume, et andmejälgija tõhus toimimine eeldab ühtset tehnilist raamistikku. VTK kohaselt nähakse ette andmejälgija arendamine ja haldamine keskse lahendusena Riigi Infosüsteemi Ameti poolt. Täpne keskse lahenduse valitsemismudel ja tehnilised põhimõtted täpsustatakse eelnõu väljatöötamise järgmistes etappides.
28.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	Rõhutame, et andmejälgija kohustuslikuks muutmisega peab kaasnema olemasoleva tehnilise lahenduse sisuline ülevaatamine. Oluline on vältida olukorda, kus seadusega lukustatakse lahendus, mis ei ole skaleeritav, tulevikukindel ega majanduslikult optimaalne.	Teadmiseks võetud

29.	Statistikaamet	Juhime tähelepanu, et RStS kohaselt ei ole statistilised andmestikud ja registrid AvTS mõistes andmekogud. Seetõttu eeldame, et andmejälgijaga liidestumise kohustus Statistikaametile ei laiene.	Selgitatud Kavandatav regulatsioon puudutab andmekogusid AvTS tähenduses. Statistilised andmestikud ja registrid, mis ei ole AvTS mõistes andmekogud, liidestumiskohustuse alla ei kuulu.
30.	Statistikaamet	Selgitame, et Statistikaamet kogub ka andmeid andmekogudest, pseudonümiseerib need ning teostab masstöötlmist, mistõttu andmejälgija rakendamine kavandatud kujul ei ole meie hinnangul otstarbekas. Nimelt tekitaks see lõppkasutajale suure hulga ebaolulisi kirjeid. Vajadusel saab andmesubjekt temale huvipakkuva info andmekogu vastutavalt töötlejalt või SA-lt välja küsida.	Selgitatud Kui Statistikaamet teeb isikute kohta päringuid teistesse andmekogudesse, mis on andmejälgijaga liidestunud, kuvatakse vastavad päringud vastava andmekogu kui andmeandja kaudu ka andmejälgijas. Sellisel juhul on Statistikaamet konkreetse päringu osas isikuandmete vastutav töötleja ning peab suutma selgitada päringu eesmärgi ja õiguslikku alust, sh vajadusel viidates oma privaatsustingimustele või muule keskele selgitavale dokumendile. Statistilistest vajadustest ajendatud päringute võimalik <i>ebaolulisus</i> , millele olete viidanud, on subjektiivne. Küll aga võib andmejälgija kasutajaliidest arendades olla põhjendatud luua mh võimalus selliste päringute väljafiltreerimiseks.
31.	Riigiprokuratuur	Rõhutame, et kriminaalmenetlusega seotud päringud on ligipääsupiiranguga kaetud ning nende kuvamine andmejälgijas saab toimuda üksnes tagantjärele, pärast piirangu aluse äralangemist, sarnaselt kehtivale kriminaaltoimikuga tutvumise korrale.	Teadmiseks võetud Nõustume. Sedasama on püütud VTK-s ka ühemõtteliselt edasi anda (nt lk 9). Ajutiselt varjatud päringutega seonduvalt vt ka kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).

32.	Riigiprokuratuur	Ligipääsupiirangute lõppemise tuvastamine peab toimuma automatiseeritult, mitte käsitsi, et vältida ebamõistlikku halduskoormust. Lahenduse kavandamisel tuleb arvestada erinevate menetluste, asutuste ja mitut isikut puudutavate päringute eripäradega.	Teadmiseks võetud Vt ka kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).
33.	Riigiprokuratuur	Juhime tähelepanu, et rahvusvahelise kriminaalkoostöö raames tehtud päringute puhul võivad juurdepääsupiirangud sõltuda välisriigi menetlusest ja õigusest, mistõttu tuleb eelnõu koostamisel hinnata, kas ja millistel tingimustel on selliste päringute kajastamine andmejälgijas rahvusvahelise õiguse kohaselt lubatav.	Teadmiseks võetud Vt ka kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).
34.	Riigiprokuratuur	Kokkuvõtvalt on oluline, et eelnõu väljatöötamise edasistes etappides täpsustatakse kriminaalmenetlusega seotud päringute andmejälgijas kajastamise regulatsiooni ja tagatakse vajalikud ressursid kavandatavate muudatuste elluviimiseks.	Teadmiseks võetud Vt ka kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).
35.	Kultuuriministeerium	Palume täiendavalt analüüsida, kas keskne andmejälgija on ainus võimalik tehniline lahendus IKÜM-i läbipaistvusnõuete täitmiseks, arvestades, et kohustuslik keskne mudel võib piirata andmekogude paindlikkust ja suurendada sõltuvust RIA-st. Samuti juhime tähelepanu, et kõik isikuandmeid töötlevad infosüsteemid ei ole	Selgitatud Kavandatava regulatsiooni eesmärk on luua andmesubjektile üks keskne ja ühtne lahendus, mille abil ta saaks ülevaate oma isikuandmetega seotud x-tee päringutest. Killustunud lahenduste korral ei oleks võimalik tagada kasutajale terviklikku vaadet ning pikemas plaanis suureneks nii riigiülene arendus- kui ka halduskoormus. Ühtne keskne

		<p>x-teege liidestunud ning tuleks läbi mõelda lahendus ka x-tee välise andmetöötuse hõlmamiseks.</p>	<p>lahendus loob võimalused protsesside ühtlustamiseks ja kulude kokkuhoiuks.</p> <p>Andmejälgija regulatsioon on tõepoolest seotud x-tee kaudu toimuvate päringutega ja seda seetõttu, et andmejälgija ise on oma tehnilise arhitektuuri tõttu x-teege lahutamatu seotud. Seetõttu ei hõlma kavandatud lahendus ka andmetöötust, mis ei toimu x-tee kaudu. Kui asutus soovib pakkuda täiendavaid läbipaistvusmeetmeid ka x-tee välise andmetöötuse kohta, on see tervitatav, kuid ei kuulu kavandatava regulatsiooni esimesse.</p>
36.	Kultuuriministeerium	<p>Teiseks vajaks VTKs esitatud madala huvi erand selgitamist ning alternatiivide kaalumist. Hetkel on madala huvi hindamiseks kasutusele võetud tasuvusarvutus, mille loogikas on kaks põhimõtet puudust. Esiteks arvutatakse andmejälgija rakendamise tasuvust lähtudes eeldusest, et iga x-tee vahendusel tehtav päring toob kaasa ametnikule menetletava teabepäringu. Muinsuskaitseameti andmejälgija rakendamise kogemusele tuginedes võib öelda, et umbes 10000 x-tee päringu kohta aastas tehakse 30 päringut ametnikele. See suhtarv kindlasti varieerub suuresti infosüsteemist infosüsteemi, aga reaalselt kokkuhoidu sellises määras – iga x-tee päringu kohta ca 7 € - reaalsuses kunagi ei saavutata ning seetõttu ei ole arvutuskäik tasuvuse hindamiseks sobilik. Mõistlikum oleks hinnata tegeliku andmesubjektide huvi</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Eelnõu koostamise käigus läbi viidava mõjude hindamise käigus konsulteeritakse tänaste andmejälgija kasutajatega ning esitatakse täpsem tasuvusarvutus.</p> <p>Selgitame, et VTK-s esitatud tasuvusarvutuses ei ole siiski võetud aluseks eeldust, et iga x-tee vahendusel tehtav päring toob kaasa ametnikule menetletava teabepäringu. Lk-l 10 esitatud lause puhul “...saavutatakse tasuvus juhul, kui x-tee vahendusel tehakse keskmiselt vähemalt 182 isikuandmeid puudutavat päringut aastas” all on mõeldud 182 andmesubjekti poolt andmekogu vastutavale töötajale tehtavat päringut tema isikuandmete töötlemise kohta - tegemist on sõnastusliku ebatäpsusega lk-l 10, mis lk-l 11 on täpsemalt väljendatud (“See tähendab, et süsteem saavutab tasuvuse, kui ühes kalendriaastas esitatakse selles</p>

		andmetöötuse toimingute vastu ning eeldada, et andmejälgija kasutamisele võtmisega, see pigem kasvab mitmekümnekordselt ning loodetavasti tulevikus kasvab veelgi. Näiteks – kui seni on andmetöötuse kohta tehtud kirjalikke päringuid 10 iga 10 000 x-tee päringu kohta, siis võib eeldada, et see huvi kasvab 10 kuni 100 korda. Seega majanduslik võit 100 või 1000 päringu realiseerimisel tavapärase menetlemise raames vs andmejälgijaga on 700 € kuni 7000 €. Praegusel hetkel on andmejälgijat rakendavatel asutustel piisavalt kogemusi, et öelda, milline on logikirjete kohta tehtavate päringute maht ning seda teadmist tuleks arvutuste juures kasutada.	<i>sisalduvate isikuandmete kohta keskmiselt 182 päringut.”).</i>
37.	Kultuuriministeerium	Teiseks, VTK punktis 6 välja toodud arvutuskäigu järgi on andmejälgija erandi rakendumise lävendiks 180 x-tee päringut aastas. Kultuuriministeeriumil on kasutusel mõned väga väiksed andmekogud, kus on väga vähe isikuandmeid ning minimaalselt liiklust, näiteks loomeliitude andmekogu. Kõigi mõõdetavate parameetrite järgi võiks seda pidada madala andmesubjektide huviga andmekoguks (kasutajate hulk, isikuandmete koosseis, andmeid kasutavad teenused jne.). Aga ka seal tehakse x-tee päringuid rohkem kui ettepanekus välja toodud piirmäär ning seaduse jõustudes tuleks rakendada andmejälgijat. Suure	Selgitatud Selgitus antud eelmise kommentaari juures. Lävend ei puuduta kõiki x-tee päringuid, vaid <i>andmesubjektide päringuid nende isikuandmete kohta üle x-tee tehtud päringute suhtes.</i>

		töenäosusega väga palju väiksemaid riigi infosüsteemi kuuluvaid andmekogusid riigis ei ole, mistõttu pakutud lävend ei anna andmesubjektide madala huvi eristamise jaoks head alust.	
38.	Kultuuriministeerium	Soovitame kaaluda andmejälgija kohustuse sidumist majandusliku tasuvusarvutuse asemel andmekaitsealase mõjuanalüüsi (DPIA) kriteeriumitega, et tagada kohustus liidestuda neil andmekogudel, milles toimuval isikuandmete töötlemisel on oluline mõju.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Arvestades VTK-le saabunud tagasisides tooduga kavatsevad VTK autorid eelnõu koostamise faasis ja sellele eelnevalt täiendavalt analüüsida, kas lisaks n-ö „majandusliku põhjendamatus“ kriteeriumile tuleks eelnõu koostamisel kõnealust erandite loetelu täiendada mõne eraldiseisva, muu kui majandusliku põhjendatuse/põhjendamatus kriteeriumiga.</p> <p>Majandusliku põhjendamatus kui liidestumiskohustust välistava asjaolu täielikku väljajätmist ei ole siiski kavandatud, kuivõrd VTK autorite hinnangul on seegi vajalik erisus, vältimaks kavandatava regulatsiooniga asutustele kaasneva rahalise mõju ülemäärasust.</p>
39.	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	Andmejälgija kohustuslikkus andmekogu pidajatele on riigi läbipaistvuse ja ka andmekaitsealaste seisukohast väga teretulnud nähtus. Selleks aga, et tekkivad logid ei tekitaks andmetöötlejatele isikutelt lisaküsimusi, siis oleks väga vajalik suunata andmekogu omanikud kasutama päringute juures pikemaid selgitusi.	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Nõustume. Vt ka kommentaarile nr 1 esitatud vastust.</p>

40.	Kaitseministeerium	Peame vajalikuks sätestada andmeälgiia regulatsioonil Kaitsevæ suhtes erisused, tuginedes Kaitsevæ korralduse seaduses sätestatud julgeoleku- ja luureülesannetele, sh võimalusele teha varjatud päringuid ning piirata andmesubjekti teabeõigust.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Kui eriseaduses on sätestatud andmesubjekti teabeõiguse piirangud, kuuluvad need rakendamisele ka andmeälgiia kasutamisel. Andmeälgiia regulatsioon ei kitsenda ega laienda eriseadustes sätestatud teabeõiguse piiranguid.</p> <p>Eriseadustes konkreetsete menetluste või julgeolekuülesannetega seotud teabeõiguse piiranguid ei ole vajalik üldseaduses (AvTS) dubleerida. Andmeälgiia tehniline lahendus peab võimaldama nende piirangute realiseerimist (päringut teostava asutuse poolt päringu vastavat markeerimist, et vastav logikirje andmeälgiias ei kajastuks). Vt selles osas ka kommentaarile nr 5 antud vastust (lõigud 3-5).</p>
41.	Kaitseministeerium	Teeme ettepaneku lisada AvTS § 43 ¹⁰ lg 2 uus erand, mis võimaldab riigiasutusel eriseadusest tulenevalt andmeälgiia kasutamisest loobuda, kui liidestamine oleks seadusega vastuolus või ohustaks riigi julgeolekut või riigikaitset. Samuti peame vajalikuks täpsustada rakendusaktis varjatud logikirjete hilisema avaldamise nõudeid ning muuta sellega seotud, kavandatavaid sätteid.	<p>Selgitatud</p> <p>VTk-s (lk 9) on juba viidatud, et riigisalatuse või salastatud välisteabe töötlemiseks mõeldud andmekogudele andmeälgiijaga liidestumise kohustus AvTS kohaldamisalast, x-tee määruse kohaldamisalast (täpsemalt kohaldamisala piirangutest) ja RSVS regulatsioonist tulenevalt ei kohaldu.</p> <p>Palume täpsustada, milliste andmekogude puhul nähakse lisaks eeltoodule siiski ette vajadust täiendavaks üldiseks liidestumiskohustuse erandiks.</p>

			VTK kohaselt täpsustatakse rakendusakti tasandil ka põhimõtted, kuidas käsitleda algselt piiranguga logikirjete hilisemat avaldamist pärast teabeõiguse piirangu aluse äralangemist. Andmejälgija regulatsioon peab võimaldama eriseadustest tulenevate piirangute rakendamist, kuid ei loo uusi ega laiendatud piiranguid. Vt selles osas ka kommentaari nr 5 juures esitatud vastust (lõigud 3-5).
42.	Kaitseministeerium	Leiame, et isiku enda tehtud päringute kuvamise senist põhimõtet ei ole vaja muuta (st, et vastavaid päringuid kuvatakse) ning võimalike muudatuste kaalumisel tuleb arvestada ka selliste logikirjete võimalikku tõendusväärtust.	Teadmiseks võetud Nõustume tagasisides toodud seisukohaga.
43.	Kaitseministeerium	Kuigi alljärgnev probleemitõstus ei ole otseselt seotud käesoleva AvTS VTK-ga, soovib Kaitsevägi selle siiski käesolevas tagasisides ära markeerida. Kaitsevägi on korduvalt puutunud kokku avaandmete masspäringute ja andmete kraapimise tagajärjel loodud eravalduses oleva andmebaasi (dokumendiregistrid.karlerss.com/) teemaga, kus eraisik on võtnud avaliku teabe töötleja rolli, kuid andmetöötlusele ei kohaldu AvTS sätted, sh kohustus kaitsta juurdepääsupiiranguga teavet avalikuks tuleku eest. Muuhulgas sisaldab eraisiku andmebaas infot riigiteenistujate ja nende	Teadmiseks võetud

		<p>kontaktandmete kohta, juurdepääsupiiranguga teavet, aga ka teavet, mis on loodud asutuse sisekasutuseks Eesti näitel leidnud tõendamist, et ka avalikult kättesaadavat infot edastatakse vaenuliku riigi luureteenistusele.</p> <p>Lähtuvalt eelnevast leiab Kaitsevägi, et riigi julgeoleku tagamise sh riigikaitse korraldamise vaates, tuleb riigiülelalt hinnata millistele (ava)andmetele autentimata ja kasutamispääs antakse.</p>	
44.	Kaitseministeerium	<p>AvTS VTK loetleb punktis 6 erandid andmejälgija liidestamiskohustusest.</p> <p>Eranditena tuuakse välja muuhulgas ainult organisatsiooni sisemise töökorralduse vajadusteks ning asutustevaheliseks dokumentide menetlemiseks peetavad andmekogud, kuid seda ainult juhul, kui vastavad andmekogud ei ole liidestunud x-teega. Asutuste kasutuses võib olla nõ sisemise töökorralduse tagamiseks andmekogusid (nt dokumendihaldussüsteem), mis kasutavad x-tee andmeliiklust, kuid on loodud sisemise töökorralduse tagamiseks. Palume seletuskirjas täpsemalt kirjeldada, millised andmekogud liigituvad erandi alla. Samuti palume kaaluda selles valguses täiendava punkti (punkt 5) lisamist AvTS § 43¹⁰, mis</p>	<p>Selgitatud</p> <p>VTK lk-del 9-10 on selgitatud, et liidestumiskohustus on kavandatud lahenduse kohaselt suunatud “<i>x-teega liidestatud, avalike ülesannete täitmiseks kasutatavatele andmekogudele</i>”.</p> <p>See tähendab, et liidestumiskohustuse alt jäävad välja „<i>ainult organisatsiooni sisemise töökorralduse vajadusteks</i>“ ja „<i>asutustevaheliseks dokumentide menetlemiseks peetavad andmekogud</i>“ (AvTS § 43³ lõike 4) tähenduses, aga seda ainult juhul, kui vastavad andmekogud ei ole liidestunud x-teega.</p> <p>Kui andmekogu on liidestatud x-teega, ei ole järelikult tegemist <u>üksnes</u> organisatsiooni sisemise töökorralduse tagamiseks mõeldud andmekoguga</p>

		loob üldseaduses erandi tegemise võimaluse.	AvTS tähenduses ning see tuleb liidestada andmejälgijaga.
45.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Juhime tähelepanu, et KOV-e ei ole VTK-s eraldi sihtrühmana käsitletud ning palume saata VTK kooskõlastamiseks ka Eesti Linnade ja Valdade Liidule, arvestades muudatuste mõju KOVidele.	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>Eelnõu seletuskirjas kirjeldatakse mõjude sihtrühmi ning neile kaasnevat mõju üksikasjalikumalt, seejuures tuuakse välja ka KOV-id.</p> <p>Eelsti Linnade ja Valdade Liidu tagasiside VTK-le saabus 07.01.2026.</p>
46.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Palume analüüsida kavandatava regulatsiooni mõju KOVide korraldusele ja eelarvele ning kaasata KOVid eelnõu väljatöötamisse ELVL-i kaudu.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Eelnõu seletuskirjas kirjeldatakse mõjude sihtrühmi ning neile kaasnevat mõju üksikasjalikumalt, seejuures tuuakse välja ka KOV-id. Samuti kaasatakse KOV-id võtmetähtsusega küsimusi puudutavas osas ELVL kaudu eelnõu väljatöötamisse.</p>
47.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	KOVidele uute kohustuste panemisel tuleb ette näha ka kulude katmise allikad (Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 7 lõige 2).	Teadmiseks võetud

48.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Palume eelnõu tasandil täpsustada „majanduslikult põhjendamatult“ erandi sisu ning selgelt reguleerida, kuidas hinnatakse andmekogu liidestamise majanduslikku põhjendatust.	<p>Arvestatud</p> <p>Nõustume. VTK-s on toodud esialgne loogika ja arvutuskäik, kuid detailne majandusliku põhjendamata hindamismetoodika ning otsustusprotsess tuleb sätestada seaduseelnõu ja selle seletuskirja koostamisel.</p> <p>Väljatöötamiskavatsuse faasis ei ole võimalik kõiki kriteeriume lõplikult määratleda, kuid eelnõu ettevalmistamisel tagatakse, et erandi kohaldamise alused oleksid selged, läbipaistvad ja ühtselt rakendatavad.</p>
49.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Leiame, et kavandatud 6-kuuline üleminekuaeg ei ole realistlik ning teeme ettepaneku pikendada üleminekuperioodi ühe aastani, arvestades eelarve ja IT-arenduste planeerimise vajadust.	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>VTK-s esitatud üleminekuperiood on esialgne ning selle eesmärk oligi muu hulgas saada sihtrühmadelt tagasisidet kavandatava ajaraami realistlikkuse kohta.</p> <p>Üleminekuaja pikkus ning vajadusel etapiviisilise rakendamise loogika täpsustatakse seaduseelnõu ja selle seletuskirja koostamisel, arvestades võimaluste piires eelarvete ja arenduste planeerimise ajakavadega ning asutuste tegeliku valmisolekuga.</p>

50.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Leiame, et andmejälgija eesmärk on teavitada isikut kolmandate osapoolte poolt tema andmete töötlemisest ning isiku enda tehtud päringute kuvamine ei pruugi olla vajalik. Samuti juhime tähelepanu vajadusele eristada riigiportaalis selgelt isiku enda ja kolmandate isikute päringud, et vältida segadust kasvava logimahu korral.	Mittearvestatud Täname tagasiside eest, kuid jääme selles küsimuses eriarvamusele. Vt siinkohal kommentaarile nr 13 esitatud vastust.
51.	Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	Samuti oodati väljatöötamiskavatsuses tagasisidet andmekogude vastutavatele töötlejatele muudatustega kaasnevate mõjude osas. Meie hinnangul võib andmejälgijaga liidestumine halduskoormuse vähendamise asemel andmesubjektide pöördumiste arvu andmekogude vastutavate töötlejate suunal suurendada, kuna just andmejälgijast nähtava tõttu tekivad sageli küsimused andmetöötamise kohta. Leevendava meetmena toome esile vajaduse tagada selged ja arusaadavad logikirjete selgitused.	Teadmiseks võetud Täname tagasiside eest – seda võetakse eelnõu ja seletuskirja koostamise etapis arvesse. Viimase osas (logikirjete selgus) vt ka kommentaarile nr 1 esitatud vastust.
52.	Riigikogu kantselei	Soovitame kaaluda AvTS § 43 ¹⁰ lõike 2 täiendamist punktiga, mis praeguse kava kohaselt peaks jääma seletuskirja – et liidestumiskohustuse alt jäävad välja ainult organisatsiooni sisemise töökorralduse vajadusteks ja asutustevaheliseks dokumentide menetlemiseks peetavad andmekogud.	Mittearvestatud Vastavalt VTK lk-1 10 märgitule jäävad organisatsiooni sisemise töökorralduse vajadusteks ja asutustevaheliseks dokumentide menetlemiseks peetavad andmekogud liidestumiskohustuse alt välja ainult juhul, kui vastavad andmekogud ei ole <u>liidestunud x-teega</u> .

			Kavandatud AvTS § 43 ¹⁰ lg 2 kohaselt on andmejälgijaga liidestumine kohustuslik kõigi <u>infosüsteemide andmevahetuskihiga liidestatud</u> andmekogude pidamisel (arvestades järgnevais sätetes toodud eranditega) – st juhul, kui andmekogu x-teega liidestunud ei ole, ei ole sellel ka andmejälgijaga liidestumise kohustust. Kui andmekogu on x-teega liidestatud, tuleb see andmejälgijaga liidestada sõltumata sellest, et see on formuleeritud kui “ainult organisatsiooni sisemise töökorralduse vajadusteks” ja “asutustevaheliseks dokumentide menetlemiseks” peetav andmekogu.
53.	Kliimaministeerium	Teeme ettepaneku näha andmejälgija kohustuse rakendamisel ette etapiviisiline lähenemine, võttes arvesse andmekogude suurust, tehnilist valmisolekut ja andmete töötlemise riskiastet.	Teadmiseks võetud Täname tagasiside eest. VTK autorid kaaluvad ettepanekut eelnõu koostamise etapis.
54.	Kliimaministeerium	Teeme ettepaneku sätestada õigusaktis või selle rakendusaktides ühtsed miinimumnõuded andmejälgija kaudu kuvatavate logikirjete sisule ja esitusviisile. Selged ja üheselt mõistetavad nõuded aitaksid tagada andmesubjektidele arusaadava ja võrreldava ülevaate isikuandmete töötlemisest.	Arvestatud Nõustume. Vt kommentaarile nr 1 esitatud vastust.

55.	Kliimaministeerium	Teeme ettepaneku täpsustada andmejälgijaga liidestamise erandite kohaldamise kriteeriume, eelkõige mõiste „majanduslikult põhjendamatult“ sisu. Selgem regulatsioon vähendaks erineva tõlgendamise riski ning tagaks õigusselguse.	Teadmiseks võetud Vt kommentaarile nr 48 esitatud vastust.
56.	Kliimaministeerium	Teeme ettepaneku kaaluda regulatsiooni, mille kohaselt andmejälgija kaudu kättesaadav teave võib teatud juhtudel asendada üksikjuhtumipõhiseid teabenõudeid isikuandmete töötlemise kohta. See aitaks vähendada nii andmesubjektide kui ka avaliku sektori asutuste halduskoormust.	Mittearvestatud Andmejälgija abil inimesele antav teave ei asenda (ei sisu ega ka eesmärgi poolest) IKÜM artikli 15 kohast teavitamiskohustust, mis on märkimisväärselt laiem. Andmejälgijaga pakutava teabe üks eesmärk on laiemaid juurdepääsupäringuid ennetada. Täna sel päeval ei ole ka andmeid selle kohta, et IKÜM art 15 kohastele taotlustele vastamine oleks asutuste jaoks sedavõrd kulukas, et oleks teoreetiliseltki võimalik rääkida näiteks IKÜM art 23 lg 1 p e) tähenduses andmesubjektide juurdepääsuõiguse piiramisest siseriikliku regulatsiooni alusel ja majanduslikel kaalutlustel.
57.	Kliimaministeerium	Teeme ettepaneku täpsustada regulatsioonis või seletuskirjas andmejälgija toimimise, andmete kvaliteedi ja ajakohasuse järelevalve eest vastutavate asutuste rollid ja vastutus.	Arvestatud Nõustume ettepanekuga.

58.	Kliimaministeerium	Teeme ettepaneku koostada paralleelselt seadusemuudatustega keskne rakendusjuhend andmekogude pidajatele. Juhend võiks sisaldada praktilisi näiteid, soovituslikke lahendusi ning korduma kippuvaid küsimusi, et toetada ühtset ja tõhusat rakendamist.	Arvestatud Nõustume ettepanekuga. Rakendusjuhend on olemas.
59.	Kliimaministeerium	Teeme ettepaneku vaadata üle avaliku teabe ja isikuandmetega seotud päringute eest kehtestatud tasude suurus ning kaaluda nende vähendamist või ühtlustamist, tagamaks, et tasud ei muutuks takistuseks isikute põhiõigusele tutvuda oma andmete kasutamisega.	Teadmiseks võetud
60.	Kliimaministeerium	Toetame seisukohta, mille kohaselt peaks andmejälgija (AJ) kajastama ka päringuid, mida füüsilised isikud teevad andmekogudesse isiklikul otstarbel. Kuivõrd isikuandmed on oma olemuselt isiklikud andmed, mille avaldamine kolmandale isikule on lubatud üksnes andmesubjekti nõusolekul, seadusest või õigustatud huvist tuleneval alusel, on põhjendatud, et ka sellised päringud oleksid andmete tegelikule omanikule nähtavad. Samuti peaks olema AJ poolt kuvatavates päringutes selgelt eristatav isiku enda poolt tehtud päringud. Hetkel küsitakse taoliste päringute kohta teabenõude korras infot	Teadmiseks võetud Täname tagasiside eest. VTK autorid nõustuvad tagasisides toodud arutluskäiguga. Vt ka kommentaarile nr 20 esitatud vastust.

		vastutavalt töötlejalt. Kuid siinkohal võib tekkida probleem andmekogude omavahelise ristpäringute ning taustal automaatpäringute tegemise kajastamisega AJ-s.	
61.	Kliimaministeerium	Lisaks oleks otstarbekas, kui volitusnorm sätestaks selgelt AJ kirjete kohustusliku minimaalse koosseisu, sealhulgas teabe selle kohta, kes päringu tegi, millal päring tehti ning mis eesmärgil andmeid kasutati.	Teadmiseks võetud Tagasisides on ilmselt mõeldud, et volitusnormi alusel antav määrus võiks kirjeldatud sätestada. VTK autorid on selle ettepanekuga nõus. Vt ka kommentaarle nr 1 esitatud vastust.
62.	Sotsiaalministeerium	Toetame eesti.ee-s kuvatava teabe ülevaatamist ja logikirjete selgituste ühtlustamist selge ja lihtsa keele põhimõttel, et parandada mõistetavust ja vähendada täiendavate selgituste andmisega kaasnevat koormust. Logikirjete mõistetavust tuleks parandada ka sõltumata VTK-s kavandatavatest muudatustest.	Teadmiseks võetud VTK autorid on selle ettepanekuga nõus. Vt ka kommentaarile nr 1 esitatud vastust.
63.	Sotsiaalministeerium	Inimest tuleb teavitada, et saadav ülevaade andmetöötlustoimingutest ei ole terviklik. Teadlikkuse ja läbipaistvuse huvides olla tuleks eesti.ee portaalis andmejälgija päringute vaate juures inimesele kuvada lihtsas keeles info selle kohta, et andmejälgija ei ole kõikides riiklikes andmekogudes rakendatud ja andmejälgijasse ei jõua terviklik info kõikide andmetöötlusfaktide kohta.	Teadmiseks võetud VTK autorid nõustuvad ettepanekuga ning sama mõte on leidnud kajastamist ka VTK-s endas (<i>“See peab olema üheselt arusaadav nii andmekogu pidajatele kui ka andmesubjektidele – viimastele ei või jääda muljet, et AJ kaudu esitatakse neile andmete töötlemist puudutav teave ühes kanalis ja kogu täiuses, kui see tegelikkuses nii ei ole”</i> – lk 6).

			Sellise info andmesubjektile kuvamine on aga VTK koostajate hinnangul mõistlik lahendada AJ kasutajaliidese disainiga (ja selle koosseisus esitatavate teavitusteksti(de)ga), mitte regulatsiooniga.
64.	Sotsiaalministeerium	Inimesele tuleb anda selge info, kuhu pöörduda täiendavate selgituste saamiseks. Info selle kohta, et täiendava selgitustaotlusega pöörduda just päringu sooritanud asutuse poole, võiks olla eesti.ee portaalis andmejälgija põhilehel kirjas. Hetkel on info lisatud viidatud lehele, mitte põhilehele.	Teadmiseks võetud Üldjoontes nõustume. Sarnaselt eelmise kommentaari juures vastatule on aga siingi VTK autorite hinnangul tegemist küsimusega kasutajaliidese arendamisest ja selle juurde kuuluvatest teavitustest.
65.	Sotsiaalministeerium	Soovitame võimaldada automaatsete masspäringute selget eristamist ja filtreerimist eesti.ee vaates, et vähendada infomüra ja vältida ekslikku arusaama, nagu oleks ametnik konkreetse isiku andmeid individuaalselt vaadanud.	Selgitatud VTK autorid nõustuvad ka siin toodud ettepanekutega. Päringute selgituste osas on sama vajadust ja eesmärki väljendatud ka kommentaarile nr 1 antud vastuses. Muus osas (teatud päringute väljafiltreerimine) on siingi VTK autorite hinnangul tegemist küsimusega andmejälgija kasutajaliidese arendamisest.

66.	Sotsiaalministeerium	<p>Toetame üldiselt ühtse regulatsiooni loomist AvTS-i, sh toetame legaalse definitsiooni, kohaldusala ja seotud osapoolte vastutuse kirjeldamist. See loob õigusselgust ja võimaldab vältida regulatsioonide killustatust. Ühtlasi peaks andmejälgija kohustus laienema kohalike omavalitsuste andmekogudele, samuti neile eraõiguslikele andmekogudele, kus töödeldakse andmeid seoses avalike ülesannete täitmisega.</p>	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>Täname tagasiside eest. Selgitame, et liidestumiskohustus kehtib kõigi AvTS tähenduses andmekogude suhtes (s.o avaliku ülesande täitmiseks asutatud andmekogude suhtes), mis on x-teega liidestatud ja seda sõltumata sellest, kas nende vastutav töötleja on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või mistahes muu isik. Liidestumiskohustus ei kohaldu erasektori andmekogudele (v.a juhul, kui andmekogu on asutatud avaliku ülesande täitmiseks ja erasektori osapool on saanud selle vastutavaks töötlejaks nt halduslepingu sõlmimise teel), x-teega liidestamata andmekogudele, AvTS reguleerimisalast välja jäävatele andmekogudele (nt riigisadaluse töötlemiseks kasutatavad andmekogud), isikukoodi mittesisaldavatele andmekogudele ja andmekogudele, mille liidestamine AJ-ga oleks majanduslikult põhjendamatu.</p> <p>Väärib märkimist, et eelnõu koostamise faasis kaalutakse (mh VTK-le laekunud tagasiside ajendil) võimalike täiendavate liidestumiskohustuse erandite loomise vajadust.</p>
67.	Sotsiaalministeerium	<p>Juhime tähelepanu, et esineb andmekogusid, mis küll pärivad andmeid teistest andmekogudest, kuid millelt teised andmekogud andmeid ei päri, mistõttu andmejälgija liidestamine võib olla ebaotstarbekas ja tekitada põhjendamatu kulusid; teeme ettepaneku täiendada AvTS §</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Tähelepanekut võetakse eelnõu koostamisel arvesse. Arvestades nii käesolevaga kui laiemalt VTK-le saabunud tagasisides sisaldunud ettepanekutega väärib potentsiaalselt “<i>majandusliku põhjendamatus</i>” kõrval kaalumist täiendava(te),</p>

		43 ¹⁰ lg 2 erandeid, võimaldades kohustusest loobuda ka muudel põhjendatud juhtudel. Üheks selliseks andmekoguks on näiteks Terviseameti menetlussüsteem MEIS, mida amet kasutab järelevalvemenetluste läbiviimiseks. MEIS on liidestatud mitme teise andmekoguga, nt rahvastikuregistriga, kuid üksnes selleks, et MEIS saaks ise andmeid pärida. MEIS-ist endast ei päri andmeid ükski teine andmekogu. Analoogsed andmekogud on mitmed Tervise Arengu Instituudi statistilised registrid.	objektiivselt põhjendamatuid kasutusjuhte väljendavate erandite väljatoomine. Siin tagasisides toodu võib olla üks sellistest olukordadest - küll aga peavad sellised võimalikud täiendavad erandid põhinema veendumusel, et n-ö sissetulevaid päringuid andmekogusse ei tehta.
68.	Sotsiaalministeerium	Teatud juhtudel ei pruugi olla majanduslikult otstarbekas arendada vananenud tehnoloogiaga süsteeme selleks, et andmejälgija kohustust rakendada. Näiteks ei pruugi süsteemi senine logimise kord katta andmejälgija rakendamise vajadusi, tuues nii kaasa süsteemi arendusvajaduse. Teeme ettepaneku teatud juhtudel võimaldada rakendamise tähtaja osas teha erikokkuleppeid Riigi Infosüsteemide Ametiga juhtudel, kui vana süsteemi arendamine on majanduslikult põhjendamatult ning uue süsteemi arendamine on nagnii plaanis.	Teadmiseks võetud
69.	Sotsiaalministeerium	Toetame riigis ühtset lähenemist, kui kaua andmejälgijas päringuid kuvatakse. VTK-s on pakutud päringute väljakuvamise ajaks 3 aastat või lühemalt, kui see tuleneb andmekogu pidamist reguleerivast	Teadmiseks võetud Täname tagasiside eest – seda võetakse eelnõu koostamise etapis arvesse.

		õigusruumist. Kaalutlust, kaua päringuid välja kuvada võiks, tuleks eelnõu etapis põhjendada.	
70.	Sotsiaalministeerium	<p>VTK lk-l 9 on selgitatud, et andmesubjekti õiguste piiramise otsustab andmejälgijat kasutav andmekogu vastutav töötaja. Meie hinnangul saab nimetatud õiguste piiramise üle otsustada vaid see asutus, kellele on antud selline õigus andmesubjekti õigusi piirata. Juhime tähelepanu, et õigusi piirav asutus ja andmekogu vastutav töötaja ei pruugi olla üks ja sama asutus. See omakorda toob kaasa, et otsus logikirje nähtavust piirata ja ka otsus selle piirangu äralangemise kohta ei pruugi olla andmekogu vastutava töötaja pädevuses. Palume VTK-le järgnevas eelnõu etapis täpsustada, milline võiks olla tulevikus riigiülene korraldus andmejälgija ajutiste eriseadustest tulenevate piirangute rakendamisel ja haldamisel. Eelistame, et selline ajutiste piirangute haldus oleks tagatud efektiivselt ja jätkusuutlikult piiranguid kehtestavate asutuste poolt.</p>	<p>Arvestatud</p> <p>Märkus õige, päringut sooritav asutus kui konkreetse päringu osas isikuandmete vastutav töötaja (asutus, kellel lasuvate avalike ülesannete täitmiseks vastav päring sooritatakse) on see, kes saab ja peab otsustama vastava päringulogi kuvamise võimalikkuse ja sellega seotud piirangute üle.</p> <p>Nähtavuspiirangute toime loogika (ja võimalusel-vajadusel vastav tehniline lahendus) töötatakse välja järgnevas etappides, koostöös Riigi Infosüsteemi Ametiga. Vt selles osas ka kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).</p>
71.	Sotsiaalministeerium	Teeme ettepaneku täiendada eelnõu alusega andmesubjekti teabeõiguse piiramiseks riikliku järelevalve teostamisel ning seega võimaldada järelevalvemenetluse käigus tehtud päringuid puudutavate logikirjete ajutist varjamist andmesubjekti eest kuni järelevalvemenetluse lõpetamiseni, kui	<p>Selgitatud</p> <p>Andmejälgija logikirjete nähtavuspiirangud lähtuvad kehtivast õigusest tulenevatest andmesubjekti teabeõiguse piirangutest ning peavad andma samaväärse tulemuse võrreldes olukorraga, kus andmesubjekt esitab traditsioonilise teabepäringu.</p>

		nende avaldamine võiks menetlust kahjustada..	<p>Kui eriseadus võimaldab andmesubjekti teabeõigust ajutiselt piirata (nt riikliku järelevalve või muu menetluse huvides), tuleb sama põhimõtet kohaldada ka andmejälgija puhul. Vastavate piirangute rakendamise loogikat täpsustatakse õigusloomeprotsessi järgmistes etappides.</p> <p>Kui õigusakt ei näe ette alust andmesubjekti teabeõiguse piiramiseks, ei ole põhjendatud ka vastavate päringute varjamine andmejälgijas.</p>
72.	Sotsiaalministeerium	<p>Leiame, et nn isiku poolt enda kohta tehtud päringute kuvamise senise praktikaga võib jätkata, kuni see ei koorma süsteemi liigselt. Samuti võiks jätkata füüsiliste isikute poolt teiste füüsiliste isikute kohta tehtud päringute kuvamisega. Samas juhime tähelepanu riskile, et avalikustatud andmete kasutamine ei tohiks viia põhjendamatu pahameele või süüdistusteni päringu tegija suhtes, nii nagu juhtus viimati kinnistusraamatu andmete kasutamise puhul.</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Täname tagasiside eest. VTK autorid nõustuvad, et nii isiku enda tehtud päringute kui ka teiste füüsiliste isikute kohta tehtud päringute kuvamise praktikast tuleb jätkata. Samas ei ole võimalik välistada olukordi, kus andmesubjekt (andmejälgija kasutaja) pöördub temale logikirjest nähtava isiku poole küsimustega, esitab AKI-le kaebuse või koguni avalikustab päringu tegija isiku avalikkuse ees (nt sotsiaalmeedias) ning tõstatab tema tegevusega seoses küsimusi. Viimasel juhul on aga oluline tähele panna, et andmete avalikustaja muutub sellise tegevusega ise vastava tegevuse raames avalikustatud andmete suhtes vastutavaks töötlejaks ning tema tegevusele kohaldub isikuandmete kaitse regulatsioon koos sellest tulenevate kohustustega. Vajadusel on Andmekaitse Inspektsioonil võimalik hinnata vastava tegevuse õiguspärasust ning vajakajäämistele reageerida.</p>

73.	Sotsiaalministeerium	Eelistame olemasolevate erilahenduste (nt terviseportaali logiraamat) paralleelset kasutamise võimalust ka pärast andmejälgija kohustuslikuks muutmist.	Teadmiseks võetud, selgitatud Vt kommentaarile nr 8 esitatud vastust.
74.	Sotsiaalministeerium	Edastame kuluhinnangu andmejälgija teekaardi raames ning palume VTK koostajatel seda arvesse võtta. Rõhutame, et hinnangud on esialgsed, rahastus puudub ning tegelik rakendamine sõltub kavandavate õiguslike muudatuste lõplikust kujust ja rahastusest. Samuti märgime, et VTK tasuvusarvutuse tegemine on praktikas keeruline, kuna kulud sõltuvad oluliselt konkreetsete andmekogude eripäradest ning riigiülese rakendamise kogemuse puudub.	Teadmiseks võetud
75.	Sotsiaalministeerium	Leiame, et 6-kuuline rakendustähtaeg ei ole realistlik ning teeme ettepaneku pikendada seda 18 kuuni alates VTKs-s mainitud määruse jõustumisest, eeldusel et töödeks on tagatud rahastus. Detailne ressursivajadus selgub analüüsi käigus.	Teadmiseks võetud Vt kommentaarile nr 48 esitatud vastust.

76.	Sotsiaalministeerium	Juhime tähelepanu, et senise praktika põhjal ei pruugi andmeälgiia vähendada teabenõuete ja selgitustaotluste mahtu, vaid võib neid hoopis suurendada, kuna pelgalt andmeälgiijas nähtava logikirje selgitusest ei pruugi andmesubjektile päringu eesmärk siiski arusaadav olla.	<p>Selgitatud</p> <p>VTk-s (vt nt lk 13) on kirjeldatud ka võimalust, mille kohaselt andmeälgiia kasutuselevõtt võib tõepoolest tuua kaasa täiendavaid pöördumisi konkreetsete andmetöötlustoimingute sisu ja põhjuste kohta.</p> <p>Pöördumiste kasv on tõenäolisem vahetult pärast liidestumist ning võib sõltuda ka asutuse teatud tegevuste hooajalisusest ning töötlemise mahust. Samas ei viita VTk koostajatele teadaolev praktika (nt RIK näitel), et pöördumiste maht oleks andmeälgiia kasutuselevõtmise järel püsivali või märkimisväärselt kasvanud.</p> <p>Logikirjete selgituste kvaliteedi parandamine on oluline meede, mis aitab vähendada põhjendamatuid jätkupäringuid (vt ka kommentaarile nr 1 esitatud vastust). Andmeälgiiaga liidestumise täpne mõju sõltub konkreetse andmekogu eripäradest ning selgub tegelikkuses paratamatult rakendamise käigus. Eelnevad prognoosid on hinnangulised.</p>
77.	Sotsiaalministeerium	Palume täpsustada, kuidas rakendada andmeälgiijat isikukoodi muutumise korral - kas piisab kehtiva isikukoodi alusel logikirjete kuvamisest või peab olema võimalik näidata ka endise isikukoodi alusel kirjeid.	Selgitatud

78.	Haridus- ja Teadusministeerium	Teeme ettepaneku sätestada seaduses või rakendusaktis ühtsed nõuded andmeälgiyas kuvatavate logikirjete minimaalsele koosseisule (sh päringu tegija, aeg ja eesmärk), et tagada inimestele arusaadav ja võrreldav ülevaade ning vähendada täiendavaid päringuid.	Teadmiseks võetud. Nõustume. Vt selle kohta ka kommentaarile nr 1 esitatud vastust.
79.	Haridus- ja Teadusministeerium	Leiame, et andmeälgiya peaks keskendumal kolmandate isikute poolt tehtud päringutele ning isiku enda päringuid ei peaks kuvama. Alternatiivina tuleb logikirjetes selgelt eristada andmesubjekti enda päringuid (nt autentimine) kolmandate isikute tehtud päringutest, et vältida valearusaamu ja neist tingitud täiendavaid asutustele suunatud päringuid.	Selgitatud Täname tagasiside eest, kuid jääme selles küsimuses eriarvamusele. Vt siinkohal kommentaarile nr 13 esitatud vastust.
80.	Haridus- ja Teadusministeerium	Märgime, et kuni pole selge, milline andmekoosseis täpselt ning milliste päringute kohta peavad andmeälgiyas kajastuma, ei ole võimalik hinnata liidestumisega kaasnevate arenduste mahtu. Sellest tulenevalt ei saa hinnata ka VTK-ga planeeritavat jõustumistähtaega.	Teadmiseks võetud Täpne andmekoosseis sätestatakse eelnõus (eelduslikult rakendusakti kavandi tasandil) ning kooskõlastatakse kõigi valitsemisalade ja muude sihtrühmadega.
81.	Haridus- ja Teadusministeerium	Peame vajalikuks täpsustada seaduses või rakendusaktis andmeälgiyaga liidestamise erandite aluseid, kuna mõiste „majanduslikult põhjendamatul“ vajab selgeid hindamiskriteeriume õigusnormis endas.	Teadmiseks võetud Vt kommentaarile nr 48 esitatud vastust.

82.	Haridus- ja Teadusministeerium	VTK-st ei nähtu erandite kohaldamise võimalust teatud liiki päringutele, sh regulaarsetele masin-masin päringutele, mille puhul puudub konkreetne ametnikust töötaja ja mille vastu võib andmesubjekti huvi olla minimaalne.	Selgitatud Vt kommentaarile nr 22 esitatud vastust.
83.	Haridus- ja Teadusministeerium	Andmejälgijas logikirjete viitega avaldamise osas (nt peale menetluse lõppu) märgime, et ei ole selge, milline tehniline lahendus võimaldaks andmesaajal teavitada andmete väljastajat logikirje avalikustamise piirangust või selle lõppemisest.	Teadmiseks võetud Vt kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).
84.	Rahandusministeerium	<p>Leiame, et VTK-s puudub võimalus kohaldada erandeid teatud liiki päringutele ning teeme ettepaneku:</p> <p>1) võimaldada päringupõhiseid erandeid mass-, automaat- ja masin-masin päringutele (võimaldada neid mitte andmejälgijas kuvada);</p> <p>2) välistada või ajutiselt varjata uurimisasutuste ja kriminaalmenetluses tehtud päringute kuvamine;</p> <p>3) lahendada olukord, kus sama x-tee päringut kasutatakse nii haldus- kui ka süüteomenetluses. Peab olema tagatud, et uurimisasutuse tehtud päringud ei jõuaks andmejälgijasse üldse või väemalt enne menetluse lõppu. Selleks on vaja selget</p>	Selgitatud <p>1) Vt kommentaarile nr 22 esitatud vastust;</p> <p>2) Vt kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5);</p> <p>3) Vt kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).</p> <p>4) Täname tagasiside eest. VTK autorid kaaluvad rahvusvahelise ametiabi raames tehtavate päringute tarbeks täiendava erandi loomist või sõltuvalt andmejälgija prognoositavate arenduskulude proportsionaalsusest vajadusel ka laiemaid välistusi, vastavalt kommentaaris nr 5 kirjeldatule.</p>

		<p>mehhanismi menetluse lõppemise info edastamiseks ning vastutuse määratlemiseks (sh kas ja kuidas teavitab andmesaaja menetluse lõppemisest vastutavat töötajat või andmeandjat). Ilma selle lahenduseta ei ole võimalik adekvaatselt hinnata arendus- ja ressursivajadust. Samuti võib vajalikuks osutuda andmejälgija rakendamine päringut tegeva asutuse juures, mis tähendab täiendavat arendust ja haldust ning mõjutab nii andmete andjaid kui saajaid. Küsimus tõstatati ka 18. novembril 2025. a toimunud kohtumisel Justiits- ja Digiministeeriumiga, millele vastati, et probleemiga tegelemiseks luuakse uuel aastal töögrupp;</p> <p>4) välistada rahvusvahelise ametiabi raames tehtud päringud, arvestades, et riigisisese õigusega ei ole võimalik kohustada välisriike teavitama Eesti ametiasutusi menetluste lõppemisest. Seega puudub mehhanism logide õigeaegseks avalikustamiseks.</p>	
85.	Rahandusministeerium	<p>Leiame, et andmejälgijaga liidestumise vastutus ja rollijaotus vajab selget määratlemist. Teeme ettepaneku sätestada liidestumise kohustus andmesaajale, kuna just tema algatab menetluse ja teab töötlemise eesmärgi ning võimalikke vajadusi nähtavuspiirangute seadmiseks. Samuti juhime tähelepanu, et X-tee vaates puudub praegu mehhanism, millega</p>	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>Andmejälgija protsessides osalevate osapoolte rollijaotust kindlasti täpsustatakse eelnõu ja seletuskirja tasandil.</p> <p>Liidestumise kohustus on kavandatud päringu adressaadiks oleva andmekogu vastutavale töötajale, lähtudes AvTS 5¹ peatüki regulatsioonist,</p>

		<p>andmesaaja saaks teavitada andmeandjat logikirje avalikustamise piirangust või selle äralangemisest (nt menetluse lõppemisest).</p>	<p>mille kohaselt vastutab andmekogu vastutav töötaja andmekogu haldamise ja arendamise seaduslikkuse eest (sh lihtsustatult öeldes ka selle eest, kas “küsimisele” antakse andmekogust andmed välja või mitte). Andmejälgija tehniline arhitektuur lähtub samuti põhimõttest, et logikirje kuvatakse selle andmekogu juures, kust andmeid päritakse.</p> <p>Tõsi on, et täna puudub ühtne mehhanism, mille kaudu andmesaaja saaks struktureeritult teavitada andmeandjat logikirje avalikustamise piirangust või selle äralangemisest. Selle lahendamine on eeltingimus regulatsiooni rakendamiseks. Analüüsitakse nii vastava tehnilise arenduse maksumust kui ka alternatiive (sh teatud asutuste päringute / teatud menetlustes tehtud päringute n-ö <i>blacklisting</i>).</p> <p>Lahendus peab olema automatiseeritud ja süsteemne. Ei ole aktsepteeritav, et logikirjete nähtavuspiirangute rakendamine või piirangute äralangemisest teavitamine jääks manuaalseks suhtluseks. Selline valik tooks kaasa ülisuure veaohhtlikkuse ja ebamõistliku töökoormuse.</p>
--	--	--	--

86.	Rahandusministeerium	<p>Juhime tähelepanu järgmistele täpsustamist vajavatele asjaoludele:</p> <p>1) mitut isikut puudutavate päringute puhul (nt sõiduki omaniku ja kasutajate andmed) – kelle suhtes tuleb logikirje kuvada, kas kõigi isikute või ainult selle isiku osas, kelle suhtes paring tehti;</p> <p>2) teatud teenuste kaudu tehtud päringute puhul (nt Pääsuke → RIA → MTA) – kes loetakse päringu teostajaks (nt kui juhatuse liige teostab päringu) ja milline info tuleb andmejälgijasse edastada;</p> <p>3) kas avalike andmete (nt maksuvõlg) kohta tehtud isikukoodipõhised päringud kuuluvad kuvamisele;</p> <p>4) kas kohustus laieneb üksnes riigiasutuste vahelisele andmevahetusele või ikkagi kõigile (KOV-d, ettevõtted, kodanikud, välisriigi ametiasutused jne);</p> <p>5) kas kohustus kaasneb siis, kui tehakse päring isikukoodi alusel või ka siis, kui väljundis on isikukoodid;</p> <p>6) milline on täpne avalikustamisele kuuluv andmekoosseis, sh kas ja millal tohib avaldada päringu teostaja isikuandmeid,</p>	<p>Selgitatud</p> <p>1) Kui andmetöötlustoiming tehakse konkreetse isiku suhtes, kuid vastuses sisalduvad ka teiste füüsiliste isikute andmed, tuleb andmejälgijas kuvada isikuandmete töötlemist puudutav teave kõigile isikutele, kelle isikuandmed algse päringu tulemusel tegelikult tagastati (vastuses sisaldusid). Iga andmesubjekt näeb siiski logikirjet enda isikuandmete töötlemise kohta, mitte teiste päringule koostatud vastuses sisaldunud inimeste isikuandmeid.</p> <p>2) Andmejälgija eesmärk on teha nähtavaks füüsiliste isikute isikuandmete töötlemine. Kui päringu tulemusel saadakse andmeid füüsiliste isikute kohta, tuleb nende isikute andmejälgija vaadetes kajastada vastav logikirje. Päringu teostaja isiku kuvamine sõltub rollist, milles ta tegutses (juriidilise isiku esindajana või füüsilise isikuna).</p> <p>3) Andmete avalikkus (nt MKS § 27 tähenduses) ei välista isikuandmete töötlemise fakti. Kui üle x-tee tehakse konkreetse isikuga seotud päring, tuleb see andmejälgijas kajastada vaatamata sellele, et andmed on kõigile kättesaadavad, seda välja arvatud juhtudel, mil esineb seadusest tulenev alus andmesubjekti teabeõiguse piiramiseks.</p> <p>4) Liidestumiskohustus kohaldub AvTS tähenduses riigi infosüsteemi kuuluvatele, X-teega liidestatud andmekogudele, mis on asutatud avaliku ülesande</p>
-----	-----------------------------	---	--

		arvestades menetlus- ja andmekaitsepiiranguid.	<p>täitmiseks ja töötlevad isikuandmeid. Seda sõltumata sellest, kas andmekogu vastutav töötleja on riigiasutus, KOV või muu avaliku ülesande täitja.</p> <p>5) Liidestumiskohustus ei sõltu sellest, kas päring tehakse isikukoodi alusel. Liidestumiskohus on andmekogu vastutaval töötlejal. Päringu andmejälgijas kuvamisel on otsustav on see, kas päringu tulemusel töödeldakse unikaalselt tuvastatava füüsilise isiku andmeid – st kas töödeldud andmed on kokku viidavad konkreetse inimese isikukoodiga, mis vastavas andmekogus sisaldub. Kui jah, siis peab vastav logikirje olema selle isiku vaates nähtav.</p> <p>6) Andmejälgija vahendusel avalikustatavate logikirjete üksikasjad sätestatakse loodavas eelnõus (kavandatult rakendusakti tasandil).</p>
87.	Rahandusministeerium	<p>Palume täpsustada regulatsiooni päringu tegemise põhjendust puudutavaga, sh kas ja millises vormis sisaldavad tänased logikirjed põhjendusi ning kuidas tagada nende arusaadavus.</p> <p>Tõstatame kaks põhiküsimust:</p> <p>1) kelle vastutus on tagada andmejälgijas kuvatava päringu (logikirje) selgituse arusaadavus ning kas ja millises ulatuses peab andmekogu vastutav töötleja päringutega koos esitatud selgituste üle järelevalvet tegema;</p>	<p>Selgitatud</p> <p>Nõustume, et andmejälgijas kuvatavad logikirjed peavad olema andmesubjektile arusaadavad ja üheselt mõistetavad, et vältida põhjendamatute pöördumiste arvu kasvu. VTK-s on viidatud nii tänaste selgituste ebaühtlasele kvaliteedile kui ka vajadusele kehtestada määruse tasandil miinimumnõuded logikirjete põhjenduste selgusele ning vajadusel toetada seda juhendmaterjalidega (vt ka kommentaarile nr 1 esitatud vastust).</p> <p>Eesmärk ei ole panna päringu tegijatele kohustust iga päringut käsitsi ümber sõnastada, vaid kujundada</p>

		<p>2) kelle vastutus on tagada päringute korrektne kajastamine andmejälgijas, arvestades, et andmeandjal ei pruugi olla täielikku teavet päringu eesmärgi või andmesubjekti teabeõiguse piirangute muutumise kohta.</p>	<p>ühthlustatud reeglistik ja lahendus, mis võimaldab menetluse liigi või töötaja rolli alusel esitada piisavalt konkreetse ja arusaadava selgituse.</p> <p>Päringu tegemise põhjuse sisuline määratlemine on päringut tegeva asutuse vastutus, kuna see asutus teeb päringu temal lasuvate avalike ülesannete täitmiseks (tema on vastava päringu osas isikuandmete vastutav töötaja);</p> <p>Päringute tehniline kajastamine andmejälgijas tuleneb andmekogu vastutava töötaja liidestumiskohustusest. Päringu eesmärgi ja võimalikke avaldamispiiranguid puudutav sisuline teave peab aga pärinema päringu tegijalt. Oleme nõus, et eelnõu koostamisel saab eelnevat täpsustada ja eriarusaamade vältimiseks üheseltmõistetavalt sätestada.</p>
88.	Rahandusministeerium	<p>Regulatsioon peab täpselt määratlema andmejälgijas avalikustatavate andmete ulatuse, et tagada proportsionaalsus ja isikuandmete kaitse.</p> <p>Päringu teinud ametniku nime ja isikukoodi kuvamine ei ole õigustatud ja võib kujutada endast turvariski. Pooldame ametipõhist kuva ja asutusepõhist vastutust. Igal asutusel on kohustus jälgida andmetöötlusreeglite täitmist ning vajadusel tuvastada päringu teinud ametnik, kuid avalikkusele seda ei</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Nõustume. Andmesubjektil <i>reeglina</i> ei olegi õigust konkreetsete ametnike nimede/isikukoodide tasandil infole, sest ametnik või töötaja ei kvalifitseeru üldjuhul iseseisvaks isikuandmete töötlejaks (v.a juhul, kui ta oma ametialast pädevust ületab). Tööülesandeid täitev ametnik ega töötaja ei kvalifitseeru ka isikuandmete “<i>vastuvõtjaks</i>” IKÜM art 15(1)c) tähenduses. Andmetöötluse eest vastutab organisatsioon kui vastutav töötaja. Kindlasti ei pea andmejälgija vahendusel võimaldama indiviidi (ametnik, töötaja) tasandil juurdepääsu. Nendel</p>

		eksponeerita. See ei ole andmekaitseõiguste tagamisel ka vääramatult vajalik.	<p>ülimalt erandlikel juhtudel, kus selline info võib vajalik olla, tuleb andmesubjektil pöörduda vastutava töötaja poole n-ö traditsioonilise juurdepääsutaotlusega ning vajadusel pöörduda AKI poole.</p> <p>Eelmises lõigus kirjeldatud lähenemine on kooskõlas ka Euroopa Kohtu praktikaga (<i>nt C-579/21 - Pankki S</i>), milles kohus kinnitas, et põhimõtteliselt ei anna IKÜM andmesubjektile õigust saada teavet oma isikuandmeid töödeldud konkreetsete töötajate isikuandmete kohta, v.a väga erandlikel juhtudel (kui vastav teave on andmesubjekti õiguste teostamiseks hädavajalik ning vastavate töötajate õigustega tasakaalus).</p>
89.	Rahandusministeerium	<p>Nõustume vajadusega tagada logikirjete arusaadavus, kuid juhime tähelepanu, et sama andmekoosseisu kasutamine erinevates menetlustes võib muuta selgitused keerukaks. Ühtlasi toob põhjenduste muutmine kaasa arenduskulud.</p> <p>Lisaks tuleb hinnata 3-aastase säilitustähtaja kooskõla eriseaduste ja andmekogude põhimäärustega ning sellest tulenevat võimalikku vajadust muuta asjassepuutuvate andmekogude aluseks olevaid õigusakte.</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Mõistame, et sama andmekoosseisu kasutamine erinevates menetlustes võib muuta logikirjetele üheseltmõistetavate selgituste loomise keerukamaks. Samas tuleb võimaluse piires tagada, et logikirje annaks inimesele arusaadava teabe selle kohta, millis(t)e menetlus(t)e või alternatiivselt andmetöötluseesmärgi raames päring tehti. Täielikku sisulist läbipaistvust ei ole andmejälgija kaudu paraku võimalik saavutada, kuid võrreldes tänase olukorraga on selgituste kvaliteeti kindlasti võimalik parandada.</p> <p>Eelnõu koostamisel analüüsitakse regulatsiooni koostoimet eriseaduste ja andmekogude</p>

			<p>põhimäärustega, sh juhtumeid, kus kehtivad lühemad logide säilitamise tähtajad. Kavandatavas regulatsioonis (eelduslikult rakendusakti tasandil) nähakse ette just konkreetset andmejälgija logikirjeid puudutavad erisused, vältimaks võimalikke normikollisioone. Andmekogude suure hulga tõttu on mõistlik kõnealune küsimus lahendada n-ö tsentraalselt, mitte iga andmekogu põhimääruse tasandil.</p>
90.	Rahandusministeerium	<p>Leiame, et mõjude eelanalüüs vajab täiendamist, sh:</p> <p>1) tuleb hinnata andmevahetuslepingute põhjade ülevaatamise ja olemasolevate lepingute muutmise vajadust;</p> <p>2) avaliku sektori andmesaajate mõju kirjeldamisel tuleks kasutada konkreetseid võrdlusandmeid (nt andmesubjektide pöördumiste arv enne ja pärast andmejälgijaga liidestumist konkreetse infosüsteemi, nt POLISE näitel, kuna selle vastu on eelduslikult andmesubjektide huvi suur).</p> <p>Lisaks rõhutame, et ajalise viitega logikirjete avaldamise lahendus eeldab täiendavat analüüsi ja arendust, kuna paljudel juhtudel ei ole võimalik avaldamise aega ette fikseerida.</p>	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>VTK-s on esitatud esmane mõjude kaardistus. Detailsem mõjuanalüüs viiakse läbi eelnõu ja selle seletuskirja koostamise etapis. Selles faasis käsitletakse ka küsimust sellest, kas andmevahetuslepingute sisuline muutmine on vajalik või piisab tehniliste lahenduste ja juhendmaterjalide täpsustamisest. Olukorras, kus andmejälgija rakendamine toimub selge seadusliku aluse alusel, ei ole vähemalt esmaselt ja ilmselgelt ette näha olulises mahus andmevahetuslepingute muutmise vajadust.</p> <p>Mõjude hindamisel kaalutakse seletuskirjas konkreetsete andmekogude kohta illustratiivsete näidete esitamist (sh teabepäringute maht enne ja pärast liidestumist). Samas tuleb arvestada, et andmekogude ja -koosseisude eripärade tõttu ei pruugi üksiknäited olla üldistatavad kõigile andmekogudele.</p>

			Teatud päringute ajalise viitega avaldamist puudutavas osas vt kommentaarile nr 5 esitatud vastust (lõigud 3-5).
91.	Rahandusministeerium	<p>RIA roll andmejälgija kui keskse lahenduse kasutuselevõtmisel vajab täpsemat õiguslikku määratlemist.</p> <p>VTK-s on viidatud võimalusele käsitada RIA-t teatud ulatuses isikuandmete vastutava töötlejana, kuid see ei kajastu kavandatavates sätetes.</p> <p>Samuti ei ole selge, mida tähendab RIA „haldamise” roll isikuandmete töötlemise kontekstis. Palume loodavas regulatsioonis üheselt määratleda RIA roll ja vastutus andmejälgijas töödeldavate isikuandmete suhtes.</p>	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>Kuigi vastutava töötleja roll on funktsionaalne, st tuleneb töötlemise faktilistest asjaoludest (<i>kes määrab kindlaks töötlemise eesmärgid ja vahendid või – avaliku sektori puhul – kellel lasuvate avalike ülesannete täitmisega tegemist on</i>), siis nõustume, et üheseltmõistetavuse huvides võiks RIA roll andmejälgijaga seotud andmetöötluses olla sõnaselgelt määratletud.</p> <p>RIA kui „<i>AJ teenuse arendamise ja haldamise eest vastutav asutuse</i>” all on mõeldud eeskätt RIA rolli andmejälgija rakenduse arendamisel ja selle toimivuse tagamisel. Nii seda küsimust kui ka andmejälgija rakendamisega kaasneva RIA-poolse andmetöötluse sisu käsitletakse eelnõu ja seletuskirja koostamisel üksikasjalikumalt. Vajalik on tagada selgus, millises ulatuses ja millisel õiguslikul alusel kõigi andmejälgija rakendamisega seotud osapoolte läbiviidav andmetöötlus toimub. Eesmärk on vältida eriarusaamu ja vaidlusi, mh andmekaitsealast rollijaotust puudutavates küsimustes.</p>

92.	Rahandusministeerium	AvTS § 43 ⁹ sätestab riigi infosüsteemi kindlustavate süsteemide loetelu. Palume eelnõu seletuskirjas selgitada, miks ei ole andmejälgija kindlustav süsteem, vaid eraldiseisev kohustuslik infosüsteem.	Selgitatud <i>[JustDigi]</i>
93.	Rahandusministeerium	<p>Väljatöötamiskavatsuse punktis 7 käsitletakse olukorda, kus andmejälgijat kasutatakse isiklikul otstarbel, kasutusjuhu näitena on toodud päringud kinnistusraamatusse. See väljatöötamiskavatsuse osa toob esile erinevate huvide põrkumise - ühelt poolt on tegemist avaandmetega, mis on kõigile võrdsetel alustel kättesaadavad, teisalt võivad ka avaandmed oma olemuselt vajada täiendavaid piiranguid (st avaandmete taaskasutamise viisi piiranguid), et tagada tõhusamalt inimese eraelu puutumatuse kaitse. Sellise lähenemise näiteks on 2025. aasta alguses jõustunud kinnistusraamatuseaduse § 74 muudatused.</p> <p>Väljatöötamiskavatsus ei käsitle aga mingilgi moel avaandmeid sisaldavate andmekogude puhul andmejälgija kasutuselevõtmist. Tegemist on olulise küsimusega, kuna andmejälgija kasutamine võib märkimisväärselt riivata avaandmete kohta päringuid tegeva isiku õigusi. Neid vastanduvaid õigusi tuleb eelnõu seletuskirjas põhjalikult analüüsida ning leida tasakaalustatud lahendus.</p>	<p>Mittearvestatud</p> <p>Asjaolu, et teatud andmed võivad kvalifitseeruda avaandmeteks (st olla üldiselt ja vabalt kättesaadavad), ei tähenda, et tegemist ei oleks isikuandmetega ning et nende töötlemisel ei kohalduks kogu isikuandmete töötlemisega seonduv regulatsioon.</p> <p>AKI on korduvalt väljendanud seisukohta – ja VTK autorid nõustuvad sellega – et kõigi, sh avalikult kättesaadavate andmete kasutamine peab olema selgelt põhjendatud ning õiguslikult läbimõeldud. <u>Andmete avalikkus ei anna vaba voli nende mistahes viisil töötlemiseks.</u></p> <p>Andmejälgija tehnilise ülesehituse tõttu on see piiratud üle x-tee toimuva andmevahetuse ja päringutega. Seetõttu ei ole näiteks võimalik andmejälgijat rakendada andmete teabevärava (varasemalt avaandmete portaal) kaudu kättesaadavate andmete allalaadimisel, mis võivad samuti sisaldada isikuandmeid.</p>

94.	Rahandusministeerium	<p>Märgime, et VTK ei erista riigisektorit ja kohaliku omavalitsuse üksusi, mistõttu tuleb eeldada, et andmejälgija kohustus laieneb ka KOVidele.</p> <p>KOVide võimekus võib riigisektorist oluliselt erineda ning seda aspekti ei ole VTK-s lahenduste ega mõjuhindangu osas käsitletud. Palume eelnõu seletuskirjas KOVide eripära ja mõju eraldi analüüsida.</p>	<p>Selgitatud</p> <p>Vt sellega seoses kommentaaridele nr 18, 45 ja 46 esitatud vastuseid.</p>
95.	Rahandusministeerium	<p>Leiame, et kavandatud 6-kuuline rakendustähtaeg ei ole realistlik, arvestades nõuete ebaselgust ja liidestuste mahtu (nt EMTA-l 73 andmekogu, ca 60 alamsüsteemi ja 322 x-tee teenust).</p> <p>Palume arvestada kuni 2-aastase üleminekuajaga alates kohustuse jõustumisest ning realistliku lõpptähtajana 31.12.2029, eeldusel et tagatakse vajalik rahastus. Kulude täpset mahtu ei ole praegu võimalik hinnata.</p>	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>Vt kommentaarile nr 49 esitatud vastust.</p>
96.	Rahandusministeerium	<p>Palume arvestada, et andmejälgijaga liidestumine suurendab oluliselt töökoormust, sh:</p> <p>1) võib kaasneda kliendipöördumiste märkimisväärne kasv;</p> <p>2) andmevahetuslepingud tuleb üle vaadata ja vajadusel muuta;</p>	<p>Teadmiseks võetud, selgitatud</p> <p>VTK sisaldab mõjude eelhindangut (esmast mõjude kaardistust). Detailsem mõjuanalüüs koostatakse eelnõu ja selle seletuskirja ettevalmistamisel. Selles etapis hinnatakse võimaluste piires ka mõju andmekogude vastutavatele töötlejatele ja andmesaajatele, sh töökoormuse, arendusvajaduste vaates.</p>

		<p>3) logikirjed tuleb ümber kujundada, et kuvada arusaadav päringu põhjus.</p> <p>Leiame, et mõju andmekogude vastutavatele töötlejatele ja avaliku sektori andmesaajatele tuleb täiendavalt analüüsida ning rõhutada vajadust lahendada viitega avaldamise küsimus, mis eeldab täiendavaid arendusi.</p>	<p>VTK-le laekunud tagasiside, sealhulgas töökoormuse muutust ja logikirjete viitega avaldamise lahendusi puudutavad tähelepanekud, on oluline sisend edasisele analüüsile. Viimase osas vt ka kommentaarile nr 5 esitatud vastust.</p>
97.	Rahandusministeerium	<p>Normitehniline märkus: kuigi tegemist on alles väljatöötamiskavatsusega, juhime tähelepanu, et avaliku teabe seaduse § 43¹⁰ on juba „broneeritud“ Riigikogus menetluses olevas Justiits- ja Digiministeeriumi koostatud avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduse eelnõus (759 SE).</p>	Teadmiseks võetud
98.	Rahandusministeerium	<p>Leiame, et andmejälgijas tuleb teha erand Rahapesu Andmebüroo (RAB) tegevusele ning jätta RABi poolt registritesse tehtud päringud andmesubjektile kuvamata.</p> <p>RABi päringute avalikustamine kahjustaks süütegude tõkestamist ja avastamist, arvestades RABi ülesandeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel ning tegevuse konfidentsiaalsust.</p> <p>RAB-i tegevuse salajasust rõhutab ka RahaPTS ja FATF-i soovitusel.</p>	<p>Selgitatud</p> <p>Mõistame, et RAB tegevuse eripära tõttu esineb olukordi, kus andmesubjekti teabeõigus ja menetluse eesmärgi saavutamine huvadena omavahel põrkuvad.</p> <p>VTK kohaselt on selles osas olukord põhimõtteliselt analoogne teiste menetlustega, mille puhul seadus näeb ette andmesubjekti teabeõiguse ajutise või üldise piiramise. Kui eriseadus annab aluse jätta andmesubjekti nn traditsiooniline juurdepääsutaotlus sisuliselt rahuldamata, tuleb samast alusest lähtuda ka andmejälgija logide nähtavuse määramisel.</p>

		<p>Kui täna eriseaduses eskisteeriv õiguslik alus ei kata Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul piisavalt RABi päringute salajasust, palume eelnõus luua selge alus RABi päringute andmeälgi ja mittekuvamiseks, arvestades ka käimasolevat Euroopa Kohtu eelotsuse menetlust (C-222/25).</p>	<p>Regulatsiooni eesmärk ei ole võimaldada andmeälgi ja kaudu juurdepääsu teabele, millele andmesubjektil ka muul viisil õigust ei oleks. Õiguslik ja tehniline lahendus peab välistama olukorra, kus andmeälgi ja kaudu avaldatakse teavet, mis seaduse kohaselt peab jääma konfidentsiaalseks.</p> <p>Eelnõu ja tehnilise lahenduse kavandamise järgmistes etappides analüüsitakse koostöös RIA ja asjakohaste asutustega, kas teatud menetlustes tehtud päringud tuleks andmeälgi ja vaatest täielikult välistada (sh ka tagantjärele nähtavuse võimaluseta) või on põhjendatud teatud asutuste päringute täielik nn <i>blacklist</i>'i lisamine (sarnaselt tänase korraldusega). Vt selles osas ka kommentaarile nr 5 jäetud vastust.</p>
99.	Rahandusministeerium	<p>Informatiivselt juhime tähelepanu, et avaliku teabe seadust tuleb koostöös Rahandusministeeriumi ja Riigi Tugiteenuste Keskusega täiendada ka uue dokumendihaldussüsteemi rakendamiseks vajalike sätetega.</p>	Teadmiseks võetud

Avaliku teabe seaduse ja teiste seaduste muutmise

seaduse eelnõu seletuskirja juurde

Lisa 2

Väljatöötamise kavatsuste kooskõlastustabelid

Väljatöötamise kavatsus nr 3

Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus

Keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise lahendus

	Kooskõlastaja/ettepaneku esitaja	Märkus/ettepanek	JDM seisukoht
1.	Andmekaitse Inspeksioon	AKI nõustub väljatöötamiskavatsuses (VTK) toodud seisukohtadega ning toetab erinevate dokumentide kättetoimetamise tõhustamist. AKI nõustub VTK-s toodud seisukohaga, et juurdepääsu tuleks piirata eelkõige mugavusteenuste kasutamisele. Oluline on õigusliku aluse loomine keskses lahenduses isikuandmete töötlemise lubatavuseks ning kavandatav regulatsioon peab arvestama IKÜM-ist tulenevate andmekaitsevenõuetega.	Võtame teadmiseks.
2.	Eesti Advokatuur	Nõustume, et keskse dokumentide kättetoimetamise võimaluse loomine on nii riigi kui ka üksikisikute huvides, sest see vähendab rahalist kulu ja loob õigusselgust. Samas ei arvesta VTK kättetoimetamisportaali jt sarnaste portaalide rakendamisega ilmnenud kitsaskohtadega. Lisaks dokumentide kättesaamisele on isikutele tehtud keeruliseks ka riigile dokumentide esitamine (vt Riigikohtu lahendit nr 3-23-462/20, pp 20.2-20.6.).	Täname ettepaneku eest. Täpsemad arutelud arendusplaani osas toimuvad jooksvalt.

		Seetõttu peaks loodav lahendus olema mitte ainult dokumentide kättetoimetamise, vaid ka dokumentide esitamise lahendus ehk selle kaudu toimuks kogu mõlemapoolne suhtlus riigiga.	
3.		Soovi korral peaks isikul olema võimalik seadistada talle kätte toimetatud ja esitatud dokumentide elektroonilise ära kirja automaatne saatmine valitud e-posti aadressile ning saada digitempliga kinnitus dokumendi kättesaamise või esitamise kohta. Isikul, eriti füüsilisel isikul, kes ei saa mingil põhjusel kättetoimetamisportaali kasutada, peab olema hõlbus võimalus kas määrata dokumentide vastuvõtmiseks esindaja või nõuda dokumentide edastamist paberpostiga või anda nõusolek, et dokumendid edastatakse talle e-postiga ilma kättetoimetamise kinnitamise vajalikkuseta.	Täname ettepaneku eest, nõustume väljatoodud ettepanekutega. Täpsemad arutelud arendusplaani osas toimuvad jooksvalt.
4.		Põhjendatud näib lähenemine, et lahenduse proportsionaalust hinnatakse konkreetse e-teenuse põhiselt. Hetkel on küll raske ette näha, millisel juhul saaks dokumendi vastuvõtmist lugeda sedavõrd koormavaks, et pidada piirangut avalike e-teenuste kättesaadavusele ebaproportsionaalseks, kuid selliseid olukordi ei saa siiski välistada.	Võtame teadmiseks.
5.		Advokaadi kutsega seoses tekib küsimus seoses võimaliku topeltrolliga. Kas advokaadi poolt esindajana vastu võtmata dokument annab aluse piirata advokaadi kui eraisiku ligipääsu e-teenustele? Ehk kas on võimalik, et näiteks puhkusreisil viibiva advokaadi ligipääsu teatud e-teenusele piiratakse seetõttu, et ta puhkuse ajal pole esindajana menetlusedokumenti vastu 2 võtnud? Eelduslikult viivituse pikkus, mis piirangule aluse annab, on küll pikem, kui eeltooduga seonduv õigustatud viivitus, kuid see küsimus vajaks sellelegi poolest tähelepanu. Seejuures ei pruugi küsimus puudutada ainult advokaate. Antud küsimuse osas oleme tänulikud, kui saame teie tagasiside.	Võtame teadmiseks. Postkasti lahenduses on eesmärgiks need kõrvaldada. Postkasti vaates on funktsionaalsus loodud ja on arendatud eraldi vaated – eraisik ja ettevõtja. Eraisikute volituste tegemine tekib koos volituste haldamise süsteemi Pääsukese arendamisega. Eraisiku ligipääs e-

			<p>teenustele ei saa olla piiratud, kui tegemist on volitatud esindamisega.</p> <p>Esindaja rolli täites eraisiku teenuseid ei piirata.</p>
6.	Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit	Toetame väljatöötamiskavatsuse üldist eesmärki tagada riigiga suhtlemisel kiirem, turvalisem ja tõhusam dokumentide kättetoimetamine.	Võtame teadmiseks.
7.		Puudub selge ülevaade, kui suur on tegelik lahendamist vajav probleem ja millist kokkuhoidu uus süsteem annaks. Eriti oluline on eristada kahte väga erinevat eesmärki: kas soov on luua toimiv ja kasutajasõbralik postkastiteenus või seatakse peamine fookus mehhanismile, millega piirata inimeste juurdepääsu e-teenustele juhul, kui nad dokumentidega ei tutvu? Need eesmärgid vajavad eraldi käsitlemist. Alles pärast seda on võimalik hinnata, milliseid kulusid ja sääste uus lahendus tegelikult kaasa toob, sealhulgas näiteks kui palju tähtitud kirju kodanikele täna saadetakse ja kui suures mahus kulusid oleks võimalik vähendada.	Võtame kommentaarid teadmiseks ja arvestame tähelepanekuid. Käsitlemegi eraldi teemadena. E-teenuste piiramise osa puudutab väga väike osa, see on üks funktsionaalsus kogu postkasti teenusest.
8.		Eesti e-riigi tugevuseks on seni olnud hajus arhitektuur. Ühe keske süsteemi kohustuslik kasutuselevõtt looks pudelikaela ning toob kaasa kulusid kõigile osapooltele. Kui teenus tõesti lihtsustab protsesse, peaks see laienema loomuliku kasutuselevõtu kaudu, mitte kohustuslikult. Keske süsteemi kaudu kogu ühiskonna dokumentide edastamine koondab riskid ühte kohta. Vajalik on põhjalik riskianalüüs ning sõltumatu regulaarne audit, et tagada nii küberturvalisus kui ka usaldus kodanike ja ettevõtete silmis.	Selgitame. Eesmärk on konsolideerida sarnast teenust pakkuvaid keskkondi. Üks keskne teenus on turvalisem ja usaldusväärsem ning kasutajasõbralik. RIA süsteemid on turvalisemad

			kui üksikud postkastid erinevates asutustes.
9.		Kavandatav teenus võiks vastata Euroopa Liidu määratletud registreeritud andmevahetusteenuse (Registered Electronic Delivery Service) standardile. See looks ühtse regulatiivse raamistiku, tagaks sõltumatu järelevalve ja välistaks huvide konflikti, kui sama asutus arendab teenust ning teostab järelevalvet.	Mitte arvestada. Andmevahetus toimub üle x-tee.
10.		Tuleks hinnata võimalust pakkuda teenust turult hangitava või litsentseeritava lahendusena, sh rahvusvaheliselt, mitte ainult RIA arendatava teenusena. Miks on vaja luua riiklik keskne postkast selle asemel, et tekitada vaba postkastilahenduste turg läbi standardite?	Mitte arvestada. Riiklik postkast juba eksisteerib ja on keskne lahendus, uus versioon on 2.0. Vabalt turult hankides tekivad vastutuse, turvalisuse ja küberkaitse küsimused, mida ei ole võimalik keskselt hallata. Tegemist on kriisiolukorras keskse kanaliga.
11.		Piirdumine ainult e-posti teavitustega on ebapiisav. Vähemalt SMS-teavitused ning kaasaegsed kanalid, nagu mobiilirakendused või API-põhised teavitused, on vajalikud, et tagada teavituste jõudmine erinevate kasutajarühmadeni.	Selgitame. SMS-teavitused on olemas. Eesti.ee mobiilirakenduse teavitused on lähiajal tulemas.
12.		Kavandatav automaatne e-teenuste piiramine, kui isik pole dokumenti vastu võtnud, on ebaproportsionaalne ja võib viia olukorrani, kus riik kasutab elanike suhtes liigseid repressiivseid meetmeid. E-teenuste piiramine peaks olema viimane abinõu, mitte	VTK-s on toodud, et e-teenuste piiramise funktsiooni kasutuselevõtmine on võimalik vaid eelneva

		lahenduse vaikimisi osa. ITL-i hinnangul võiks piiramist lubada üksnes kitsalt piiritletud juhtudel ning iga juhtumi puhul tuleks teha eraldi mõjude analüüs	põhjaliku mõjude ja põhiõiguslikkuse analüüsiga, mis tehakse eelnõu raames. Selle funktsiooni rakendamine saab võimalik olla vaid tuginedes õiguslikule alusele. Samuti on tegemist meetmega, kus hoidutakse dokumendi vastuvõtmisest ja e-teenuseid piiratakse vaid tähtaja saabunud vastu võtmata dokumentide puhul ning dokumendi vastu võttes avatakse teenused koheselt.
13.		Kokkuvõttes leiame, et kavandatud lahendus nõuab põhjalikku täiendavat analüüsi. Toetame dokumentide elektroonilise kättetoimetamise arendamist, kuid see peab põhinema selgel probleemi määratlusel ja kulude-tulude analüüsil, olemasolevate lahenduste maksimaalsel kasutamisel, rahvusvaheliste standardite järgimisel ning proportsionaalsel ja piiratud sekkumisel kodanike õigustesse. Selle väljatöötamiskavatsusega kavandatakse väga põhimõttelist muudatust ehk eemaldumist senisest praktikast, mille järgi teenuste kättesaadavus ei sõltu üldjuhul kohustuse täidetavusest. See nõuab suuremat avalikku diskussiooni ning ei tohiks olla väike detail uue tehnilise lahenduse puhul nagu praegu väljatöötamiskavatsusest mulje jääb. Palume neid seisukohti eelnõu koostamisel arvesse võtta ning ITL on valmis ka edasises menetluses panustama ja kaasuma. Ühtlasi teeme ettepaneku korraldada kohtumine, kus	Võtame teadmiseks ja oleme kohtumisele avatud.

		Justiits- ja Digiministeerium tutvustab algatust ning selle eesmärgi, ITL-i liikmed saavad võimaluse selgitada oma seisukohti ja arutame ühiselt tekkinud küsimuste üle	
14.	Eesti Kaubandus- Tööstuskoda	<p>Väljatöötamiskavatsuse toob välja võimaluse piirata e-teenuste kasutamist juhul, kui kättetoimetatud dokumenti ei ole vastu võetud (VTK lk 4, 6).</p> <p>Oleme seisukohal, et eluliselt tähtis on, et sellised piirangud oleksid proportsionaalsed ja ei takistaks ettevõtjate juurdepääsu vältimatutele teenustele. Näiteks ei tohiks see takistada maksude deklareerimist, riigihangetel osalemist, tervishoiu- või sotsiaaltoetustega seotud teenuseid või muid elutähtsaid toiminguid. Näiteks kui ettevõtja on jätnud vastu võtmata ühe dokumendi, mis on seotud äriregistri toimingutega, ei oleks proportsionaalne piirata tal ligipääsu kõigile riiklikele e-teenustele, näiteks maksude deklareerimisele.</p> <p>Kaubanduskoda on seisukohal, et e-teenuste piiranguid tuleks rakendada vaid juhtudel, kui teade või dokument on otseselt seotud konkreetse toiminguga, mida kasutaja on sooritanud või kavatseb sooritada. Näiteks, kui ettevõtja siseneb e-äriregistrisse, et esitada majandusaasta aruannet, võib piirata juurdepääsu samadele äriregistriga seotud teenustele seni, kuni ettevõtja ei ole vastu võtnud talle kättetoimetatud dokumenti, mis puudutab äriregistri toiminguid. See piirang ei tohiks aga ulatuda teiste e-teenusteni, nagu maksude deklareerimine või riigihangetel osalemine.. Leiame, et proportsionaalsed piirangud on need, mis on otseselt seotud konkreetse teenusega ja ei takista juurdepääsu teistele olulistele teenustele.</p> <p>Kaubanduskoda on seisukohal, et proportsionaalne on piirata juurdepääsu ainult teenustele, mis on seotud kättetoimetamata dokumendiga ehk kui ettevõtja on jätnud vastu võtmata ühe dokumendi, mis on seotud äriregistri toimingutega, ei oleks proportsionaalne piirata tal ligipääsu kõigile riiklikele e-teenustele.</p>	<p>Võtame teadmiseks. Nõustume, et piiratud e-teenused peavad olema proportsionaalsed kättetoimetatava dokumendi vastuvõtmise olulisusega. Vastavad mõjude ja proportsionaalsuse analüüsid tehakse eelnõu raames.</p>

15.		<p>Väljatöötamiskavatsuse lk-l 18 on välja toodud, et põhjalikum mõjuanalüüs tehakse eelnõu(de) koostamise käigus koostöös keskse lahendusega liidestujatega.</p> <p>Kaubanduskoda leiab, et enne keskse lahenduse ja e-teenuste piirangute kehtestamist on vajalik läbi viia põhjalik mõjuanalüüs, mis hindaks, piirangute mõju ettevõtluskeskkonnale ja kas muudatused aitavad vältida ülemäärast koormust ettevõtetele. Lisaks on Kaubanduskoja hinnangul vaja hinnata mõjuanalüüsi käigus, kuidas ja kas uus süsteem täpselt vähendab ettevõtjate halduskoormust (näiteks, kas väheneks vajadus korraga mitmes süsteemis dokumente vastu võtta).</p> <p>Kaubanduskoja ettepanek on viia läbi põhjalik mõjuanalüüs enne keskse lahenduse ja e-teenuste piirangute kehtestamist, mis hindaks piirangute ja muudatuste igakülgset mõju ettevõtluskeskkonnale.</p>	Mõjud hinnatud eelnõu käigus.
16.	Eesti Linnade ja Valdade Liit	<p>Eesti Linnade ja Valdade Liit kooskõlastab Justiits- ja Digiministeeriumi Keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamiskavatsuse järgmiste märkuste ja ettepanekutega. ELVLi hinnangul on Keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamiskavatsuses mitmeid kitsaskohti, mida palume ministeeriumil täpsustada: 1. Väljatöötamiskavatsuse eesmärgid ja üldisemad põhimõtted on asjakohased ning halduskoormust silmas pidades vajalikud. Siiski ei ole probleemi kirjelduses ja olemasolevast olukorrast ülevaate koostamisel piisaval määral arvestatud kohalike omavalitsuste iseärasust ning erisusi. Kohalike omavalitsuste osas vajab väljatöötamiskavatsus olulist täiendamist.</p>	Võtame teadmiseks.
17.		<p>2. Täpsustamist vajab, milliste kohalike omavalitsuste teabe ja dokumentide edastamine muutub läbi keskse lahenduse kohustuslikuks ning millises ulatuses jääb toimuma dokumentide ja teabe edastamine posti teel, et tagada võimalus kõigil inimestel pääseda juurde eluks vajalikele teenustele. Näiteks, kas teabe all mõeldakse ka kodanikele ja ettevõtjatele esitatavaid müügiarveid, mille edastamiseks kasutatakse täna e-arvete</p>	Selgitame. Postkast on mõeldud riiklike teavituste edastamiseks ja avalike ülesannete täitmiseks. Meiliaadressile saab teabe

		<p>vahendajat, kes edastab arveid kodanike e-posti aadressidele? Kas e-arvete vahendaja hakkab ka arveid saatma kesksesse lahendusse? Kas teabe all mõeldakse ka vastuseid teabenõuetele, selgitustaotlustele, märgukirjadele? Kuidas toimub sellise teabe edastamine, mille puhul pole kodaniku isikukoodi teada (on meiliaadress, mille kaudu ta on meie poole algselt pöördunud)? Kohalike omavalitsuste poole pöörduvad ka välismaalased.</p>	<p>edastada, kui see on seotud avaliku ülesande täitmisega, kuid isikukoodi/registrikoodi olemasolul tuleb seda kasutada.</p>
19.		<p>3. Selgusetuks jääb, kuidas peab toimuma suhtlus kohalike omavalitsuste ja teiste osapoolte vahel (elanikud, ettevõtjad jt), kui erinevates andmebaasides ja pöördumistes aadressandmed erinevad. Näiteks, kui elanik pöördub kohaliku omavalitsuse poole ühelt aadressilt, aga riigile on andnud teise aadressi. Kas sellisel juhul tekib kohustus vastata läbi riikliku postkasti või võib vastata otse esitatud aadressile. Selgusetuks jääb, kuidas on planeeritud riiklikust postkastist edastatud teabele vastamine ehk kuidas jõuab ettevõtja, kodaniku vastuskiri tagasi kohalikule omavalitsusele ja vastavasse infosüsteemi.</p>	<p>Selgitame. Haldusliidese kasutaja otsustab, kas teabe edastamine ja kättetoimetamine toimub postkasti kaudu ja/või pööratud aadressile.</p>
20.		<p>4. Tulenevalt regulatsioonide muudatustest tekib vajadus muuta kohalike omavalitsuste poolt kasutatavaid infosüsteeme. Tänane väljatöötamiskavatsus ei võimalda hinnata muudatuste vajadust ega sellest tulenevalt ka võimalikke täiendavaid kulusid infosüsteemide muutmiseks. Tähelepanu tuleb pöörata küsimusele, kas ja kuidas on planeeritud katta kohalikele omavalitsustele kaasnevad infosüsteemide arenduskulud? Seda eriti olukorras, kus enamasti kasutatakse teabe edastamiseks ühiseid infosüsteeme (Amphora, Spoku, ARNO).</p>	<p>Arutatakse eraldi.</p>
21.		<p>5. Vabatahtlikuks on planeeritud jätta e-teenuste piiramise funktsionaalsus, aga sellega seoses soovitakse väljatöötamiskavatsuse tagasisides vastuseid ka teatud küsimustele. Saaksime kohalike omavalitsuste poolt anda e-teenuste loetelu, aga proportsionaalsuse, lubatavuse, õiguste riive jms osas näeme, et see analüüs tuleks teha riigi tasandil. Juurdepääsu piiramine peaks olema lubatav e-teenuste puhul, mis ei ole seotud kodanike</p>	<p>Võtame teadmiseks.</p>

		<p>tervishoiu- ega sotsiaaltoetustega (nt Transpordiameti e-teenus, täiteregister jms). Seevastu tervishoiu- ja sotsiaaltoetustega seotud teenuste ning laste või teiste ülalpeetavate heaolu puudutavate teenuste puhul tuleb juurdepääsu piiramine välistada. Kohalike omavalitsuste praktika näitab, et digipädevuse ja tehniliste vahendite puudumise tõttu (eriti eakate elanike hulgas) ei ole võimalik olulisi dokumente, näiteks üüriarveid, lepinguid või menetlusdokumente, edastada ainult elektroonilisel kujul.</p>	
22.		<p>6. Väljatöötamiskavatsus kohandamiseks kohalike omavalitsuste halduspraktikaga ja vajadustega oleks vajalik kaasata senisest rohkem kohalike omavalitsuste esindajaid. Soovitav on korraldada väljatöötamiskavatsuse koostajate, ELVL-i ja kohalike omavalitsuste esindajate vahel kohtumine.</p>	Võtame teadmiseks.
23.	Harju Maakohus Tallinna kohtumaja	<p>VTK koostamisel on lähtunud mh eeldusest, et tavapostiga dokumentide kättetoimetamine ei ole turvaline teabe edastamise viis. Kahjuks puudub selle väite toetamiseks igasugune informatsioon ning kohus sellise väitega ei nõustu. Kohus ei ole praktikas täheldanud, et tavapostiga dokumentide edastamine oleks ebaturvaline.</p> <p>Kohus rõhutab, et dokumentide kättetoimetamine tagab väga olulist isiku põhiõigust- olla oma kohtuasja arutamise juures, ning kohtul on kohustus isikut menetlusest teavitada, seega tuleb kohtul kasutada kättetoimetamise viise, mis selle põhiõiguse reaalselt tagavad. Kohtumenetluse osapoolteks on tihti inimesed, kes ei ole võimelised oma tervisest tulenevalt kohtuga elektrooniliselt suhtlema. Samuti ei ole nad võimelised teavitama riiki, et soovivad dokumentide kättetoimetamist paberil.</p>	<p>Võtame teadmiseks.</p> <p>Elektrooniline kättetoimetamine on esimene viis, kuid kõik kättetoimetamise viisid säilivad.</p>
24.		<p>VTK märgib, et dokumentide kättetoimetamise praktika on liialt erinev ja killustunud ning reguleeritud erinevates õigusaktides erinevalt. Kohtunike vaates tagab dokumentide kättetoimetamisel erinevates menetlustes küll sama eesmärgi, tagada isiku osalemine menetluses, kuid menetlused ise on erineva kaaluga. Haldusmenetluses osalemine ei ole reeglina tagatud sundtoomise või trahvisanktsiooniga, kohtumenetluses osalemine seda</p>	Võtame teadmiseks.

		on. Vastavalt menetluse liigile peab olema ka tagatud dokumentide kättetoimetamise kindlus. Mida nn „tugevam menetluse“ seda kindlam peab olema kättetoimetamine.	
25.		VTK märgib, et rahvastikuregister kogub keskselt kontaktandmeid, aga nende kvaliteet ja ajakohasena hoidmine on keeruline, kuna e-posti aadresse vahetatakse ning erinevate asutustega suhtlemisel kasutatakse erinevaid e-posti aadresse. Kohtunike vaates ei taga keskne kättetoimetamine seda, et inimesed oma e-posti aadresse ei vahetaks ja andmed isiku e-posti aadressi kohta on vananenud või puudulikud.	Võtame teadmiseks. See probleem on teadvustatud ja ei ole hetkel selle VTK skoobis. Inimesed hoiavad seda e-postiaadressi just ajakohasena, et saada kätte infot. Paralleelselt Postkast 2.0 juurutamisega toimub ka kontaktandmete mooduli juurutamine, mille eesmärgiks on tagada ka kontaktandmete kvaliteedi tõus.
26.		Mööname, et pahatahtlikult on võimalik dokumentide kättetoimetamise vältimisega venitada menetlust ja sellega tuleb tegeleda. VTK märgib, et võib tulevikus kaaluda, et nende menetluste puhul, kus dokumente toimetatakse kätte ka Ametlike Teadaannete (edaspidi AT) kaudu, toimuks eelnevates etappides ebaõnnestunud kättetoimetamise puhul avalik kättetoimetamine keskselt AT kaudu. AT kättetoimetamisel on menetlusseaduste kohaselt vajalik mitte üksnes teavitada menetlusest, vaid on vajalik selgitada ka menetluse sisu ehk refereerida dokumenti. Keskne kättetoimetamine peab tagama selle, et ka AT kaudu kättetoimetamine oleks sisuliselt tagatud.	Selgitame. AT lisamine on plaanis, kuid arendatakse välja hiljem. Võtame teadmiseks ja kaalume arendusplaani lisamist.
27.		VTK pakub välja kolm alternatiivset lahendust keskselt teabe edastamiseks ja dokumentide kättetoimetamiseks. Märgime, et riigil on voli kehtestada oma ametiasutustele ja ka kohtutele kohustuslikus korras teatud tehnoloogiliste lahenduste	Võtame teadmiseks. Kättetoimetamise viisid jäävad samaks.

		kasutamist, kuid see ei tohi takistada võimalust, et konkreetsetes menetluses kasutatakse teisi kättetoimetamise viise. VTK lähtub eelkõige eeldusest, et kättetoimetamine oleks riigiasutusele mugav, odav ja kiire. Menetlus riigiasutuses ja kohtus käib ikkagi eelkõige ühiskonna hüvanguks ja menetluses osalevate isikute õiguste ja vabaduste kaitseks ning menetluses osalemine peab olema sisuliselt tagatud. Seetõttu ei ole võimalik keelata kättetoimetamist muul moel ja piirata seda vaid ühe tehnoloogilise lahendusega.	
28.		Kohtul ja riigiasutustel peavad tagama kõikide ühiskonna liikmete menetluses osalemise sh haavatavate ühiskonna liikmetele, kes ei saa või ei oska kasutada tehnoloogilisi lahendusi. Eesti riigiasutused ja kohtud suhtlevad ka välisriigi isikute ja ettevõtetega, millel samuti puudub võimalus e-teenuseid kasutada ja keskele kättetoimetamise süsteemile ligi pääseda. VTK-s on küll kirjeldatud põgusalt Taani riigi eeskujul, kuid on jäetud kirjeldamata, kuidas täpsemalt toimib e-postkasti teenusest loobumise mehhanism ning kuidas on korraldatud sotsiaalteenusena isiku abistamine. Ka VTK ei maini, kuidas toetada isikuid, kes ei ole võimelised keske süsteemi kaudu dokumente kätte saama.	Selgitame, et kõik kättetoimetamise viisid on jätkuvalt samad. Inimestele, kes ei kasuta elektroonilisi kanaleid, on võimalik kättetoimetamist teostaval asutusel dokumendid kätte toimetada käest-kätte kohapeal või tähitud kirjaga.
29.		Kindlasti tuleb silmas pidada, et keske lahenduse kaudu teiste e-teenuste piiramine ei muutuks ülemäära riivavavaks. Proportsionaalsuse analüüsi jaoks tuleks anda ka seadusega suunised. Isikutele on võimalik piirata mugavusteenuseid e-keskkonnas, kus toimingute tegemine on võimalik ka kohapeal või kirja teel. Kindlasti ei ole võimalik piirata isikute sotsiaalset turvalisust ja hakkamasaamist pakkuvaid teenuseid nagu näiteks toimetuleku toetuste taotlemine vms. Kohtu hinnangul ei ole võimalik piirata ka alaealistele või eestkostet vajavatele täisealistele isikutele suunatud teenuseid. VTK ei too kahjuks välja selgeid mõjusid tavakodanikule.	Võtame teadmiseks. Täpsem mõjude analüüs tehakse eelnõu käigus.
30.	Kliimaministeerium/ Keskkonnaamet	<i>Milliste e-teenuste puhul oleks juurdepääsu piiramine lubatav ja milliste puhul tuleks see kindlasti välistada? (Näiteks: kas tervishoiu- või sotsiaaltoetustega seotud teenused võiksid olla piiratud?)</i>	Võtame teadmiseks.

	<p>Juurdepääsu piiramine võib olla lubatav järgmiste teenuste puhul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kohtumenetlusega seotud teenused (nt kohtukutsed); - trahvide ja ettekirjutustega seotud teenused; - maaomanike kaitstavatest loodusobjektidest teavitamine (ntI kaitsekategooria liikide elupaigad või kasvukohad); - haldusmenetluse dokumendid, mille kättesaamine on oluline menetluse jätkamiseks. <p>Juurdepääsu piiramine tuleks välistada järgmiste teenuste puhul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tervishoiuteenused (nt digiretseptid, patsiendiportaal); - sotsiaaltoetused ja teenused (nt toimetulekutoetus, puuetega inimeste teenused); - haridusteenused (nt sisseastumisdokumendid, õpilaste infosüsteem). <p>Kliimaministeeriumi valitsemisala asutuse Keskkonnaameti hinnangul võiks olla lubatav selliste e-teenuste juurdepääsu piiramine, mis ei ole esmatähtsad ega igapäevased (nt e-äriregister, e-kinnistusraamat, e-toimik, e-maksuamet). Tervishoiu- ja sotsiaalteenuste piiramine võiks olla välistatud. Keskkonnaameti enda e-teenustest võiks kaaluda selliste e-teenustele juurdepääsu piiramist, mille puhul isik taotleb Keskkonnaametilt keskkonnakasutuse õigusi – nt metsaregister, kalaluba.ee (harrastuspüügiõigus, kalastuskaart, jahipidamisõigus), KOTKAS (keskkonnakaitselubade taotlemine). Näiteks võiks olla põhjendatud keskkonnakaitseloa taotlemise või loa muutmise taotlemise piiramine isikutel, kes ei ole võtnud vastu järelevalveosakonna poolt edastatud dokumente. Samas on oluline, et keskkonnariski/kahju minimeerimiseks ja vältimiseks väljastatud dokumendid ja e-teenused oleks isikutele igal ajal kätte saadavad, et keskkonnakahju ära hoida. Samuti ei</p>	
--	---	--

		<p>tohiks piirata võimalusi esitada erinevate kohustuste aruandeid, deklaratsioone. Keskkonnaalaste teenuste piiramisel võib olla mõju ka teistele isikutele piirkonnas, mitte ainult sellele isikule, kes oma dokumente vastu ei võta.</p> <p>Samas tuleb aga rõhutada, et tehnilisest küljest eeldab VTK täiendavaid keerulisi IT arendusi, kuna Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis ja infosüsteemides pakutakse mitut erinevat teenust ja juurdepääsu piiramine ühele teenusele ei pruugi tähendada, et ka kõigile teistele teenustele soovitakse juurdepääsupiirangut seada.</p>	
31.		<p><i>Milliste kättetoimetatavate dokumentide või kättetoimetamismenetluste puhul soovite rakendada e-teenuste piiranguid? (Palume tuua võimalusel konkreetseid näiteid.)</i></p> <p>Piiranguid võiks rakendada näiteks järgmistel juhtudel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ettekirjutused (nt Keskkonnaametilt) ja trahviteated; - haldusaktid, mille täitmine on ajakriitiline. <p>Keskkonnaameti hinnangul võiks rakendada e-teenuste piiranguid järgmiste dokumentide puhul:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Keskkonnatasu teade - Maksukontrolliga seotud menetlusedokumentid (maksukontrolli alustamise teade, kontrolliakt, maksuotsus, maksukontrolli lõpetamise teade) - Keskkonnatasuosakonna korraldused (sh sunniraha hoiatused ja määramised) - Väärteomenetlustega (edaspidi VTM) seotud dokumentid, mis nõuavad kättetoimetamist (nt VTM kutse), et oleks tagatud, et üks menetlusetapp on läbitud ning seejärel saab minna järgmise etapi juurde 	Võtame teadmiseks.

		<ul style="list-style-type: none"> - Haldusmenetluses kutsed, ettekirjutused ja sunniraha hoiatused - I kaitsekategooria liigi leiukoha kaitsekohustuse teatis maaomanikule. 	
32.		<p><i>Millised e-teenustele juurdepääsupiirangud oleksid proportsionaalsed?</i></p> <p>Proportsionaalsed juurdepääsupiirangud on need, mis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - on ajutised ja seotud konkreetse menetlusega, kus isiku tegevusetus takistab menetluse jätkumist (nt dokumentide kättesaamine kohtumenetluses); - ei takista ligipääsu elutähtsatele teenustele, nagu tervishoid, sotsiaalabi või haridus; - rakendatakse selgelt määratletud tingimustel, näiteks juhul, kui isik ei ole tähtjaks vastu võtnud ametlikku dokumenti; - on tehniliselt ja sisuliselt läbipaistvad, st isikule on arusaadav, miks piirang rakendati ja kuidas seda eemaldada <p>Keskkonnaameti hinnangul on proportsionaalsed piirangud sellistele ettevõtlusega seotud e-teenustele, mis ei takista ettevõtte tegevust täielikult, kuid teeb selle ebamugavaks. Näiteks e-äriregistris uute kannete tegemise või aruannete esitamise piiramine, juurdepääsu piiramine e-maksuameti teenustele. Juurdepääsupiirang e-teenustele on proportsionaalne, kui vastu võtmata dokument on seotud konkreetse teenusega või toiminguga ning e-teenuste piiramist rakendatakse kuni kättesaamise kinnitamiseni. Oluline on, et e-teenuste piiramine on põhjendatud ning isikule esitatakse informatsioon/teavitus, mis põhjusel e-teenustele juurdepääs puudub.</p>	Võtame teadmiseks.
33.		<p><i>Millised e-teenuste piirangud kindlasti ei oleks proportsionaalsed?</i></p> <p>Ebaproportsionaalsed piirangud on need, mis:</p>	

		<ul style="list-style-type: none"> - takistavad ligipääsu elutähtsatele või universaalsetele teenustele, mille kasutamine ei tohiks sõltuda dokumentide kättesaamisest; - mõjutavad ebavõrdselt haavatavaid sihtrühmi, nagu eakad, puudega inimesed või sotsiaaltoetuste saajad; - ei ole seotud konkreetse rikkumise või menetlusega, vaid rakendatakse üldise meetmena; - ei sisalda selget lõpetamistingimust või jäävad kehtima määramata ajaks. <p>Piirang võiks olla valdkonnaga seotud, kuid kui valdkonnas on teenused seotud ainult riigipoolsete kohustustega, siis võiks kaaluda ka muude teenuste piiramist, sest kohustuste täitmisele juurdepääsu piiramine ei pruugi olla motiveeriv. Keskkonnaameti hinnangul tuleks kaaluda, kas ühe kindla valdkonnaga/teenusega seotud dokumendi vastu võtmata jätmine on piisav alus kõikidele e-teenustele juurdepääsupiirangu seadmiseks. Keskkonnaameti hinnangul ei ole proportsionaalne tervishoiuteenuste piiramine (nt ravimite ost, raviandmed), sotsiaalteenuste piiramine (nt toimetulekutoetused). Samuti ei ole proportsionaalne juurdepääs piiramine avalikule teabele või isiklikule e-teenusele volitatud esindaja rollikonflikti tõttu.</p>	
34.		<p>Lisaks kooskõlastame keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK) järgmiste märkustega:</p> <p>1. Toetame VTKs esitletud keskse lahenduse kohustusliku kasutuselevõtu kolmandat alternatiivi, mille kohaselt on teabe edastuse lahenduse kasutamine kohustuslik ja e-teenuste piiramise funktsionaalsus dokumentide kättetoimetamisel on asutusele vabatahtlik. Sealjuures palume kohustusliku kasutuselevõtu planeerimisel arvestada, et asutustel võivad olla juba arendatud ja kasutusel oma tehnilised teavitamise lahendused.</p>	Võtame teadmiseks.

35.		2. VTKs on välja toodud, et keskne infotehnoloogiline lahendus eeldatavalt vähendab IT ülalpidamiskulusid. Kliimaministeeriumi andmekogudest on näiteks hetkel Eesti looduse infosüsteemis (EELIS) aktiivses arenduses maaomanike teavitamine kaitstavatest loodusobjektidest. Samuti on juba realiseeritud lahendus ehisregistris piirinaabrite teavitamisest. Sarnaseid teavitamise IT-funktsionaalsuseid on ehitatud ka Keskkonnaameti keskkonnaotsuste infosüsteemis (KOTKAS). Keskse lahenduse ülalpidamiskulude kalkuleerimisel palume seda arvesse võtta.	Võtame teadmiseks.
36.		3. VTK punktis 2.2.2. on välja toodud ametiasutused, kes toimetavad teateid ja dokumente kätte ning on avaldanud soovi liituda keskse lahendusega. Palume antud ametiasutuste loetellu lisada ja lahenduse väljatöötamisse kaasata ka Maa- ja Ruumiameti (Ehisregistri volitatud töötaja ning maatoimingute teostaja) ning Transpordiameti.	Arvestame ja võtame teadmiseks.
37.		4. Palume VTKs selgitada kas 2022. a loodud kättetoimetamisportaal on plaanis sulgeda, või analüüsiti ka võimalust arendada kättetoimetamisportaali edasi nii, et saaks täidetud keskse lahenduse eesmärgid. Täna on olemas riigis Postkast 2.0. Kui ehitatav lahendus baseeruks Postkast 2.0 funktsionaalsusel, siis on võimalik riigis tehtud lahendusi taaskasutada/laiendada. Kui ehitatakse täiesti uus funktsionaalsus, siis tuleks kaaluda Postkast 2.0 integratsiooni.	Uut toodet/funktsionaalsust ei arendata, lahendus baseerub Postkast 2.0-l. Postkast 2.0-is on ka e-teenuste piiramise funktsionaalsus välja arendatud.
38.		5. VTK punktis 8 on välja toodud keskse lahendusega liitumisega kaasnevad arenduskulud, mis võivad olla ca 75 000 € ja Postkast 2.0 paigaldamise kulud. Samuti on välja toodud kättetoimetamise kulude kokkuhoid, mis on ligikaudu 1 000 000 € aasta. Palume punktis 8 välja tuua ka keskse infotehnoloogilise lahenduse loomise eeldatav arendus- ja ülalpidamiskulu ning rahastamise allikas.	Postkast 2.0 on välja arendatud.

39.		6. Kliimaministeerium palub kaasata edasisse protsessi ka Kliimaministeeriumit ja vajaduse korral Kliimaministeeriumi valitsemisala asutusi, mis otseselt keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamisega tegelevad	Võtame teadmiseks.
40.	Maa- ja Ruumiamet	Maa- ja Ruumiamet soovib liituda keskse dokumentide kättetoimetamise ja teabe edastamise lahendusega.	Võtame teadmiseks.
41.		Maa- ja Ruumiamet soovib kasutada dokumentide kättetoimetamisel e-teenuste piiramise funktsiooni (haldusaktide kättetoimetamisel). Näiteks maatoimingute puhul saaks maatoimingute platvormil piirata sisselogival isikul võimaluse tutvuda oma kinnisasja andmetega või algetada maakorraldustoiminguid. Samuti piiratud asjaõiguste platvormil oleks võimalik sarnaselt piirata tutvumist kitsenduste andmetega, uute piiratud asjaõiguste alade loomist vms ning geoportaali teenuses oleks võimalik piirata sisselogival isikul suunatud kaardirakenduste ja oma kaardikihtide kasutamist.	Võtame teadmiseks.
42.		Väljatöötamiskavatsuse kohaselt on rõhutatud (lk 8), et oluline on tõsta inimeste teadlikkust oma kontaktandmete ajakohasusest ja uuendamise vajadusest rahvastikuregistris ja äriregistris. Juhime tähelepanu, et välismaalased (maaomanikud) ei saa esitada oma kontaktandmeid näiteks rahvastikuregistrisse. Peaks olema ühtne lahendus ka nende kontaktandmete esitamiseks ja säilitamiseks, et oleks võimalik ka neile elektrooniliselt dokument kätte toimetada.	Välismaalaste kontaktandmed on enamasti PPA andmebaasis
43.		Esitame väljatöötamiskavatsuse osas ka täiendavad ettepanekud keskse dokumentide kättetoimetamise ja teabe edastamise lahenduse võimalike funktsionaalsuste suhtes: 4.1. Menetluste puhul, kus dokumente toimetatakse kätte ka Ametlike Teadaannete (edaspidi AT) kaudu, toimuks eelnevates etappides ebaõnnestunud kättetoimetamise puhul avalik kättetoimetamine keskselt AT kaudu. Ebaõnnestunud kättetoimetamise puhul võiks tähtaja möödumisel teave minna automaatselt AT-sse.	Võtame teadmiseks ja arutame ettepanekuid arendusplaani koostamisel.

		<p>4.2. Vaide- või kaebetähtaja arvutamine ja näitamine adressaadile. Adressaadi põhiõiguste ja kohtuliku kaebeõiguse kaitseks võiks olla dokumendi kättesaamisel üheselt kaebetähtaeg nähtav. See vähendab ametnike tööd, kuna sel juhul ei pea arvutama ega selgitama vastavaid kuupäevi.</p> <p>4.3. Esineb ka vajadus, et kui riigi või kohaliku omavalitsuse poolt kodanikule või juriidilise isiku esindajale edastatav teave või dokument eeldab ka adressaadi poolset tegevust – nt digiallkirja, siis on ka see vajadus teatud juhtudel otstarbekas välja töötamisel oleva õigusaktide muudatuste paketi reguleerida ja keskse tehnilise lahendusega lahendada. Näiteks kui on vaja allkirjastada piiriprotokoll.</p> <p>4.4. Keskse dokumentide kättetoimetamise ja teabe edastamise lahendust võiksid saada kasutada ka erialaspetsialistid, näiteks maamõõtjad maakorraldustoimingus kutsete edastamisel.</p>	
44.	Majandus- ja Kommunikatsioonimini steerium	<p>Toetame põhimõtteliselt halduskoormuse vähendamise ja kulude kokkuhoiu eesmärgil kavandatavaid tegevusi, sealhulgas elektrooniliste lahenduste kasutuselevõttu, mis aitavad muuta avaliku sektori toimimist tõhusamaks ja kasutajasõbralikumaks. Samas peame väga oluliseks, et kavandatavad muudatused oleksid hästi läbimõeldud, proportsionaalsed ning arvestaksid erinevate asutuste ja sihtrühmade eripäradega.</p>	Võtame teadmiseks.
		<p>1. Kohaldamisala ja kohustuslikkus avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele VTK-s on keskkonna kasutajatena nimetatud riigiasutused ja kohaliku omavalitsuse üksused. Palume täpsustada, kas kavandatud muudatus, mille kohaselt teabe edastuse lahenduse kasutamine on kohustuslik, laieneb ka avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, nagu Eesti Töötukassa. Kui lahenduse kasutamine ei ole Töötukassale kohustuslik, soovime teada, kas neil on võimalus vabatahtlikult lahendusega liituda. Kui aga kavandatakse kohustuslikku liitumist, palume täpsustada, kas dokumentide kättetoimetamine, mis on reguleeritud eriseadustes (nt töötuskindlustuse seaduses), jääb vabatahtlikuks.</p>	<p>Selgitame, et dokumentide kättetoimetamine ja e-teenuste piiramine jääb vabatahtlikuks.</p> <p>Liigume selles suunas, et keskse postkasti kasutusele võtmine on kohtustulik teadete edastamisel.</p>

45.	<p>2. E-teenuste piiramine dokumentide kättetoimetamisega seoses VTK kohaselt piiratakse e-teenuste kasutamist juhul, kui inimene ei ole dokumenti keskkonnas õigeaegselt vastu võtnud. Leiame, et sellise piirangu rakendamine eeldab iga juhtumi puhul eraldi proportsionaalsuse analüüsi. Dokumentide kättetoimetamise tähtsus ja kaal on erinev, mistõttu ei ole võimalik üldiste andmete põhjal hinnata piirangu proportsionaalsust. Analüüsi saab teha alles siis, kui on teada konkreetsed stsenaariumid – milliste dokumentide kättetoimetamise eesmärgil milliseid e-teenuseid piiratakse. Lähtume eeldusest, et eelnõu koostamise faasis hinnatakse iga piirangu proportsionaalsust eraldi. Tööturuteenuste ja -toetuste, töötuskindlustushüvitiste ning töövõime hindamise ja töövõimetoetuse dokumentide puhul tuleks e-teenuste piiramine välistada, kuna see piiraks inimeste õigust riigi abile töötuse ja töövõimetus korral.</p>	Võtame teadmiseks ja kinnitame, et eelnõu koostamise faasis hinnatakse iga piirangu proportsionaalsust eraldi.
46.	<p>3. Eesti Töötukassa seisukoht ja kulude analüüs</p> <p>Konsulterisime kavandatavate muudatuste osas Eesti Töötukassaga, kes ei toeta keskse lahenduse kohustuslikuks tegemist. Lahendusega liitumine ja selle käigushoidmine tekitab lisaarenduste ja tööjõu vajaduse. Kuigi VTK toob välja postikulu vähenemise kui peamise kokkuhoiu allika, võivad liidestumise ja süsteemi tööshoidmise kulud olla oluliselt suuremad. Lisaks ei ole kõigil Eesti inimestel interneti ja e-posti kasutamise võimalust, mistõttu postikulu täielik kadumine ei ole realistlik. Seetõttu vajab VTK-s toodud kokkuhoiu eesmärk täiendavat analüüsi.</p>	Võtame teadmiseks.
47.	<p>4. Vabatahtliku liitumise positiivsed küljed</p> <p>Oleks väga positiivne, et inimene, nii kodaniku kui ettevõtja rollis, saab kõikide asutuste poolt talle saadetud dokumentidega tutvuda ühes keskkonnas. Kättetoimetamislahendus võimaldaks dokumentide riskikättetoimetamist ja teavitaks tegelikust kättetoimetamisest. Sellest võiks olla abi näiteks õigusliku aluseta makstud hüvitiste ja toetuste tagasinõuete ning ettekirjutuste kättetoimetamisel.</p>	Võtame teadmiseks.

48.		<p>5. Dokumentide mitte vastu võtmise põhjused</p> <p>Dokumendis on välja toodud dokumentide vastu võtmise statistika, kuid ei ole välja toodud põhjuseid miks kodanikud ja ettevõtjad ei võta dokumente vastu.</p> <p>Proportsionaalse lahenduse leidmiseks on oluline teada millised on tegelikud põhjused, nt puuduvad tehnoloogilised lahendused, riistvara, oskused, erinevad seotud õiguslikud tagajärjed/ koosmõjud.</p>	Võtame teadmiseks.
49.	Rahandusministeerium	<p>Rahandusministeerium kooskõlastab keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamise kavatsuse järgmise märkusega. Väljatöötamise kavatsuses on märgitud, et RIA püsikulud riikliku postkasti haldusele, toetusele ja hooldusele on ligikaudu 400 000 kuni 450 000 eurot aastas (sh tööjõu ja riigipilve kulud). Samas teistel asutustel kulud vähenevad. Palume täpsustada, kuidas on kavas RIA tekkivad kulud katta, kas nt vähendades teiste asutuste kulusid?</p>	<p>Selgitame. Riiklik postkast on erinevates lahendustes olnud riigis kasutusel üle 20 aasta. Täna sel päeval kaetakse kulud RES ning SF vahenditest. Laiemalt, riikliku keskse teenuse laialdane kasutuselevõtt toob kokkuhoiu teiste sarnaste teenuste kaotamise ning sisse ostmise arvelt, mida on võimalik suunata keskse teenuse kulude katteks.</p>
50.	Riigikogu Kantselei	<p>Täname Teid võimaluse eest avaldada arvamust dokumentide ja teabe edastuse lahenduse väljatöötamiskavatsuse kohta. Riigikogu ja Riigikogu Kantselei töö spetsiifika tõttu on Riigikogu Kantseleil vähe dokumente, mis nõuaksid fikseeritud</p>	Võtame teadmiseks.

		<p>kättetoimetamist väljatöötamiskavatsuse mõttes. Erakonnaseaduse alusel on kantseleile pandud erakondade rahastamise järelevalve komisjoni teenindamine ja selle komisjoni ettekirjutused (mida tehti aastal 2024 paarikümne ringis) võiksid olla need dokumendid, millele väljatöötamiskavatsus laieneks. Sellest tulenevalt oleks võimalik kulude kokkuhoid, millele kavatsuses korduvalt viidatakse, Riigikogu Kantselei puhul peaaegu olematu. Teisalt nõuab digikeskkonnaga liitumine riigiasutuselt rahalist kulutust („Iga liitunud asutus tasub keskkonnaga liidestumisega seotud kulud, mis on olenevalt süsteemist asutusesti väga varieeruv. Ebasoovitava mõjuna võib välja tuua võimaluse, et keskse dokumentide kättetoimetamise ja teabe edastamise lahenduse liitumisel ületavad uue keskse lahendusega liidestumise kulud olemasoleva süsteemi tööhoidimise ja kasutamise kulud.“ – lk 14), mille suurus ja kulutõhusus ei ole hetkel selged. Riigikogu Kantselei ei ole vastu keskse elektroonilise platvormi loomisele, ent kantselei puutumus sellega oleks vähene ja praktilist vajadust me selle järele ei näe. Eelistame olukorda, kus dokumentide kättetoimetamise ja teabe edastamise keskse lahenduse kasutamine oleks asutusele vabatahtlik. Dokumendi vastu võtmata jätmisel teiste e-teenuste piirangute sätestamisel tuleks arvestada, et ei piirataks isiku põhiõigusi, eelkõige valimisõiguse, lapsevanema õiguste ja kohustuste ning tervise ja sotsiaaltoetustega seonduvate teenuste kasutamist.</p>	
51.	Siseministeerium	<p>Justiits- ja Digiministeeriumi soov leida lahendusi, kuidas teavet edastada ning dokumente kätte toimetada vähemate kuludega ja kiiremini, samuti soov ühtsemalt reguleerida elektroonilist kättetoimetamist, on igati tervitatav. Seega täname, et esitasite kooskõlastamiseks keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK). Siseministeerium pooldab riigis keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise kasutuselevõttu, et täita riigi digiarengu strateegilisi eesmäärke. Nõustume, et riigis on kättetoimetamise põhimõtete ühtlustamine oluline. Dokumentide kättetoimetamine ja teabe edastamine peab olema</p>	Võtame teadmiseks.

		ajaliselt kindlaks tehtav ning toimuma turvalises keskkonnas, kasutades selleks kuluefektiivset infotehnoloogilist lahendust.	
52.		Küll aga leiame, et esimeses etapis ei saa keskne lahendus olla kohustuslik. Selleks vajab lahenduse väljatöötamine eelnevat detailsemat tehnilist analüüsi, koostööd asutustega ja järkjärgulist tegevuskava. Samuti tuleb sätestada tingimused, millisel juhul on keskse lahenduse kasutamine kohustuslik ning millistel juhtudel nõue ei kohaldu. Järkjärguline keskse lahenduse kasutuselevõtt tagab, et asutused saavad hinnata keskse süsteemiga liidestumise sobivust, sh liidestumise kulu, süsteemi sobivust ja piiranguid. Siseministeeriumi valitsemisala asutustes on valdavalt juba kasutusel elektrooniline teabe edastus ja dokumentide kättetoimetamine, mille võimaldamiseks on arendatud iseteeninduskeskkonnad või muud infotehnoloogilised lahendused. Samas tuleb arvestada, et Siseministeeriumi valitsemisala vastutusvaldkonnas on menetlusosalisteks muuhulgas välismaalased, kellel ei pruugi olla võimalik kasutada digitaalseid lahendusi, mistõttu on vajalik säilitada ka paberil teabe edastamise või dokumentide kättetoimetamise võimalus. Seega juhul, kui liikuda keskse lahenduse suunas, peab lahenduse rakendamisel olema võimalik arvestada konkreetse menetluse ja protsessi eripäradega.	Võtame teadmiseks.
53.		VTK pinnalt ei selgu üheselt, kas ja milline saab olema seos tänase kättetoimetamisportaali, riikliku postkasti ja planeeritava lahenduse vahel, kas kättetoimetamisportaal on osa riiklikust postkastist, st integreeritud riiklikku postkasti?	Selgitame, et riiklikku postkasti arendatakse sarnane funktsionaalsus nagu täna on kättetoimetamisportaalil.
54.		Ka on VTK regulatiivsete võimaluste kirjelduse punkt (alapunkt 3, lk 10) mõneti vastuoluline ning ei selgu, millistel juhtudel on planeeritava lahenduse kasutuselevõtt kohustuslik. VTK-st ei selgu ka lahenduse rakendamisega kaasnevat kulu. Selleks, et võimalikes kulukomponentides kaasa rääkida, sh hinnata, mis kulu jääb keskse teenuse	Võtame teadmiseks.

		<p>kanda ja mis kulu liidestuja kanda, on oluline lahenduse väljatöötamisel kokku leppida selge rollijaotus ja juhtimismudel. Olukorras, kus VTK seab eesmärgiks kulude kokkuhoiu, ent ei hõlma asjakohast tasuvusanalüüsi, mis võtaks arvesse kõiki kaasuvaid kulusid, sh kõikide liidestuvate asutuste arenduskulusid ning investeringute mahakandmise kahjusid, ei ole võimalik anda hinnangut, kas VTK-ga pakutav lahendus on kulutõhus ning taotletav eesmärk üldse saavutatav. VTK-s puuduvad andmed, mis võimaldaks eesmärgi saavutamist mõistlikult kontrollida. Kulutõhususe analüüs eeldab ka selget kindlasti liidestuvate, võib-olla liidestuvate ja kindlasti mitte liidestuvate teenuste eristamist, et oleks võimalik hinnata, millised on keskse lahenduse kulutõhususe vahemikud ning milline on minimaalne liitunute maht kulutõhususe saavutamiseks.</p>	
55.		<p>E-teenuste piiramise võimaldamine vajab kindlasti laiemat ja detailsemat arutelu ning VTK faasis arvamuse avaldamiseks taustainfot napib – kas ja milline on proportsionaalne ja kohane meede taotletava eesmärgiga. Igal juhul ei tohi piiramise rakendamise korral ohtu sattuda inimese elu või tervis, aga samuti ei tohi jääda kättesaamatuks igapäevast (esmast) toimetulekut mõjutavad teenused. Lisaks vajab e-teenuste piiramine vastavaid arendusi seda pakkuvast infosüsteemis.</p> <p>Eeltoodut kokkuvõttes Siseministeerium kooskõlastab esitatud VTK, kuid palume eelnõu ettevalmistamisel arvestada ülaltoodud tähelepanekutega ning kaasata analüüsides koostamiseks vajalike andmete saamiseks ning erinevates aruteludes osalemiseks ka Siseministeeriumi ja vajaduse korral Siseministeeriumi valitsemisala asutuste teenistujaid.</p>	Võtame teadmiseks ja e-teenuste piiramise võimaldamine analüüsitakse eelnõu koostamise etapis.
56.	Sotsiaalministeerium	<p>Olete esitatud kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamiskavatsuse (VTK). VTK eesmärk on luua riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustele keskne infotehnoloogiline lahendus dokumentide kättetoimetamiseks ning teabe tõhusaks</p>	

		edastamiseks. Seejuures soovitakse dokumentide kättetoimetamise tõhusamise eesmärgil võimaldada lisafunktsioonina e-teenuste ajutist piiramist kuni dokument on kätte toimetatud.	
57.		Sotsiaalkindlustusamet toob oma tagasisides välja, et uut kavandatavat lahendust tuleks vaadata koosmõjus sellega, mis täna juba olemas on ning mida saaks ühtsena kasutusele võtta. Näiteks on neil valminud paari aasta eest analüüs, mis nägi ette kättetoimetamise lahendamise läbi iseteeninduskeskkonna. Lahenduses ei ole rõhku pandud teenuste tarbimise piiramisele, vaid lahendatud on kättetoimetatava dokumendi kätte toimetamist. Lahendus toimib nii, et kui isik logib iseteenindusse sisse, siis esimese asjana näeb ta hüpikakent kättetoimetatavate dokumentidega. Tegevuste jätkamiseks tuleb kuvatud dokumendid alla laadida, misjärel teavitatakse dokumentide kättetoimetamisest.	Nõustume ja võtame teadmiseks.
58.		On ilmne, et igasugused piirangud eeldavad õigusliku aluse olemasolu ning peavad olema lõppastmes proportsionaalsed ning on kaheldav, kas sotsiaalteenuste ja hüvitiste saamisele saaks selliseid piiranguid seda. Eriti vältimatu abi, toimetulekutoetuse või teiste sotsiaalkaitsehüvitiste puhul, mille juures kujutaks piirang sotsiaalsete põhiõiguste olulist riivet. Seejuures tasuks kaaluda, kas keskse dokumentide kättetoimetamise lahendust on vaja nende dokumentide juures, mis oma sisult ei eelda kättetoimetamist HMS § 25 lõike 3 mõttes. Eriti olukorras kui keskse lahendusega võib kaasneda e-teenuste piiramine. Nii saab näiteks järelevalve ettekirjutuste kättetoimetamist täita ka Ametlike Teadaannete kaudu. Lastekaitse vaatest puudutab VTK eelkõige lastekaitsemenetluses tehtavate haldusotsuste (teenuste ja toetuste määramine, perest eraldamine, ettekirjutused) ja teatud muude dokumentide (nt juhtumiplaan) kättetoimetamist. Kohtumenetlustes kättetoimetatavate menetlusedokumentide osas on süsteem VTK-st nähtuvalt juba mõni aeg tagasi käivitunud, mistõttu VTK-ga plaanitavad muudatused nende kättetoimetamist ei puuduta. Kindlasti tuleb lastekaitsemenetluses tehtud haldusotsuste ja muude dokumentide kättetoimetamisel välistada võimalus, et need dokumendid jäävad lapsevanemast või muust last	Võtame teadmiseks.

		<p>kasvatavast isikust adressaadile kättetoimetamata seetõttu, et adressaat pole vastu võtnud muid talle kättetoimetatavaid dokumente. Lastekaitsemenetluses tehtavad haldusotsused ja muud adressaatidele saadetavad dokumendid puudutavad lapse heaolu. Juhul, kui need jääksid last kasvatavale isikule kätte toimetamata seetõttu, et last kasvatav isik pole vastu võtnud muid teda puudutavaid dokumente, võib lapse heaolu sattuda ohtu. Me ei ole Tervisekassaga tuvastanud ühtegi terviseportaali teenust, mille puhul ei oleks tegemist tervishoiuteenuse kasutamise või sellega seotud teabe kättesaadavuse tagamisega. Seetõttu ei ole VTK-s kirjeldatud e-teenuste piiramise meede tänaste terviseportaali teenuste puhul rakendatav. Kavandatav lahendus toob esile mitmeid riske, kui riikliku postkasti tervikandmestik, sealhulgas tervisevaldkonnaga mitteseotud teave, tehakse isikule kättesaadavaks terviseportaali kaudu. - Esiteks võimaldab terviseportaal määrata mõne teise isiku enda esindajaks ning anda talle volitusi erinevas ulatuses: näiteks täieõiguslik volitus kõikide terviseportaalis tehtavate toimingute tegemiseks või piiratud volitus üksnes konkreetseteks toiminguteks nagu ravimi väljaostmine. Sellised volitused kehtivad üksnes terviseandmetele ning ei hõlma teistes eluvaldkondades (nt maksundus, haridus, sotsiaaltoetused) sisalduvat teavet. VTK lisas kujutatud tehnilise lahenduse kohaselt oleks aga kogu riiklik postkast, sealhulgas tervisevaldkonnast sõltumatu teave, kättesaadav terviseportaali kaudu. See võib tekitada olukorra, kus isikul, kellele on antud täieõiguslik volitus terviseandmetele ligipääsuks, avaneb terviseportaali kaudu juurdepääs ka sellisele teabele, mille osas tal tegelikult volitust ei ole. Näiteks võib see isik saada ligipääsu maksuteabega seotud infole, hooldusotsustele või muudele ametlikele dokumentidele, mis ei ole seotud terviseandmetega.</p>	
59.		<p>Teiseks ei selgu VTK-st täpselt, kuidas on kavandatud logide haldus ja andmejälgimine terviseportaali (või mõne muu süsteemi) ja keskse teabe edastamise lahenduse kooskasutamisel. Puudub selge eristus selle kohta, millistele andmetele rakendub teise keskkonna (nt terviseportaali puhul logiraamatu teenus) ning millistele teabevärava</p>	Võtame teadmiseks.

		postkasti andmejälgija teenus. Samuti ei ole kirjeldatud, millises süsteemis ning millises ulatuses saab andmesubjekt ise jälgida, kes on tema andmetele ligi pääsenud ja milliseid toiminguid on tehtud.	
60.		Kolmandaks tuleb vältida olukordi, kus terviseandmed satuvad kättesaadavaks keskkondades, mis ei ole nende töötlemiseks tehniliselt ega õiguslikult ette nähtud. Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku tagada selge valdkondlik eristatus ja tehniline paindlikkus keskse teabe edastamise lahenduse rakendamisel.	Võtame teadmiseks.
61.		Kokkuvõttes jäi ebaselgeks, kas uus lahendus on mõeldud juba arendatava Postkast 2,0-i sisese täiendava funktsionaalsusena või on see mõeldud eraldi lisana, nagu näiteks kontaktide moodul. Seega, kas asutus saab selle lahenduse kaudu dokumente edastada, kuid enda iseteeninduses samal ajal postkasti ennast ja dokumente/teavitusi kuvamata. Samuti mainime üldise kommentaarina, et eelnõu ettevalmistamisel tuleks luua mõistetes suurem selgus ning need ühtlustada. Näiteks oli raske aru saada, mida mõeldakse e-teenuste isikutele piiramise all ja kuidas on see lahendus toimima kavandatud, mis teenuseid täpsemalt piirataks, kas kõiki või ainult teabe edastaja omi, kui pikalt jne. Kasutati erinevaid mõisteid nagu piiramise funktsionaalsus, e-teenuste piirangud, e-teenuste juurdepääsupiirangud jms. Samuti nt: „kättetoimetamislahenduse portaal“, „kättetoimetamislahenduse funktsionaalsus“ jne. Samuti käsitleda täpsemalt erinevate andmetöötlejate rolle – kes on millises osas vastutav, kes volitatud töötleja.	Selgitame. See on Postkast 2.0. edasiarendus.
62.	Maksu- ja Tolliamet	Dokumentide kättetoimetamise ja teabe edastamise korraldus Eestis on killustatud üle erinevate õigusaktide, kontaktandmete kvaliteet registrites ei ole alati tagatud ning asutustel on välja kujunenud erisugused praktikad ja infosüsteemid. Nimetatu suurendab kulusid, aeglustab menetlusi ning loob ebavõrdsust isikute õiguste kaitsel. Ka Maksu- ja Tolliamet seisab sageli silmitsi olukorraga, kus dokumentide vastuvõtmisest hoidumine takistab menetluste jätkamist ja pikendab nende kestust. Samuti on adressaatidel keeruline orienteeruda erinevate asutuste dokumentide edastamise viisides. Peaaegu igal	Nõustume ja võtame teadmiseks.

		<p>asutusel on välja kujunenud oma e-kanal ja erisugune kättetoimetamise praktika, mis tekitab killustatust ja vähendab süsteemi arusaadavust ning tõhusust.</p> <p>Postkast 2.0 kui keskne elektrooniline kättetoimetamiskeskond loob tervikliku lahenduse, mis on oluline nii avaliku kui erasektori jaoks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avalikule sektorile: vähendab dubleerimist, loob ühtsed standardid, alandab postikuluseid, tagab dokumentide õigeaegse kohaletoimetamise ning toetab menetluste tõhusust. • Eraisikutele ja ettevõtjatele: pakub ühtset kontaktpunkti kõigi riigiga suhtlemisel vajalike dokumentide ja teadete jaoks, olenemata nende päritolust või isiku asukohast. Näeme, et lahendus on vajalik kogu e-riigi edasise arengu seisukohalt. 	
63.		<p>KÄPO VTK seab ühe keskse teemana üles e-teenuste ajutise piiramise funktsiooni, kui adressaat ei ole õigeaegselt dokumenti vastu võtnud. Maksu- ja Tolliamet on seda lahendust oma haldusalas juba kasutanud (e-MTA juurdepääsu ajutine piiramine), mis on praktikas parandanud dokumentide kättetoimetamist. Samas tõstatab see mitmeid kaalutlusi:</p> <p>1.1 Toetavad argumendid: • piiramine motiveerib adressaate dokumente vastu võtma ning tagab menetluste sujuvuse ja teiste menetlusosaliste õiguste kaitse.</p>	Võtame teadmiseks.
		<p>Riskid: • MTA teenused on enamuses oma olemuselt suunatud kohustuste täitmisele (nt maksudeklaratsioonide esitamine, registreerimised). Nende kasutamise piiramine võib kaasa tuua olukorra, kus isikul ei ole võimalik seadusest tulenevaid kohustusi täita. See võib suurendada rikkumisi ja tuua kaasa täiendavaid menetlusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • MTA infosüsteemid ei võimalda tänase arhitektuuri juures piirata üksikuid teenuseid; piirang rakendub kogu e-MTA keskkonnale. Näiteks ei saa piirangut seada ajatamise - või enamakse tagastamise taotlusele, samas maksudeklaratsioone saaks esitada. 	Nõustume ja võtame teadmiseks.

		<p>Taoline osaline disainitud piiramine eeldaks märkimisväärseid arendusi ja kaasneks olulise kulu ning ajakuluga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Masin-masin liideste laialdane kasutamine muudab ainult e-MTA kaudu piiramise ebapiisavaks. 	
64.		<p>2.1 toetame ühtse keskse kättetoimetamissüsteemi kasutuselevõttu ning oleme valmis liituma Postkast 2.0 lahendusega;</p> <p>2.2 e-teenuste piirangu funktsiooni kasutamine peaks jääma asutuste vabatahtlikuks otsuseks, lähtudes iga asutuse ülesannetest ja teenuste iseloomust;</p> <p>2.3 piiranguid tuleks eelistada rakendada soodustuste, privileegide ja mugavusteenuste osas (nt juhiloa taotlemine, rahaliste vahendite tagastamine), mitte kohustuste täitmiseks vajalike teenuste puhul (nt maksudeklaratsiooni esitamine);</p> <p>2.4 teenuste piiramine peab olema proportsionaalne ja paindlik, võimaldades asutusel vajadusel piirang ajutiselt peatada (nt süsteemi ülekoormuse perioodil);</p> <p>2.5 arvestades MTA süsteemide ülesehitust, oleks kogu e-MTA piiramine jätkusuutlik ainult juhul, kui dokumendi vastuvõtmata jätmine on seotud vahetu ja vältimatu menetlusvajadusega (nt maksuhalduri otsus).</p>	Nõustume ja võtame teadmiseks.
65.		<p>Maksu- ja Tolliamet toetab Postkast 2.0 lahenduse väljatöötamist ning näeb selles olulist võimalust vähendada killustatust, kulusid ja menetlusriske. Samas tuleb e-teenuste piiramise rakendamisel tagada, et see oleks proportsionaalne, läbimõeldud ja tehniliselt teostatav. MTA seisukohalt on põhjendatud liituda keskse süsteemiga, kuid piirangu funktsioon peaks olema vabatahtlik ja diferentseeritud vastavalt asutuse eripärale.</p>	Võtame teadmiseks.
66.	Riigikohus	<p>Väljatöötamiskavatsuse üldmulje on positiivne. VTK-s märgitakse, et ühtne dokumentide ja teabe edastamise süsteem parandab teabe kättesaadavust, väldib viivitusi ning vähendab riski, et olulised teated jäävad tähelepanuta. Kuigi keskse lahendusega ei</p>	Selgitame, et e-teenustele juurdepääsu piirang kaob koheselt, kui dokument on

		<p>looda dokumentide kättetoimetamise funktsiooni, soovib riik vähendada oma halduskoormust, sh kohustust teha mõistlikke pingutusi isiku kättesaamiseks. Sisuliselt tähendab see seda, et riik vähendab oma kohustust hoolitseda selle eest, et inimene saaks dokumendiga tutvuda ja inimene peab ise regulaarselt jälgima, kas riik on talle mõne olulise teate või dokumendi saatnud. Eesmärk on tervitatav, kuid dokumentide mittevastuvõtmisel juurdepääsu piiramine kujutab endast arvestatavat põhiõiguste riivet. Kui piirang rakendub üksnes menetlusosalistele, kes teadlikult väldivad dokumentide kättesaamist, võib regulatsiooni pidada proportsionaalseks eeldusel, et piirang kaob kohe pärast dokumendi vastuvõtmist. Samas ei ole selgitatud, kui kiiresti piirang eemaldatakse juhul, kui kättesaamiskinnitus antakse muul viisil kui kättetoimetamisportaalil.</p>	<p>vastu võetud. Eesmärgiks ei ole vähendada kohustust hoolitseda selle eest, et inimene saaks dokumendiga tutvuda ja inimene peab ise regulaarselt jälgima, kas talle on kättetoimetatav dokument saadetud, vaid vastupidi keskne süsteem näitab, et on saabunud kättetoimetatav dokument ja inimesel on võimalus see vastu võtta. Samuti kui juba e-teenuste piirangud on rakendunud dokumendi vastuvõtmise tähtaja saabumisel, siis e-teenuse piiramise korral (nt äriregistrisse sisselogimisel) koheselt on võimalus inimesel dokument vastu võtta, misjärel teenus avaneb. Seega täidab kirjeldatud funktsionaalsus ka meeldetuletuse eesmärgi.</p>
67.		<p>VTK-s on esitatud kolm alternatiivi keskse lahenduse kohustuslikuks kasutuselevõtuks. Toetada võiks kolmandat varianti – teabe edastamise lahenduse kasutamine on</p>	<p>Nõustume ja võtame teadmiseks.</p>

		kohustuslik, kuid e-teenuste piiramise funktsionaalsus dokumentide kättetoimetamisel jääb asutustele vabatahtlikuks. See on eesmärgipärane lahendus, mis ei piira oluliselt asutuste võimalusi keskse lahenduse kasutamisel.	
68.		Praegu kavandatakse piirata kättetoimetamisportaal isiku juurdepääsu e-teenustele sõltumata tema rollist dokumendi kontekstis. Kas juriidilisele isikule kehtestatud piirang mõjutab ka tema füüsilisest isikust esindaja juurdepääsu? Siin tekib küsimus, kas selline riive on põhjendatud. Olukorras, kus juriidilisel isikul on mitu juhatuse liiget, kas siis dokumendi vastuvõtmisega hilinemisel rakendub piirang kõigile juhatuse liikmetele? Lisaks eeldab piirangu eesmärgipärane ja proportsionaalne rakendamine, et registrites olev info on ajakohane ja korrektne. Kuidas juriidilisele isikule kehtestatud piirang mõjutab tema esindajat, vajab täiendavat analüüsi.	Võtme teadmiseks. Postkasti lahenduses on eesmärgiks need kõrvaldada. Postkasti vaates on funktsionaalsus loodud ja on arendatud eraldi vaated – eraisik ja ettevõtja. Eraisikute volituste tegemine tekib koos volituste haldamise süsteemi Pääsukese arendamisega. Eraisiku ligipääs e-teenustele ei saa olla piiratud, kui tegemist on volitatud esindamisega.
69.		Oluline küsimus on, kas on mõistlik ja proportsionaalne piirata ligipääsu infosüsteemidele, mis ei ole seotud sama menetluse või teenusega. Regulatsiooni rakendamisel tuleks esmalt välistada piirangud infosüsteemidele, mis puudutavad sotsiaalteenuseid, toetusi, pensioni- ja terviseteenuseid (nt patsiendiportaal). Eriti infosüsteemidele, mille kaudu isikul on ainus võimalus mõne teenuse osas riigiga suhelda või esitada vajalikke taotlusi. Tuleb arvestada ka vanemaealiste digioskustega ning asjaoluga, et kasutajatunnused võivad olla antud kolmandale isikule, kes saab dokumendi menetlusosalise eest vastu võtta.	Võtame teadmiseks.

70.	Statistikaamet	<p>Teabe edastamise keskse lahenduse muutmine kohustuslikuks riigiasutustele ja kohalike omavalitsuste asutustele. Arvestades asjaoluga, et statistikaamet kasutab täna teabe edastamiseks oma klientidele ehk andmeesitajatele, kelle hulka kuuluvad nii füüsilised kui juriidilised isikud, enda asutuse erinevaid infokanaleid (nt statistikaameti iseteeninduskeskkond, erinevad andmete kogumist hõlbustavad rakendused), oleks vajalik täpsemalt määratleda, mida tähendab ressursi ja mõjude mõttes keskse lahendusele üleminek olemasolevate süsteemide jaoks. VTK-s on viide, et teabe edastamise osas oleks funktsionaalsuste keskne kasutamine kohustuslik, kuid kättetoimetamislahendusest tulenevate funktsionaalsuste osas on asutustel võimalik jätkuvalt kasutada olemasolevaid võimalusi. Samuti on välja toodud, et muudatuste rakendamise ja keskse lahendusega liidestumine võivad tuua kaasa liidestuda soovivatele asutustele täiendavad arenduskulud, mille suurus sõltub asutuse infosüsteemi arendusvajadusest. Mis puudutab funktsionaalsust, siis statistikaameti jaoks on jätkuvalt oluline, et teenus võimaldaks jälgida kontakteerumise kulgu, see tähendab, kas klient on saanud talle edastatud teabe kätte ning mil moel on toimunud vahepealne suhtlus. Viimane on vajalik näiteks tõrgete tekkimisel andmete esitamisel veendumaks, et klient on info kätte saanud ja temaga on püütud suhelda lahendusvariantide leidmiseks</p>	<p>Võtame teadmiseks.</p> <p>Tulevikus plaanis terviklahendus, aga hetkel ei ole selline funktsionaalsus võimalik.</p>
71.		<p>Dokumentide kättetoimetamine juriidilistele isikutele. VTK-s kirjeldatakse, et praegused elektroonilised dokumentide kättetoimetamise kanalid ei pruugi alati olla tõhusad, sest kuigi e-postile saadetud dokument saadi kätte, ei saadeta vastu kinnituskirja. Statistikaamet nõustub, et kättetoimetamise lahenduse puhul on üheks olulisimaks funktsionaalsuseks, mida vajame enda igapäevases töös, kättesaamise kinnitus koos infoga, kes ja millal kirja avas ning teavitus edastamise ebaõnnestumise kohta. Amet on hetkel üle minemas RIA poolt hallatava riikliku postkasti teenuse kasutamisele, et edastada juriidilisest isikust andmeesitajatele ettekirjutusi ja sunniraha hoiatusi, kui andmete esitamine vastavalt õigusaktist tulenevale kohustusele jäetakse vaatamata</p>	<p>Selgitame, et kättetoimetamismenetluste põhimõtteid ei ole plaanis hetkel muuta. Kätte toimetatava dokumendi vastuvõtmist tuleb portaalis kinnitada.</p>

		<p>muudele abistavatele meetmetele teostamata. Sellest tulenevalt ei saa me anda veel lõplikku hinnangut, kuivõrd pakutav funktsionaalsus vastab meie ootustele ja VTK poolt taotletavale eesmärgile tulevikus. Samas juhime tähelepanu, et VTK keskendub eelkõige füüsilise isiku ja tema kontaktandmete kättesaadavuse ning korrektsuse probleemile. Näiteks on välja toodud, et Justiits- ja Digiministeeriumi ning RIA algatatud rahvastikuregistri kontaktandmete ajakohastamise projekti Postkast 2.0 eesmärk on kontaktandmete parem liikuvus erinevate riiklike süsteemide ja rahvastikuregistri vahel, mis parandab kontaktandmete kvaliteeti läbi ühtse kogumismooduli ning esitatavate andmete valideerimise ning vähendab kasutajate koormust, kuna kaob vajadus liidestunud asutustele pidevalt uuesti kontaktandmeid esitada. Samas võib analoogne probleem tekkida juriidiliste isikute puhul, kui räägime elektroonilisest kättetoimetamisest haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 27 mõttes, mille korral tehakse dokument kättesaadavaks asjakohases infosüsteemis või Eesti teabevärvast või saadetakse menetlusosalise elektronposti aadressil. Siinkohal jääb üles küsimus, kas VTK-s viidatud võimalus tõsta inimeste teadlikkust oma kontaktandmete ajakohasusest ja uuendamise vajadusest äriregistris on piisav. Seda põhjusel, et keske lahenduse puhul on vaja aru saada, milline saab olema juriidilise isiku korrektne aadress digitaalseks suhtluseks – näiteks riikliku postkasti lahenduse taolisesse keskkonda edastamisel peaks olema eelduseks, et see on seotud juriidilise isiku aadressiga, mida viimane ka kasutab. Vastasel juhul pole võimalik HMS-is sätestatud korda rakendada. Statistikaamet sooviks ka täpsustada, kuidas on mõeldud keske kättetoimetamise korral rakendada HMS § 40 lõiget 2, mis sätestab, et enne menetlusosalise suhtes sellise toimingu sooritamist, mis võib kahjustada tema õigusi, peab haldusorgan andma talle võimaluse arvamuse ja vastuväidete esitamiseks. Äraakuulamine võimaldab isikul nõustumise korral täita kohustus ilma täiendavate kuludeta. See seostub ka eelneva aadressi korrektsuse probleemiga, kuna äraakuulamise käigus peaks asjaomane asutus kontrollima, kas isikule talle edastatud dokument siiski kohale jõudis või mitte. Eeldame hetkel, et VTK näeb siin lahendust tegevuse automatiseerimises, mille puhul portaali kaudu dokumendi</p>	
--	--	--	--

		edastamisel ei loeta seda automaatselt kättetoimetatuks, vaid dokumendi adressaat peab selle vastu võtma ja kui adressaat seda ette antud tähtajal ei tee, piiratakse tema ligipääsu seaduses sätestatud e-teenustele.	
72.		<p>E-teenuste piiramine ja selle proportsionaalsus VTK-s on palutud muuhulgas hinnata, milliste e-teenuste puhul oleks juurdepääsu piiramine lubatav ja milliste puhul tuleks see kindlasti välistada. Statistikaamet ei ole seni rakendanud vastavat võimalust, kuigi kättetoimetamisportaaliga liidestamise kaalumisel tutvustati ka selliseid lahendusi. Kuna tegemist on isiku õiguste riivega, siis tuleb loomulikult sellist sekkumist põhjalikult kaaluda. Arvestades statistikaameti poolt tehtavate ettekirjutuste iseloomu, ei pea me kindlasti proportsionaalseks nn kahjustava või takistava mõjuga teenustele nagu sotsiaal- või tervishoiuteenused piirangute seadmist. Arvestades, et ameti sihtgrupiks on eeskätt juriidilised isikud kohustava sisuga dokumentide kättetoimetamisel, ei ole nimetatud teenused ilmselt ka tõenäolised piirangutena kohaldatavaks.</p> <p>Juurdepääsupiirangute asjakohasuse hindamisel oleks vajalik eelnevalt välja tuua, millised teenused on üldse piiratavad ehk kaaluda võiks vastava keskse kataloogi loomist. See tagaks keskselt võrdse kohtlemise sarnase iseloomuga rikkumiste puhul, mis peaks sõltuma kahju ulatusest. Kuigi amet leiab, et kõige proportsionaalsem oleks piirata selliseid teenuseid, mida saab alternatiivselt ka silmast silma kujul kasutada, piirates seega kliendi õigusi eeskätt kasutajamugavuse aspektist, peaks olema ka mingi kriteerium valiku tegemisel. Täna on piisavalt selge näiteks ka VTK-s viidatud TsMS § 3111 lõige 9, mille kohaselt isikul, kes ei ole menetlusedokumente ettenähtud tähtaja jooksul kohtumenetluses vastu võtnud, ajutiselt, s.o dokumendi kättetoimetamiseni, juurdepääsu e-kinnistusraamatule, e-äriregistrile ja e-toimikule. Piirangute rakendumisel on eelduseks, et isik saab info selle kohta, miks tema juurdepääsu vastavale teenusele piiratakse, et teenuse osutamine on jätkuvalt võimalik silmast silma vormis ja et kohustuse täitmisel piirang eemaldatakse.</p>	Võtame teadmiseks.

73.	Tallinna Linnakantselei	Tallinna linn on tutvunud väljatöötamiskavatsusega ning nõustub selles esitatud põhimõtetega. Peame keskse tehnilise lahenduse loomist vajalikuks, kuna see aitab vähendada halduskoormust, ühtlustada praktikat ja kokku hoida kulusid. Elektrooniline kättetoimetamine peab olema esmane, kuid mitte ainus viis. Meie hinnangul peab posti teel kättetoimetamine jääma alles alternatiivina mõeldes eelkõige inimestele, kelle digivõimekus on madal. Elektroonilise lahenduse kasutuselevõtmisel peab säilima ka nende inimeste ligipääs eluks hädavajalikele teenustele, kelle digivõimekus on madal.	Selgitame, et kättetoimetamise viise ei muudeta.
74.		Eraldi toome esile, et äärmiselt oluliseks peame, et oleks üheselt selgelt määratletud, millal loetakse dokument kättetoimetatuks – kas saatmise või adressaadi tegeliku avamise hetkel. See peab olema üheselt arusaadav nii saatjale kui ka saajale.	Selgitame. Funktsionaalsus on välja arendatud, et kasutajale kättetoimetamise aeg ning kinnitus kuvada. Dokumendi vastuvõtmine kinnitatakse portaalis.
75.		<i>Milliste e-teenuste puhul oleks juurdepääsu piiramine lubatav ja milliste puhul tuleks see kindlasti välistada? (Näiteks: kas tervishoiu- või sotsiaaltoetustega seotud teenused võiksid olla piiratud?)</i> Juurdepääsu piiramine peaks olema lubatav e-teenuste puhul, mis ei ole seotud kodanike tervishoiu- ega sotsiaaltoetustega (nt Transpordiameti e-teenus, täiteregister jms). Seevastu tervishoiu- ja sotsiaaltoetustega seotud teenuste ning laste või teiste ülalpeetavate heaolu puudutavate teenuste puhul tuleb juurdepääsu piiramine välistada. Tallinna Linnavaarameti praktika näitab, et digipädevuse ja tehniliste vahendite puudumise tõttu (eriti eakate elanike hulgas) ei ole võimalik olulisi dokumente – näiteks üüriarveid, lepinguid või menetlusk dokumente – edastada ainult elektroonilisel kujul.	Võtame teadmiseks.
76.		<i>Milliste kättetoimetatavate dokumentide või kättetoimetamismenetluste puhul soovite rakendada e-teenuste piiranguid? (Palume tuua võimalusel konkreetseid näiteid)</i>	Võtame teadmiseks.

	<p>Toome näita Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti praktikast. Ameti jaoks on kõige suuremateks probleemkohtadeks kuritahtlik haldusmenetluste takistamine/viivitamine ning väärteomenetluses kirjaliku hoiatamismenetluse trahviteadete kättetoimetamine ja üldmenetluse raames kutsete kättetoimetamine.</p> <p>Amet teostab riiklikku järelevalvet väljastatud taksoveolubade osas ennekoike sõidukijuhi teenindajakaartide osas (ÜTS § 13 lg 1 p 12, § 80 lg 2). Haldusmenetluse käigus on vaja tagada loa omajale HMS § 40 lg 2 mõistes ärakuulamisõigus. Selleks, et tagada menetlusosalise ärakuulamisõigus, edastab amet teavituse selle kohta esmalt e-posti teel majandustegevuse registris märgitud e-posti aadressile. Kui menetlusosaline ei vasta teavitusele ning ei kinnita e-kirja kättesaamist, edastab amet teavituse ärakuulamisõiguse kohta tähtitud kirjana posti teel.</p> <p>Kahjuks esineb laialdaselt dokumendi kättetoimetamise pahatahtlikku edasi lükkamist (tähtitud kirja ei võeta vastu) ning dokumenti ei võeta läbi e-kanalite vastu. Seoses sellega takistab menetlusosaline kuritahtlikult haldusmenetluste läbiviimist, mille tõttu pikenevad haldusmenetluse läbiviimise menetlustähtajad.</p> <p>Väärteomenetluse seadustiku (VTMS) § 54³ lg 1 sätestab, et füüsilisele isikule saadetakse trahviteade posti teel tähtkirjaga isiku rahvastikuregistris märgitud aadressil või muul menetlejale teada oleval aadressil käesoleva seaduse § 41 lõike 3 kohaselt või elektrooniliselt käesoleva seaduse § 41 lõike 4 kohaselt.</p> <p>VTMS § 41 lg 4 sätestab, et kutse elektroonilise kättetoimetamise korral saadetakse kutse isiku poolt menetlusedokumentis näidatud või Internetis avaldatud elektronposti aadressil. Kutsele peab olema lisatud digitaalallkiri ja see peab olema kaitstud kolmandate isikute eest. Kutse saatmisel märgitakse, et kutse kättesaamist tuleb elektronpostiga saatja aadressil viivitamata kinnitada. Elektronpostiga kättetoimetatud kutse loetakse isiku poolt kättesaaduks kinnitamise päevast. <u>Kui elektrooniliselt</u></p>	
--	---	--

		<p>saadetud trahviteate kättesaamist ei kinnitata 15 päeva jooksul alates selle saatmisest, saadetakse trahviteade väljastusteatega tähtkirjana.</p> <p>Eelnimetatud regulatsioon põhjustab laialdaselt väärtemenetluses dokumendi kättetoimetamise pahatahtlikku edasi lükkamist (tähtkirja ei võeta vastu) ning dokumenti ei võeta läbi e-kanalite vastu ning jäetakse kinnitamata. See omakorda toob kaasa pikad viivitused seoses üldmenetluses olevate menetlustähtaegadega ning on kaasa toonud ka üksikutele juhtudel väärtemenetluse aegumise.</p>	
77.		<p><i>Millised e-teenustele juurdepääsupiirangud oleksid proportsionaalsed?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Piirangud, mis on ajutised ja seostatavad konkreetse dokumendi vastuvõtmisega. • Piirangud teenustele, mis ei puuduta otseselt inimese elu, tervist ega sotsiaaltoetusi. 	Võtame teadmiseks.
78.		<p><i>Millised e-teenuste piirangud kindlasti ei oleks proportsionaalsed?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Piirangud, mis takistavad juurdepääsu esmavajalikele teenustele (tervishoid, sotsiaaltoetused, laste heaolu puudutavad teenused). • Piirangud, mis kestaksid kauem kui dokumendi vastuvõtmiseni. 	Võtame teadmiseks.
79.	Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet	<p>Toetame põhimõtteliselt ühtse riikliku postkasti süsteemi loomist, kuid rõhutame, et dokumentide kättetoimetamine selle süsteemi kaudu ei tohiks muutuda menetlejale kohustuslikuks. Ühiskond ei pruugi olla valmis täielikult digitaalsele asjaajamisele üle minema ning eriti riigiga suhtlemisel on oluline säilitada kättetoimetamise viisid, mis arvestavad ka nendega, kellel puudub igapäevane või iseseisev ligipääs e-teenustele. Samuti võib selline kohustav kättetoimetamise viis teatud juhtudel teha riigiasutuste jaoks dokumentide kättetoimetamise keerulisemaks. Näiteks arvestatakse haldusmenetluse seaduse § 27 lg 2 p 3 mõistes täna dokument kättetoimetatuks juhul, kui see on edastatud äriühingu äriregistrisse kantud elektronposti aadressil. Äriühingu</p>	Kättetoimetamise viisid ei muutu. Äriühingutele toimetatakse dokumendid kätte automaatselt ja kättesaamise kinnitust ei nõuta.

		elektronpostile edastamine ei eelda teise poole kinnitust dokumendi kättetoimetamise osas ning teeb selliste dokumentide kättetoimetamise oluliselt lihtsamaks. Kui planeeritav muudatus hetkel reguleeritud kättetoimetamist raskendaks, tooks see menetluste läbiviimisel haldusorganitele suuremat ressursikulu.	
80.		VTK-s tuuakse läbivalt välja, et läbi kavandatava süsteemi edastatakse teavitusi ja kättetoimetamist vajavaid dokumente ka ettevõtetele. Samas ei tulene VTK-st kas ja kuidas selline postkast luuakse ning kas ettevõtteks oleks sellega seotud eraisikust erinev postkast. TTJA hinnangul ei saa eeldada, et juhatuse liikmete isiklikesse postkastidesse peaks saabuma ettevõtte edastatud dokumendid ning lahenduse väljatöötamisel eelistame rollipõhist postkasti, ehk isiku eri rollidel (nt eraisik, ettevõtte A esindaja, ettevõtte B esindaja jne) on ka erinev postkast.	Võtame teadmiseks. Postkasti lahenduses on eesmärgiks need kõrvaldada. Postkasti vaates on funktsionaalsus loodud ja on arendatud eraldi vaated – eraisik ja ettevõtja. Eraisikute volituste tegemine tekib koos volituste haldamise süsteemi Pääsukese arendamisega. Eraisiku ligipääs e-teenustele ei saa olla piiratud, kui tegemist on volitatud esindamisega.
81.		Palume eelnõu koostamise etapis hinnata dokumentide kättetoimetatuks lugemist olukorras, kus isik avab postkasti, kuid see näiteks tehnilise rikke tõttu koheselt sulgeb ja isikul ei olnud reaalselt võimalik dokumentide olemasoluga tutvuda (kuigi süsteem nende avamise tuvastab). Palume täpsemalt välja tuua, kas ja millisel hetkel loetakse dokumendid sellisel juhul kättetoimetatuks.	Selgitame, et kasutajal on võimalik uuesti postkasti siseneda ja kirja lugeda.

82.		VTK-s on kirjeldatud, et läbi ühtse riigi postkasti süsteemi saavad asutused hakata isikutele elektrooniliselt teavitusi ja dokumente edastama. Palume eelnõu koostamisel täpsustada, millised teavitused kuuluvad edastamisele läbi planeeritud süsteemi. Ühtse postkasti kaudu edastatav info vajaks täpset reguleerimist, sest riigiasutused ja nende infosüsteemid saadavad mitmesuguseid teavitusi kasutaja tegevuse kohta näiteks e-teenuste kasutamise hetkel. Samuti edastatakse haldusmenetluste läbiviimisel isikutele teavet ja dokumente, mis ei vaja kättetoimetamist haldusmenetluse seaduse (HMS) mõistes. Eelnõu koostamisel oleks vajalik analüüsida, kas kõik teavitused läbiksid ühtse postkasti või on see eelkõige mõeldud olulisemate menetlusdokumentide edastamiseks.	Selgitame, et postkast on mõeldud avalike ülesannete täitmiseks. Teabe sisu haldab teenusega liidestunud asutus. Piirangud on fikseeritud liidestuja ning teenuse pakkuja vahel sõlmitud lepingus.
83.		VTK näeb ette võimaluse piirata riigi e-teenuste kasutamist juhul, kui isikul on riigi ühtses postkastis kättetoimetamata dokumente. TTJA esmasel hinnangul ei peaks iga kättetoimetamist vajav kiri kaasuma kõikide riigi e-teenuste piiramisega. Võimalik piirang peaks meie hinnangul sõltuma kättetoimetamist vajava kirja iseloomust ning arvestama isiku rollidega. Samuti tuleb TTJA hinnangul arvestada, et e-teenuste piiramine kättetoimetamata kirjade puhul võib tuua riigile täiendavat ressursi, kui isik, kes soovib hoiduda dokumentide kättetoimetamist, ei saa teha talle kohustuslikke tegevusi riiklikes infosüsteemides. Seeläbi võib probleem isikuga, kes kättetoimetamist väldib, süveneda ning lisaks algele kättetoimetamata kirjale võib kaasneda e-teenuste piiramise tõttu uue kohustuse rikkumine, mis eeldab taaskord riigi ressursi kulutamist näiteks järelevalvemenetluse teel rikkumise kõrvaldamiseks. E-teenuste piiramine vajab TTJA hinnangul täiendavat ja olulist analüüsi, et tagada proportsionaalselt nii isikute põhiõigused kui riigiasutuste huvi dokumentide kättetoimetamisel. Palume täpsustada, millisel määral planeeritakse anda asutustele volitusi oma e-teenuste piirangute kohaldamiseks ning kas asutus saab piirangute kohaldamist läbivalt ajas muuta.	Sellest eelnõu versioonist jääb piiramine välja. Plaanitakse täiendavat analüüsi koostöös asutustega, kes hindavad e-teenuste piiramise funktsionaalsuse proportsionaalsust vastavalt enda kättetoimetamismenetlustel.
84.		VTK-s ei ole täpsustatud kas ja kuidas ettevõttele edastatavad kättetoimetamist vajavad kirjad mõjutavad ettevõtte eraisikutest esindajate e-teenuste kasutamist. TTJA esmasel	Proportsionaalsus sõltub kättetoimetatava dokumendi olulisusest ning selle määrab

		hinnangul ei oleks selline piirang tõenäoliselt proportsionaalne ning eelistame rollide eristamist (vt ka käesoleva arvamuse p 1.2).	saatev asutus. Ettevõtte ja eraisiku teenus ja piirangud hoitakse lahus.
85.		VTK-s tuuakse välja, et kavandatava muudatuse rakendamisel ei ole riigiasutusel enam vajalik dokumentide kättetoimetamiseks isiku e-posti aadressi teadmine. Kuivõrd TTJA teostab järelevalvet mh infoühiskonna vahendusel toimuva tegevuse osas, mil andmed info avaldanud isikutest on piiratud, siis ei ole isiku täisnimi või isikukood tihti tuvastatav. Seetõttu palume täpsustada, milliseid andmeid riigiasutus dokumentide edastamiseks vajaks ning kas ja kuidas oleks riikliku postkasti võimalik kasutada juhul, kui näiteks isikukood ei ole teada, kuid on teada e-posti aadress.	Postkast kasutab isikukoodi/registrikoodi. Jääb segaseks kuidas teostab TTJA hetkel kättetoimetamist eraisikut/ettevõtet tuvastamata. Vajab täpsustamist
86.		Palume ühtse riikliku postkasti süsteemi kavandamisel võimalusel arvestada, et süsteem ei osutuks piiravaks infosüsteemide teistele ja juba arendatud võimekustele (näiteks interaktiivsetele, kasutaja sekkumist võimaldavatele elementidele). Kui riikliku postkasti süsteem infosüsteemidele piiranguid seab, siis palume nendest asutusi esimesel võimalusel teavitada.	Postkast ei piira funktsioone, mida teenuse kasutaja pole määranud, et see piiraks.
87.		Kuivõrd isikud eelistavad tänapäeval üha enam info saamiseks arvutite kasutamisele mobiilseid vahendeid, siis palume ühtse postkasti arendamisel pöörata erilist tähelepanu ka mobiilsetele kasutajatele ja nende kasutusmugavusele.	Võtame teadmiseks Eesmärgiks on, et postkasti täisfunktsionaalsus on liidestatud 2026 I poolaastal Eesti Teabevärava mobiilirakendusse.

88.		Toetame keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise eesmärgi, kuid palume eelnõu koostamisel arvestada eeltoodud tähelepanekutega.	Võtame teadmiseks.
89.	Tööinspeksioon	Tööinspeksioon on edastatud dokumendid läbi vaadanud ja teatab, et toetab VTK eesmärgi luua üks tehniline lahendus, mille kaudu inimestele ja ettevõtetele infot edastatakse ja dokumente kättetoimetatakse. Elektroonilise kättetoimetamise teeb tunduvalt tõhusamaks kui kõik e-posti aadressid, mis isik kunagi on riigile teada andnud, võetakse teabe edastamiseks kasutusse.	Võtame teadmiseks.
90.		<p>Tööinspeksioon peab täna menetlusosalistele kätte toimetama haldusakte ja menetlusdokumente (nt ettekirjutused, tööõnnetuste ja kutsehaiguste uurimiskokkuvõtted, kutsed haldusmenetlusest osavõtuks, VTM kutsed, määrused, otsused, väärteprotokollid jne). Samuti tuleb kätte toimetada töövaidluskomisjonide (TVK) loodavad dokumendid, nagu määrused, kutsed, otsused. Mõlemal juhul soovime kasutada tulevikus kesksel dokumentide kättetoimetamise süsteemi.</p> <p>E-teenused, mis võiksid eelnimetatud dokumentide kättetoimetamiseks olla piiratud (ja seeläbi meie hinnangul proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas), võiksid olla näiteks e-toimik, e-äriregister ja e-kinnistusraamat, eesti.ee ning e-Maksuameti teenused ehk teenused, mida enamik juriidilisi ja füüsilisi isikuid täna igapäevaselt kasutavad. Allpool toome välja ka VTK-ga tutvumise käigus tekkinud mõtted. Tehnilist laadi küsimusi või mõtteid liidestumise osas on täna keeruline välja tuua, kuna see eeldaks juba täiendavat analüüsi Töökeskkonna andmekogust (TEIS) ehk Tööinspeksiooni kasutatavast infosüsteemist lähtuvalt ja ka täpsemat tehnilist kirjeldust uuest süsteemist ning liidestumise juhiseid.</p>	Võtame teadmiseks.
91.		Tööinspeksioon on koostöös TEHIKuga arendamas TVK jaoks TEIS-i töövaidluste lahendamise moodulit, sh kättetoimetamise kinnitamise funktsionaalsust iseteeninduse vaates (süsteemis kuvatakse välja, kui dokument on iseteeninduses alla laaditud), kuna TVK menetluses on seadusest tulenev nõue, et teatud dokumendid vajavad	Süsteemide omavahelise koostoime ning optimaalse kasutuse osas toetame koostöökohtumise

		kättetoimetamise kinnitamist. TVK töövaidluste lahendamise mooduli arendust me keskse lahenduse (s.o VTK-s toodud lahendus) ootamiseks kindlasti ootele panna ei saa. Kui ühel hetkel tuleb lauale keskse lahendusega liidestumine, siis peame oma süsteemi täiendama ja võib-olla tuleb keskne süsteem siis lisaks, mitte ei välistata otseselt iseteeninduse kaudu kättetoimetamist – ehk siis TVK jaoks jääks kättetoimetamise vaates kasutusele nii TEIS-i kaudu kättetoimetamine, kui ka keskne kättetoimetamiskeskond.	korraldamist. Kindlasti oleks esimene samm keskse lahendusega liidestumine ja teavituste suunamine kasutajatele ka läbi keskse lahenduse.
92.		VTK-st ei selgu hetkel veel keskse lahenduse analüüsi ja arenduse ajakava. Lisatud dokumendist loeme välja, et eeldatav eelnõu avaliku konsultatsiooni ja kooskõlastuse aeg on 2025 ja 2026 aasta jooksul. Eeldame, et keskse arenduste ning võimalike liidestusteni partnerite poolt jõutakse pärast seda.	Arutame koosolekul.
93.		TVK töövaidluste mooduli arenduse vaates on iseteeninduse kättetoimetamise kinnituse lahendus kindlasti kogu arendusmahu vaates väike kulu. Töövaidlusi lahendatakse täna TVK poolt Tööinspektsiooni dokumendihalduse süsteemis ITI (webware platvormil), mille aastase ülalhoiu kulu on täna kerkinud pea 75 000 euron (koos km-ga summa). Arvestades veel, et TVK mooduli TEIS-is valmimine on põhiline eeldus ITI sulgemiseks, on TEIS arenduste (sh kättetoimetamise funktsionaalsuse loomise) ootele panek täiesti välistatud. ITI hoolduskulud on kindlasti suuremad, kui selle arendatud funktsionaalsuse kulu, mida hiljem muutma peab. Seega TEIS-i vaates TVK arenduste ootele panek läheb riigile rohkem maksma kui hilisem loodud lahenduse muutmine.	Võtame teadmiseks.
94.		TEIS on täna infosüsteem, mis „ei kasuta paberit“ vaid edastabki kõiki teateid/dokumente elektrooniliselt, samuti ei ole meil (s.o Tööinspektsioonil) endal isikute andmebaasi, mis võiks olla vananenud andmetega, vaid kasutamegi just eesti.ee aadresse. Seega kui saame TVK menetluse üle viidud TEIS-i, siis võiks loota, et ka paberitel infovahetuse osa väheneb, kuna palju mugavamalt ja kiiremalt saab menetluse infot vahetadagi iseteeninduses. Keskne kättetoimetamiskeskond võimaldaks TVK-l	Võtame teadmiseks.

		dokumente kätte toimetada tsiviilkohtumenetluse § 3111 alusel nii, et TVK koostab menetlusedokumendid TEIS-is ning edastab siis need kesksesse süsteemi kättetoimetamiseks ning selle fikseerimiseks.	
95.		Lisaks võib postkast 2.0 raames tulevikus mõelda, et mingid üldisemad infokirjad koostatakse seal kasutajaliideses ning saadetakse sealt kaudu välja ning nende jaoks TEIS-i malle ei ole vaja. Kuid kuna TEIS-is on väga selged parameetrid, mis erinevaid teavitusi esile kutsuvad (ei ole lahendus, et kõik peavad kindlal kuupäeval mingit kohustust täitma), siis on ainult eraldiseisva lahenduse kasutamine meie hinnangul veidi keerulisem. Loodame, et konsultatsiooni protsessi kaasatakse lisaks äripooltele ka vastavate IT majade arhitekte, sest ilmselt sealt tuleks oluline sisend just ka tehnilisele poolele.	Võtame teadmiseks ja kaasame.